JACQUES HERMAN

FENOMENUL MASONIC DECORTICAT

13 publishing
ipsa scientia potestas est

Jacques HERMAN

FENOMENUL MASONIC DECORTICAT

Ediția a 3-a

Cuvânt-înainte și traducere
Victor-Viorel AGAPIESCU

AVV13Publishing
Cluj-Napoca, 2015

Fenomenul Masonic Decorticat (Ediția a 3-a)
Jacques HERMAN

Ediție îngrijită de: Victor-Viorel AGAPIESCU
Traducere: *Victor-Viorel AGAPIESCU*
Editor & Design: *Mircea BUCIN*

Cluj-Napoca, România
www.avv13publishing.ro

Colecția ”Lumina Masonică” nr.1:

”Fenomenul Masonic Decorticat”

Jacques Herman

(Ediția a 3-a)

ISBN 978-606-93950-3-5

Dedic această carte Fratelui meu Victor-Viorel Agapiescu care mi-a dat ideia și m-a susținut prin încurajările sale și, cu titlu postum, Fratelui meu André Chédel cel ce mi-a deschis
calea pe care rândurile mele o urmează.

Jacques HERMAN, 33°95°

CUVÂNT ÎNAINTE

De-a lungul secolelor XIX și XX, « secolele urii », literatura referitoare la fenomenul universal al Franc-Masoneriei a cunoscut o impresionantă înflorire în pofida vicisitudinilor istoriei. După Congresul Masonic Internațional, ținut la Paris în 1900, studiile masonice savante s-au multiplicat considerabil; autori ilustrii precum Oswald Wirth, René Guénon, Paul Naudon, Jean Tourniac, Jean-Pierre Bayard, Robert Amadou, Albert Lantoine, Marius Lepage, Daniel Béresniak, pentru a nu enumera decât câțiva dintre scriitorii de limbă franceză, traduși în toate limbile de circulație internațională, au contribuit la o cunoaștere mai profundă a Ordinului Inițiatic al Franc-Masoneriei, cunoaștere destinată atât adepților acestuia cât și marelui public.

Nu cred că există o altă societate importantă, secretă, discretă sau cunoscută public, care să fi fost atât de calomniată sau atât de elogiată. Scrierile apologetice, sau cele ale unor adversari înverșunați, obsedați de existența unei puteri oculte, au umplut rafturile librăriilor și bibliotecilor alaturi de studii serioase, obiective și profund încărcate de o spiritualitate purtătoare de valori înalte.

După experiența tragică traversată de întreaga umanitate în cursul secolului trecut, după ce nazismul a aruncat lumea în sângeroasa aventură a Războiului mondial care s-a prelungit în perioada sinistrei mascarade a comunismului, un număr încă și mai mare de studii asupra istoriei și doctrinei Franc-Masoneriei au întărit sentimentul că această organizație se plasează, misterios, în inima vieții societăților moderne. Este imposibil să mai trecem cu vederea persecuțiile, represiunile și crimele, comise de regimurile fasciste, de nazism și de comunism, contra Franc-Masonilor.

Consecințele acestor acte criminale, care au generat o abundentă literatură în lumea occidentală, sunt perceptibile și astăzi în mentalitatea unor oameni dezinformați, superficiali sau naivi, care trăiesc în țările recent eliberate de teroarea comunistă.

Așadar, printre fenomenele de societate care alimentează critica ideilor și polemica din ce în ce mai virulentă într-o lume globalizată, lume din ce în ce mai exaltată pe planul comunicării, mai liberă pe plan intelectual, moral și politic, dar și mai tenebroasă prin confuziile pe care le vehiculează, găsim, în ce îl privește involuntar, fenomenul Franc-Masoneriei.

Eruditul Franc-Mason Albert Lantoine scria în concluziile la magistrala sa carte despre Franc-Masoneria franceză: « Atunci când o Societate traversează singură furtunile secolelor, care au făcut efemere toate operele oamenilor, găsim în ea o virtute misterioasă pe care poeții o numesc muzica interioară a sufletului…».

Jacques Herman 33° 95°, figură ilustră a Franc-Masoneriei europene, Mare Maestru din Trecut al Marelui Orient al Elveției și membru al Supremului Consiliu al Ritului Scoțian Antic și Acceptat - MOAR România, membru de Onoare al Marii Loji Simbolice Spaniole, este membru fondator al mai multor Loji. Istoric, poet, pictor și profesor, opera lui Jacques Herman este considerabilă: 12 volume de poezie, 7 cărti de istorie între care un «Memento de Istorie Universală», numeroase expoziții de pictură, nenumărate conferințe publice. Dar ce trebuie evocat aici este imensa sa operă scrisă și difuzată în Loji, în beneficiul Fraților săi, de-a lungul a 40 de ani de apartenență la Franc-Masonerie.

«Fenomenul Masonic Decorticat», este rezultatul unor meditații profunde, rezultatul experienței trăite în diverse Loji de-a lungul și de-a latul lumii Masonice, al unei munci considerabile de documentare cărturărească și de informare directă.

Spuneam că literatura despre Franc-Masonerie este abundentă; ea este și foarte diversificată, împărțită între studii istorice, exegeze uneori remarcabile, dicționare și enciclopedii, fără să mai vorbim de avalanșa de articole din presă și de cele postate pe Internet.

Atunci de ce a fost necesară această «decorticare» a fenomenului masonic?

Jacques Herman ne dă el însuși un răspuns: «m-am gândit că este necesar să fac o incursiune urmărind simultan meandrele diverselor aspecte ale realității fenomenului masonic, să-l decortic și să-l dezvalui, fără să scap din vedere transmiterea esenței sale, operând astfel o incizie pe viu, susceptibilă să-l reveleze acum, aici și pretutindeni».

Trebuie să adăugăm imediat că viziunea autorului este cea a unui Franc-Mason atașat unui Ordin Inițiatic Universal, Ordin Masonic vector al unei Tradiții primordiale în sensul *regularității sale inițiatice* și nu al unei asa zise «regularități» a recunoașterii, precum o definește Marea Lojă Unită a Angliei, Ordin moștenit și transmis în cursul secolelor așa cum îl găsim evocat în cele mai prestigioase exegeze sau în imensa incursiune teoretica operată de René Guénon.

Jacques Herman este membru al Lojii Alexandru Vaida Voevod la Orientul Cluj-Napoca, Loja mixta care apartine Marelui Orient al României, Obedienta memara a CLIPSAS.

Cartea lui Jacques Herman nu este, așadar, nici o carte de istorie, nici un manual, nici un dicționar ci, mai degrabă, un mozaic tematic, evocat de imaginea de pe copertă, reprezentând Vulturul ca emblemă a Sfântului Ioan, patron al Franc-Masoneriei; un mozaic constituit din elemente disparate care, prin juxtapunerea lor, vizează să arunce o lumină globală asupra fundamentelor fenomenului masonic în sine.

Această formă de abordare sintetică și globală a fenomenului masonic este originală. Ea permite proiecția esențialului, nu a specificității unui Rit, nici a unor simboluri, nici a unei istorii, mai mult sau mai puțin anecdotice, ci a ceea ce Franc-Masoneria modernă, în ansamblul ei, vehiculează de trei secole ca vector al Tradiției primordiale, vector înscris în modalitățile de funcționare a Ordinului Masonic prin Rituri și printr-un instrumentar simbolic.

Acest mozaic este compus din 43 de secvențe, tot atâtea teme majore tratate sintetic în toate aspectele lor, și din trei anexe purtătoare de mesaje esențiale asupra spiritualității Franc-Masoneriei Tradiționale.

Traducătorul a trebuit să adapteze limbajul masonic francez și să găsească echivalențele acestui limbaj specific utilizat în Lojile românești. Stilul alert al autorului, foarte concis și precis, ne-a ajutat. În măsura în care, cunoscând-ul, am putut să-l consultăm pentru clarificarea unor aspectele mai dificile, credem că versiunea românească a cărții este fidelă gândirii lui Jacques Herman. Avem astfel convingerea că această traducere, desigur perfectibilă, este preferabilă absenței unei versiuni românești, versiune publicata simultan cu textul original.

Mă alătur Ilustrului Frate Jacques Herman adresând, și pe această cale, cele mai călduroase multumiri Fratelui Mircea Bucin pentru dragostea fraternă și disponibilitatea cu care a conlucrat la apariția acestei cărți atât în limba româna cât și în limba franceză.

Victor-Viorel AGAPIESCU, 33°95°

COLECȚIA ”LUMINA MASONICĂ”

Această Colecție este un proiect care vine în sprijinul celor care vor să primească mai multă Lumină. Azi, când informația este la îndemâna oricui, nu se pară că acest demers ar fi justificat…dar el este!

Volumul mare de informații creează de cele mai multe ori un haos general însuflețit de falsa cunoaștere, de falsa interpretare și de dezordinea mintală care rezultă din conflictul sacru-profan. Noi nu ne propunem prin această colecție altceva, decât să oferim adevăraților căutători informații corecte și bine structurate astfel încât demersul lor să fie cât mai eficient și cât mai puțin deviat de la calea pe care au ales-o. Știm din vechile Tradiții inițiatice că toate drumurile duc spre vârful muntelui. Noi încercăm să oferim un ghid ferm, indiferent de drumul pe care inițiații s-au pornit.

Colecția cuprinde texte consacrate, mai mult sau mai puțin cunoscute sau accesibile Inițiaților din România. Prin publicarea acestor lucrări, fie ele recente sau de mult uitate, vrem să aducem mai multă Lumină asupra Ordinului Inițiatic Universal și Tradițional al Francmasoneriei și să asigurăm transmiterea Cunoașterii inițiatice în cadrul Ordinului.

Aparițiile vor fi limitate la un număr redus de exemplare tocmai pentru că nu dorim să realizăm un demers comercial. Scopul nostru este să sprijinim crezul și menirea Ordinului – de a crea Masoni desăvârșiți, pregătiți în tainele Artei Regale și care să ducă la îndeplinire Marea Operă.

Mircea BUCIN, 33° 95°
Senior Editor
”Colecția Lumina Masonică”

PIATRA AURIFERĂ

Vasile Voiculescu

Mă pregătesc de-acuma să te sfărâm, durere,
Ca pe o piatră-n care zac vine-ntregi de aur,
Ce-atât mai greu atârnă, strivind mai cu putere,
Cu cât în ea cuprinde, ascuns, mai mult tezaur.

Din ocnița vieții în lespezi te voi scoate,
Și munții tăi scurmându-i adânc în măruntaie,
Căra-voi la lumină nămestiile toate
De blocuri tari, ce firul de aur le-ntretaie.

Copaie cu copaie, în pive mărunțită,
Toți grunjii măcinându-ți, în praf te voi preface
Vor bate pisăloaga, și apa-nvinețită
Pe jgheaburi largi de suflet va curge fără pace.

S-o duce toată lumea netrebnică din tine…
Spălată-n mii de ape, pe scocuri vânturată,
Să-ți lași domol pe fundul ulucului din mine
Nisipul tău de aur, Durere sfărâmată…

CAPITOLUL 1

Anistoricitatea Franc-Masoneriei ca Ordin inițiatic

«Alchimia nu are istorie, scria Serge Hutin[1], numai alchimiștii au o istorie dar și aceasta numai pâna la un punct». O asemenea afirmație pare a fi fără replică. Mai mult, ea poate să șocheze pe mulți prin simplul fapt că întreaga noastră cultură occidentală atribuie istoricității evenimentelor ancorarea acestora într-un trecut despre care se spune că ar fi susceptibil să ilumineze prezentul. Istoria ar fi dotată cu virtutea intrinsecă de a plasa prezentul în axul continuității prin conștiința înrădăcinării. Astfel, ea s-ar dori liniștitoare ca și cum cunoașterea intelectuală a trecutului ar avea puterea, începând prin a ilumina, să justifice, ulterior, prin această iluminare, raportul cu existența. În acest sens ea ar juca, de această manieră, rolul unui colac de salvare în raporturile noastre cu anxietatea existențială sau, dacă preferăm, rolul de vector terapeutic asemenea, cu toate că pe un plan diferit, cu psihanaliza sau substanțele medicamentoase.

Tradiția ni se prezintă, prin definiție, ca fiind absolut străină istoriei umanității. Mai mult, referințele care ar părea să i se înscrie nu constituie decât jaloane simbolice, balize care țin de mit și care întrețin rapoarte antinomice cu realul; acesta, în cazul despre care vorbim, transcede realitățile aparente la care face apel pentru a exprima o realitate de ordin metaistoric.

Câteva exemple, suficiente pentru clarificarea acestei afirmații, cum ar fi genealogiile lui Iisus din Evangheliile lui Luca

---

[1]Reținem din imensa bibliografie a lui Serge Hutin, « Alchimie » (Presses Universitaires de France), « Histoire des Rose-Croix » (Le Courrier du Livre) et « Les Francs-Maçons » (Éditions du Seuil).

și Matei sau originile Franc-Masoneriei din Constituțiile lui Anderson, vor fi evocate în cele ce urmează.

Nu este lipsit de interes să amintim că fiecare dintre noi - cu excepția fundamentaliștilor - admitem anistoricitatea epocii patriarhilor zilelor creației, a episoadelor epopeii lui Gilgamesh, a poveștii potopului, a căutării Graal-ului, a aventurilor care jaloneaza experiențele inițiatice ale lui Ulise sau ale Cavalerilor Mesei Rotunde.

Pe de altă parte, nu ne este ușor să privim la fel ceea ce se referă la Ordinele inițiatice care par a fie dotate cu elemente susceptibile să fie înscrise în friza scurgerii timpului. Și este adevărat în privința kabbalei, sufismului, astrologiei, și încă și mai adevărat în contextul Franc-Masoneriei și Companionajului.

Dar, diferitele manifestări ale Tradiției primordiale nu se pot înscrie în istorie pentru că ele nu întrețin raporturi cu aceasta nici cât un dovleac cu o umbrelă sau plauzibilul cu adevărul.

Nu, alchimia nu are istorie, ca să revenim la afirmația inițială referitoare la citatul din Serge Hutin, în sensul că ea se înrădăcinează nu în istorie ci în eternul prezent așa cum, de pildă, el este figurat de Coloana Infinitului a lui Constantin Brâncuși, coloană care leagă pământul cu cerul printr-o constantă formală foarte semnificativă sau, văzut sub un alt unghi, pipa lui René Magritte care nu este o pipă. Dintre toate expresiile plastice și literare suprarealismul, departe de a se înrădăcina într-o pretinsă destructurare a realului sau într-o dezarticulare a elementelor constitutive ale universului este, fără îndoială, conceptul care a oferit lumii imaginea unei « realitătii care depășește realul» în sensul particular în care el procedează, putem spune, la glorificarea adevărului ivit prin lectura înșelătoare a adevărurilor aparente.

Să reluăm acum a doua jumătate a citatului din Serge Hutin despre anistoricitatea alchimiei: «numai alchimiștii au o

istorie și aceasta numai până la un punct». Prin anii șaptezeci l-am rugat pe Serge Hutin să se explice mai pe larg. Franc-Mason el însuși, autorul cărții «Alchimia» ne-a mărturisit mirarea sa în fața încăpățânării istoricilor Franc-Masoneriei îna-i privilegia pe actorii istoriei prin ceea ce sunt ei ca oameni și de a eluda, deobicei, înrădăcinarea biografiei lor într-o lectură metaistorică a Ordinului ale cărui structuri aparente nu sunt decât avataruri. Ca și cum amplasamentul actorilor și al evenimentelor ar depinde de hazardul unui joc de zaruri pe covorul derulat al timpului sau ale unui concurs de circumstanțe de ordin politic sau cultural.

Robert Amadou[2] ne-a expus întotdeauna aceleași idei chiar dacă erau formulate diferit. Să ne reamintim că, în contradicție cu René Guénon, Robert Amadou, ca și noiînșine, refuză să distingă ezoterismul de ocultism și că, dupa el, planurile subtile nu pot fi afectate de considerații lingvistice cu atât mai mult cu cât cei doi termeni, ezoterism și occultism, sunt foarte recenti la scara istoriei, primul apărând în lexicografia franceză în 1828 iar cel de al doilea în 1842. Stupidă, îi plăcea să repete Amadou, pretinsa opoziție a științei înțeleptului, pe care o revendică ezoterismul, cu puterea magului caracterizată de occultism.

Robert Amadou, despre care nimeni nu poate spune că nu a păstrat o stimă desăvârșită și un respect profund pentru inițiatorul său, Robert Ambelain, făcea haz pe seama istoricilor care reproșau acestuia câteva afirmații fanteziste privind originile Ritului de Misraïm-Memphis. Atât de fanteziste, spunea el, încât sunt mai apropiate de o altă realitate decât aceea dedusă prin implicarea unei lecturi obiective care delectează cunoștințele academice. Nu am reușit niciodată să-l facem pe Robert Amadou

---

[2] Doctor în teologie (1945), în filozofie (1972) și în etnologie (1984), Franc-Mason de Rit de Memphis-Misraïm (inițiat în 1943 de Maestrul Venerabil Robert Ambelain), îi datorăm lucrări importante consacrate lui Louis-Claude de Saint-Martin, ocultismului, sufismului, parapsihologiei, și un studiu remarcabil consacrat lui Canseliet-Fulcanelli intitulat «Le Feu du Soleil» (Pauvert, 1978).

să recunoască validitatea acestei intenții și, dealtfel, nu este locul aici să intrăm în detaliile acestui subiect.

Rămâne însă adevărat faptul că istoria Ordinelor inițiatice este mereu, și este firesc să fie așa, jalonată de povești care nu au decât veșmântul unei istorii aparente dar care, transcendând istoria, indică ceea ce Rudolf Otto și apoi Carl-Gustav Jung înțelegeau prin «numen». Vom reveni mai departe asupra acestui termen.

Istoria Ordinului nostru secular, care constituie una dintre manifestările Tradiției primordiale în sensul guénonian al termenului urcă, pentru istoric, la ziua Sfântului Ioan de vară a anului 1717, la Londra, prin regruparea a patru Loji într-o «Mare Lojă a Angliei» considerată de atunci ca prima Obediență din cronologia masonică.

Până nu demult istoricii s-au cramponat de o concepție, considerată acum amăgitoare, conform căreia Ordinul Masonic ar fi trecut printr-o perioadă de tranziție, de la o așa zisă Masonerie «operativă» la o Masonerie numită «speculativă», prin integrarea progresivă în Ordin, în cursul secolului al XVIII-lea, a cărturarilor și personalităților «societății bune», «gentry», care au devenit din ce în ce mai numeroși pe măsură ce prezența Masonilor «operativi» scădea în Loji. Istoricii contemporani optează mai degrabă pentru «teoria împrumutului» care consistă în a raporta referințele Masoneriei «speculative» la elementele rituale și la simbolurile «Fraților operativi», confundați îndeobște și abuziv, printr-o curioasă scurtătură, cu «constructorii catedralelor gotice».

Aceiași istorici contemporani (dar era și cazul predecesorilor lor) privesc cu amuzament referințele istorice pe care le menționează Constituțiile lui Anderson a căror primă ediție datează din 1723. Este o enormitate, declară istoricii de la înălțimea științei lor, să atribui originile Franc-Masoneriei Patriarhilor, mai mult, lui Adam și Eva, și să adaugi că finalitatea

unor astfel de afirmații nu avea alt obiectiv decât acela de a contribui la ridicarea prestigiului unui Ordin cu atât mai respectabil cu cât mai vechi.

Încă un pas și ei l-ar considera pe James Anderson în cel mai bun caz ca pe un ignorant simpatic, în cel mai rău caz ca pe un alcoolic sărac, dispus să publice palavre pentru a obține aprecierea câtorva persoane însemnate precum acei artiști care pentru a supraviețuii practicau o artă calificată ca fiind pur alimentară.

Ne aflăm în fața unei ignorări absolute și extrem de grave a realității faptelor. James Anderson era un pastor al Bisericii presbiteriene a Scoției, așadar un teolog universitar, format la regulile criticii istorice. Pe de altă parte James Anderson (și comanditarii săi) nu ignorau nimic din simbolica referințelor genealogice, o simbolică la care se refereau cu 18 secole mai devreme, autorii Evangheliilor atribuite lui Luca și lui Matei, Evanghelii care au procedat de aceeași manieră în ce privește genealogiile lui Iisus, Luca prin calea ascendentă (Luca 3, 23-38) iar Matei prin calea descendentă (Matei 1, 1-17).

Acest procedeu genealogic se sprijină pe o simbolică universală care consistă în a construi o semiologie particulară, reprezentativă de ceea ce convine să numim în limba română «noaptea timpului» și în latină «illud tempus». În literatură, poveștile și legendele fac apel exact la aceleași procedee; înainte chiar de a începe povestitorul ne anunță că «a fost odată ca niciodată», «once upon a time».

Este un mare prost acela care confundă metodologiile istoriei profane cu cele ale Traditiei!

În concluzia la «Istoria Credințelor și Ideilor Religioase» Mircea Eliade[3] nota: ”Este indispensabil să se recunoască faptul

[3] Istoric al religiilor, mitolog, filozof și romancier, născut în 1907 la București și mort la Chicago în 1986. Printre sutele de titluri ale acestui imens autor reținem, în special în cadrul subiectului nostru,

că nu mai există soluție de continuitate între lumea «primitivă» sau «înapoiată» și Occidentul modern. Nu mai ajunge, cum ajungea acum o jumătate de secol, să descoperim și să admirăm arta neagră sau oceanică; trebuie să redescoperim sursele spirituale ale acestor arte în noi-înșine, trebuie să conștientizăm ceea ce rămâne încă «mitic» într-o existență modernă și care rămâne ca atare tocmai fiindcă acest comportament este, și el, consubstanțial condiției umane prin faptul că exprimă angoasa în fața Timpului".

Revenim încă odată la afirmația lui Serge Hutin după care "alchimia nu are istorie, numai alchimiștii au una și aceasta numai până la un punct" și substituim temenul de alchimie cu cel de Franc-Masonerie.

Pentru a ilustra ideea noastră alegem două exemple printre multe altele. Pentru început urcăm pe firul timpului la primul sfert al secolului XXI. În mica sa lucrare consacrată Ritului egiptean de Memphis-Misraïm, publicată în 2010, Didier Michaud expune fundamentările istorice ale Ritului și pune în lumină un fapt indiscutabil: crearea Ritului de Memphis de către Jean-Etienne Marconis de Nègre pornind de la Ritul de Misraïm care a fost introdus în Franța în 1810 de către cei trei frați Joseph, Marc și Michel Bédarride.

Schema se prezintă în mare după cum urmează. Jean Etienne, sub patronimul de Marconis, născut în 1795, a fost primit Franc-Mason prin Ritul de Misraïm în aprilie 1833. Intrat în conflict cu alti Frați el este exclus în luna iunie a aceluiași an. În 1835 îl regăsim la Lyon unde sub pseudonimul « de Négre » se afiliază unei Loji de Misraïm, obține o patentă pentru a forma o nouă Lojă sub titlul distinctiv «La Bienveillance » și introduce inovații rituale care ajung la urechile Puterii supreme a Ritului, la

"Forgerons et alchimistes" (Flammarion, 1956), "Aspects du mythe" (Gallimard, 1963), "Le sacré et le profane" (Gallimard, 1965), "De Zalmoxis à Gengis-Khan" (Payot, 1960).

Paris, în 1838. În pofida pseudonimului sau identitatea sa veritabilă este descoperită și este exclus încă odată din Rit. Atunci, el intrat în conflict deschis cu Frații Bédaride și fondează Ritul de Memphis calcat pe Ritul de Misraïm.

Această poveste nu prezintă un interes major în afara celui de a constata că cele două Rituri masonice (dealtfel foarte apropiate) vor coexista o jumătate de secol până la fuziunea din 1888 sub Marea Măiestrie a lui Giuseppe Garibaldi. Dar ceea ce contează cu adevărat rezidă în chiar existența fiecaruia dintre cele doua Rituri, cu caracterul lor spiritualist marcat cu claritate de structura lor «excedentară» în privința numărului gradelor practicate dincolo de cele 33° care definesc Ritul Scoțian Antic și Acceptat. Ele vor constitui, așadar, dincolo de împrejurările istorice ale stabilirii lor, premizele unei concepții masonice specifice, necesare perpetuării unei filiații spiritualiste specifice, la un moment precis al derulării timpurilor umanității.

Un al doilea exemplu va ilustra aplicarea unor concepte paradoxale. Există reflexul de a incrimina, de o manieră generală, factorii de diviziune și de a se felicita pentru factorii de unificare ca și cum demersul unității ar purcede, prin natura sa, dintr-un proces filosofic, social sau politic care ar fi indiscutabil benefic: sărbătorim o căsătorie, deplângem un divorț. Uniunea face forța, cum subliniază deviza natională a Belgiei. S-ar putea să fie și așa, fără să fie cu certitudine un adevăr universal. Cert, atunci când Isis procedează la reconstituirea integrității lui Osiris sau când, pe un plan similar, Maestrul Hiram este «ridicat», cu toate că pielea părăsise carnea și carnea părăsise oasele, Masonul este incitat, într-o fază a ritualului gradului 3° să «reunească ce este dispersat». În acest caz este vorba despre valori care se raportează mai degrabă la planurile subtile ale spiritului decât la rațiuni care aparțin strict referințelor contingente și tangibile. Dar există momente, pe friza timpului, când diviziunea se impune pentru

perpetuarea transmisiei inițiatice nu atât în implicările ei administrative și formale ci ca vector necesar într-un context determinat.

Departe de a deplânge explozia Obediențelor (oricare ar fi acestea) Masonul ar trebui să se bucure pentru faptul că, paradoxal, este necesar să se procedeze prin dezasamblări, care se impun de la sine, pentru continuitatea transmisiei sub forma dispersării căilor centrifuge tot așa cum, într-un context diferit este uneori necesar, dimportivă, dar pentru același scop, să se activeze o mișcare centripetă.

Dacă istoria unui Ordin inițiatic poate să pară agitată observatorului profan este pentru că, de o anume maniera, viața Ordinului depinde de agitația sa sau, în anumite momente de stabilitatea sa, în unele faze particulare ale derulării ei în timp.

Spiritul suflă când vrea și unde vrea. ”Sacrul se manifestă printr-un suflu de natură necunoscută și care vine nu știm de unde”, scria Jacques Tornay[4] care adaugă: ”Arthur Rimbaud a fost captat și purtat de acest suflu câțiva ani scurți și apoi, după vârsta de douăzeci de ani, nu a mai scris nimic”. Și în câteva linii mai departe, evocând domeniul artei în general, el spune, referindu-se la artiști, că o ”muză capricioasă îi vizitează, pleacă definitiv, sau nu” și, privind apelul către frumos, către sublim, precizează despre manifestarea acestui apel că”ceva se deplasează, o tresărire imprevizibilă ne face să întrezărim simultan adevărata nostră identitate și ceea ce o depășește”.

Aceste reflecțiuni despre suflul spiritului în domeniul artelor se situează, cu toate că la altă scară, pe acelaș plan cu ceea ce caracterizează manifestările Tradiției pe care le vehiculează Ordinele inițiatice. «Suflul divin» îl invadează pe creatorul de artă, pictor, poet, sculptor sau muzician, cum el dirijează, de o

[4] in: revista masonică Alpina 6-7/2013, p.174

manieră mai largă, evoluția manifestărilor Tradiției primordiale Franc-Masoneria fiind doar una dintre componentele ei.

CAPITOLUL 2

Credința unui Franc-Mason

Un pastor îi întreba cu umor pe cei care îi spuneau că și-au pierdut credința în ce împrejurări ale vieții lor și-au pierdut-o. El le vorbea despre pierderea unui portmoneu: dacă vă pierdeți portmoneul pe drum vă întoarceți pe urmele voastre cu speranța de a-l regăsi undeva, în urmă; este la fel cu credința: întoarceți-vă pe drumul vieții voastre până la punctul unde ați pierdut-o. Și nu pregeta să adauge că dacă portmoneul ar fi putut să fie găsit și luat de altcineva nimeni nu poate să-și redobândească credința decât cel care a avut-o. Ea este inerentă unei persoane ca și amprentele sale digitale. Mi se poate fura orice, spunea un pictor, bunurile, nevasta sau câinele, dar nimeni nu-mi poate fura stilul.

Marele Maestru din Trecut al Marii Loji a Franței Richard Dupuy a scris, cu ani în urmă, o carte remarcabilă consacrată credinței masonice, “La Foi d’un Franc-Maçon”[5] (Credința unui Franc-Mason), carte care a marcat profund conștiințele din lumea Masoneriei francofone. Nu este inutil să ne întrebăm care ar fi natura acestei “credințe” independente de un context religios dar care poate să dea impresia unei puteri, și ea, năruindu-se după împrejurări, credința care se poate ofili și usca precum o plantă murind din lipsă de îngrășăminte și de apă.

Însă, “La réalité Maçonnique” (Realitatea Masonică”, ca să reluam titlul unei cărti scrise de un alt Mare Maestru din Trecut

---

[5] Ed. Plon, 1976.

al Marii Loji a Franței, Jean Verdun[6]), nu derivă din credințe, din stări sufletești și nici din contingente structurale.

Franc-Masoneria constituie unul dintre vectorii Tradiției primordiale. Ea nu vizează, ca și celelalte manifestări ale Tradiției, transformarea ființei ci transmutarea regimului său ontologic în sensul alchimic al termenului, evident fără să o considerăm ca pe o școală de morală, ca prelungirea unui cult exoteric sau ca pe un laborator de idei în cadrul unui proiect social.

Diferența absolută dintre procesul de transformare și procesul transmutației se găsește în mijloacele puse în acțiune în raport cu intenția dorită.

Imaginea olarului este semnificativă în această privință. Artizanul transformă lutul pentru a face o oală. Lutul, care conține apă și devine oală, se va usca sub efectul aerului și căldurii. Dar olarul poate oricând dorește să spargă acest vas din pământ crud și să-l fărâmițeze până ce el ajunge la starea inițiala de bucată de pământ pentru că este vorba de un process de transformare, în sensul că numai forma este afectată de munca olarului. Dar, dacă oala este pusă în cuptor și suportă proba focului, propria natură i se schimba prin ceramizare și nu mai este aceeași ca atunci când era lut. După ce a suportat proba focului nu doar forma vasului este afectată ci și propria ei structură: ea a suferit o transmutație. De aici înainte chiar și cioburile oalei sunt de altă natură decât lutul crud. Sunt bucăți de ceramică.

Orice căutare inițiatică are ca finalitate transmutația finiței și nu transformarea ei.

Credința unui Franc-Mason se sprijină exclusiv pe această realitate. Restul nu este decât literatură și anecdotă: conflictele

---

[6] Ed. Flammarion, 1982.

dintre Obediențe, luptele duse în numele hipertrofiei egocentrice, sciziparitatea, dezmembrarea grupărilor obediențiale, etc.

Putem să afirmăm că am pierdut credința în Franc-Masonerie pentru nenumărate motive. Dar această afirmație este tot așa de gratuită și tot așa de imbecilă dacă o compăm cu afirmația că nu mai credem în valoarea bursieră a unei întreprinderi, că nu maicredem în cinstea vecinului sau în previziunile meteorologice.

Credința unui Franc-Mason nu poate fi pierdută prin însăși natura ei pentru că se bazează pe un alt plan decât cel care caracterizează raporturile umane sau raporturile oamenilor cu spațiul înconjurător.

Credința unui Franc-Mason este o realitate de ordin ontologic, neperisabilă și inalterabilă. Dimpotrivă, ce poate (și trebuia) să dispară și să se altereze sunt formele exterioare de manifestare ale Tradiției care se adaptează din negura timpului hazardurilor istoriei umane după gustul civilizațiilor care o jalonează. Ceea ce fără încetare dispare și se reînoiește, în cursul anilor, este învelișul, "veșmântul", "cochilia", adică suma caracteristicilor exterioare și vizibile ale Ordinelor inițiatice. Aceasta nu afectează în niciun caz fundamentul lor care nu este altceva decât regimul ontologic. Nici mai mult nici mai puțin indiscutabil.

Tot ce decurge din credință, - că aceasta este ancorată în religios cu caracter exoteric sau în context inițiatic vizând schimbarea regimului ontologic al ființei, - presupune ceea ce, în lipsă de ceva mai riguros, calificăm drept "liturgic", termen care ar putea să-i agaseze pe unii dar pe care noi îl utilizăm cu insistență în absența altuia mai adecvat. Termenul este alcătuit din două rădăcini grecești: "*leitos*" care înseamnă "public" (derivat din "*laos*" care înseamnă "popor") și "*ergon*" care înseamnă "lucrare", "operă", "serviciu". Este vorba, stricto sensu, de un

“serviciu poporului” constituit din acte, ceremonii, rugăciuni, legate de cultul unei divinităţi.

Franc-Masoneria tradiţională lucrează întru Gloria Marelui Arhitect al Universului sau al “Sublimului ori Supremului Arhitect ale Lumilor sau al Tuturor Lumilor”. Termenul de “cult”, atât de şocant pentru unele spirite înfrigurate se găseşte, foarte precis caracterizat, în ritualul de închidere a Lucrărilor Ritului de Memphis-Misraïm, în dialogul dintre Maestrul Venerabil şi cei doi Supraveghetori:

“Maestrul Venerabil: *Frate Prim Supraveghetor, care este misiunea Ordinului nostru?*
Primul Supraveghetor: *Maestre Venerabil, el serveşte drept fundaţie şi bază şi permite, astfel, adevăraţilor şi vechilor Masoni ai Anticului Egipt, să înfăptuiască cultul Supremului Arhitect al Tuturor Lumilor, prin rituri şi simboluri.*
Maestrul Venerabil: *Frate Secund Supraveghetor, ce trebuie să înţelegem prin cuvântul cult, ar fi vorba despre o nouă religie?*
Secundul Supraveghetor*: Maestre Venerabil, cuvântul religie vine din latinul “religio”, care înseamnă integritate, datorie, conştiinţă. Aceasta trebuie să fie religia Franc-Masonului.*”

Dialogul diferenţiază, cert, cultul Marelui Arhitect al Universului de cultul divin aşa cum este acesta înscris în exoterismul religios; nimic însă nu împiedică cultul Supremului Arhitect al Lumilor să se exprime ca “fundament” şi ca “bază” a misiunii Ordinului.

Acest “cult”, care nu întreţine niciun raport direct sau aparent cu o invocaţie referitoare la gloria progresului umanităţii şi care, întradevăr, se distinge net de aşa ceva, este bazat pe o “liturghie” particulară ale cărei elemente constitutive principale rezidă în sacralizarea spaţiului şi timpului, în separarea

întunericului de lumină, în circumambulație, în gesturi rituale, în parole, în semne și atingeri.

Liturghia joacă un dublu rol: pe de o parte acela de a instala un teren relațional cu divinul (putem să-i preferăm termenul generic de cunoaștere "numenoasă", din grecul "*noumenon*", - lucru cunoscut prin rațiune, - care, asociat numelui unei divinități, desemnează voința divină ce se transpune în acțiune eficientă. În filozofia lui Emmanuel Kant "numen" ar fi "lucrul în sine" opus aparenței sau fenomenului, sursă a experienței, dar incognoscibil. Fără această relaționare cu divinul Lucrările Masonice ar rămâne într-un context profan cum ar fi conferințele, cursurile sau dezbaterile publice. Pe de altă parte liturghia joacă rolul unei participări colective cu caracter universal care conține un factor de legătură cu sens magic.

Credința unui Franc-Mason, (sau a adeptului unei alte forme de manifestare a Tradiției), este de tip gnostic. Termenul "gnoză" nu apare explicit decât prin două simboluri: pe de o parte printr-una dintre interpretările literei "G" din centrul stelei arzătoare care în numeroase Rituri se referă la Dumnezeu (God în engleză) sau la Gnoză sau la Geometrie, (cea de a cincia știință a artelor liberale) și, pe de altă parte, ca o specificitate a Ritului de Memphis-Misraïm, la sfârșitul ritualului de deschidere a Lucrărilor, la momentul în care Maestrul Venerabil dispune pe Altarul din Naos, plasat întotdeauna pe pavimentul mozaicat și caracteristic Ritului de la originile sale, cele trei "bijuterii": echerul, compasul și rigla, spunând: "Aici sunt arcanele Gnozei. Fie ca cei ce au urechi să audă, cei ce au ochi să vadă și sufletul lor să înțeleagă".

CAPITOLUL 3
Vectorul ritual

Orice act cu caracter inițiatic implică două condiții sine qua non: prezența unui grup calificat însărcinat cu execuția lui și practicarea unui ritual specific.

În ceea ce privește Franc-Masoneria grupul este Loja iar ritualul este unul dintre elementele constitutive ale unui Rit Masonic regular.Chiar dacă ne vom ocupa de ritual în cele ce urmează nu putem să trecem cu vederea sau să evităm să vorbim despre Lojă.

Aceasta nu este validă, în virtutea structurii masonice, decât cu condiția să fie compusă din minimum șapte Maeștrii ocupând fiecare o funcție specifică prevăzută de ritual. Această obligație, căci este o obligație aceea de a reuni șapte Maeștrii, caracterizează Ordinul inițiatic care este Franc-Masoneria. Transmisia inițiatică poate necesita însă, în alte forme de manifestare ale Tradiției decât Franc-Masoneria, un grup mai restrâns și chiar transmisia de la un Maestru la un discipol.

Însăși validitatea funcționării unei Loji se bazează pe prezența minimă de șapte Maeștri despre care spunem că trei o dirijează, cinci o iluminează și șapte o fac “justă și perfectă”. Și în acest caz recurgem la una dintre frazele cheie a Ritului de Memphis-Misraïm când, la deschiderea Lucrărilor, Maestrul Venerabil îi întreabă pe cei doi Supravehetori care îi răspund:

“Maestrul Venerabil: *Frate Prim Supraveghetor, care sunt fundamentele înțelepciunii Egiptului?*
Primul Supraveghetor: *Numerele misterioase, Maestre Venerabil.*

Maestrul Venerabil: *Frate Secund Supraveghetor, care sunt numerele misterioase?*
Secundul Supraveghetor: *Numerele trei, cinci și șapte, Maestre Venerabil.*
Maestrul Venerabil: *Frate Prim Supraveghetor, explicați Fraților noștri ce ascund aceste Numere misterioase.*
Primul Supraveghetor: *Maestre Venerabil, aceste trei Numere și suma lor constituie esența misterului Lojii noastre de Masoni, secretul intrării noastre în Camera de Mijloc și astfel ele manifesta Puterea Supremului Arhitect al Lumilor. Căci prin ele și cu ele El a ordonat tot ce constituie esența ființei: Înțelepciunea, Forța și Frumusețea, care constituie misterioasa sa tri-unitate*".

Cred că este necesar aici să reamintim că termenul Egipt nu se referă la conceptul de Stat sau de Națiune cum indică următorul dialog al ritualului:

"Maestrul Venerabil: *Frate Secund Supraveghetor, de unde veniți voi înșivă?*
Secundul Supraveghetor: *Din Egiptul antic, Maestre Venerabil*".

În majoritatea celorlalte Rituri Masonice interogația pentru a recunoaște calitatea unui Mason sună după cum urmează: "De unde veniți?" iar răspunsul este: "Dintr-o Lojă de Sfântul Ioan". Este exact acelaș concept Sfântul Ioan venind, în termini biblici, nu pentru că ar fi fost el Lumina ci ca mărturisitor si anunțiator.

Într-o Lojă Masonică cei șapte Maeștri oficianți sunt Maestrul Venerabil, Primul Supraveghetor, Secundul Supraveghetor, Secretarul, Oratorul, Acoperitorul și Expertul (sau Maestrul de Ceremonii). "Colegiul" este într-un anume fel completat de membrii care exercită alte funcții rituale cum sunt

Ospitalierul și Vistiernicul. Unele Rituri fac apel și la alte funcții rituale speciale cum ar fi Primul și Secundul Diacon.

Fiecare dintre aceşti "ofiţeri" sau "oficianţi" joacă un rol specific pe care ritualurile îl precizează pentru a stabili o structură masonică legitimă, acest termen trebuind să fie înțeles, firește, în sensul de "validitate". Pe această validitate se stabilește organizarea funcțiilor care definesc o Lojă masonică.

La acestă dispoziție a funcțiilor rituale se adaugă cea a ritualizării, adică a derulării fazelor constitutive ale "liturghiei masonice". Distingem două tipuri de ritualuri masonice: primul privește deschiderea și închiderea Lucrărilor diverselor grade în timp ce al doilea trateaza ceremoniile de trecere de la un grad la altul. Câteva expresii desemnează aceste treceri: inițiere, pentru a califica primul grad (vechile ritualuri foloseau mai degrabă cuvântul "recepție"), "promovare", numită uneori și "sporirea salariului" sau mai simplu "pasaj", pentru că înseamnă mai exact "pasaj de la gradul de Ucenic la cel de Calfă (Companion), și "ridicare" pentru ritualul prin care Calfa este condusă în Camera de Mijloc, adică la Măiestrie. Aceste chestiuni de limbaj nu au o foarte mare importanță.

Conform Tradiției numai Maeştrii sunt în drept să dirijeze o Lojă Justă și Perfectă așa încât nu putem decât să regretăm că, din rațiuni conforme cu unele considerații democratice și pur profane găsim Loji, în câteva Obediențe, care sunt conduse de toți membrii (incluzând Calfe și Ucenici). Ei sunt invitați să voteze inițierea unui candidat, sau afilierea unui Mason venit din altă Lojă, cu bile albe și bile negre sau ridicând mâna. Această aliniere la uzanțele democratice constituie efectiv o "profanare" în sensul în care un Ordin inițiatic, oricare ar fi el nu poate, fără să nege propria sa natură, să se refere la un mod de funcționare ale cărui caracteristici pot fi considerate, din anume puncte de vedereca, ca fiind demersuri "contra-inițiatice".

Fără să dizertăm peste măsură vom spune doar, în liniile următoare, că un Rit Masonic nu este nici mai mult nici mai puțin decât o colecție de ritualuri. Ceea ce distinge un Rit nu este, în consecință, decât ceea ce diferențiază riturile gradelor masonice care îl compun. În acest sens putem vorbi de diverse algoritmuri masonice.

Oricare ar fi ele toate Riturile vehiculează aceeași realitate masonică. Ceea ce le diferențiază se situează la nivelul aparențelor, putem spune stilistice, așa cum toți oamenii sunt semenii noștri cu toate că poartă veșminte și vorbesc limbi diferite. Ca și hainele pe care le purtăm, unele Rituri convin mai bine decât altele personalității Masonilor în funcție de multiple considerații de ordin intelectual sau spiritual.

Există Rituri mai sobre, mai austere, unele convin mai bine decât altele diverselor profile umane, însă toate Riturile se prezintă ca spițele unei roți care converg spre centru, spre ax.

Spre exemplu primul grad al Ritului anglo-saxon diferă considerabil de altele în sensul că simbolica pe care o vehiculează nu se referă la Cabinetul de Reflecție, nici la probele prin elemente, nici la cupa amărăciunii ci se focalizează pe considerații de ordin moral. Ritul Scoțian Rectificat se caracterizează printr-o inspirație creștină în care referințele la apă și la foc nu au niciun raport cu tetrasomia[7] lui Empedocle din Agrigente[8] și unde Cabinetul de Reflecție nu corespunde întru nimic cu proba pământului. Referințele la alchimie și la hermetism sunt mai pregnante în contextul Ritului Scoțian Antic și Acceptat și Ritului Francez. Ele sunt și mai explicite în Ritul de Memphis-Misraïm, Rit care are un caracter gnostic și spiritualist încă și mai net.

---

[7] Ansamblul celor patru elemente: aer, apă, foc, pământ.

[8] Filozof presocratic, născut spre 490 și mort spre 430 înainte de Hristos, în Sicilia, a cărui doctrină face din cele patru elemente, principiile care compun toate lucrurile.

Toate aceste Rituri dețin propria lor coerență. Toate vehiculează, fără excepție, aceleași valori rituale care constituie vectorul Tradiției. Numai aspectul lor formal le distinge unele de altele. Și este riguros la fel, bineînțeles, pentru toate variantele aceluiași Rit. Spre exemplu, pe teritoriul elvețian așa numitul Rit "Ruchon", care a fost elaborate de o Lojă de la Marea Lojă Elvețiană Alpina în 1936 sub impulsul unui scriitor de la Geneva numit François Ruchon și care nu este decât o variantă a Ritului Scoțian Antic și Acceptat.

Nu este inutil, fără îndoială, să reamintim aici că adăugiri și modificări, uneori de detaliu, au fost făcute ritualurilor în cursul timpului. Unele dintre ele, cum este apariția cartușelor în cursul celor cinci voiaje ale gradului de Calfa, s-au impus în ritualurile mai multor Rituri iar altele au căzut în deriziune.

Acest fenomen al împrumuturilor elementelor rituale de la Rituri diferite este adesea legat de libertatea pe care unele Obediențe o oferă Lojilor care le compun de a-și alege ritualurile cu condiția ca acestea să fie avizate favorabil de o comisie ad-hoc la nivelul Obedienței. Și astfel asistăm în unele Loji la practica unor ritualuri nedefinite elaborate pornind de la împrumuturi din Rituri diferite sau din variante ale aceluiaș Rit.

Aceste variante îi miră și îi șochează chiar pe Ucenici, pe Calfe și uneori și pe Maeștrii care compară, deobicei cu bună credință, ritualurile Lojilor pe care le frecventează, în vizită, cu cele ale Lojii căreia îi aparțin.

CAPITOLUL 4

Sacralizarea spațiului și timpului

Cum a fost fondat orașul Theba? Zeii au trimis la Cadmea o juncă, o văcuță albă, pentru a determina locul fundației capitalei Beotiei. O scroafă albă i-a indicat lui Enea unde să fondeze Alba. Cu ajutorul unui baston sacru (*lituus*) augurul trasează un dreptunchi pe cer, Templul, (*Templum*) la verticala căruia va fi construit, prin proiecție, Templul roman. Tot așa s-a procedat la construcția cetăților romane unde rituri precise stabileau frontierele sacre ale unui loc printr-o brazdă primordială (*sulcus primigenius*). Doi copii, Remus și Romulus, alăptați de o lupoaică, se află la originea Romei. Șase păsări zboară deasupra lui Remus care se crede alesul zeilor pentru guvernarea viitoarei cetăți dar, imediat, douăsprezece păsări il înconjoară pe Romulus, care va trasa celebra brazdă ce nu poate fi traversată în timpul trasajului dar pe care Remus, nelegiuit, necredincios, o traversează plătind prețul sacrilegiului. Putem să multiplicăm la nesfârșit exemplele intervenției "înaltului" întru stabilirea lucrurilor de "jos", de pe pământ.

Calendarul însuși, care este expresia timpului, se bazează pe legile naturii intim legate de puterea zeilor. Câteva dintre lunile calendarului roman sunt dedicate divinităților, cum este Ianuarie care se referă la Janus (ale cărui temple sunt deschise pe timp de pace și închise în timp de război prin ritualuri corespunzătoare de deschidere și de închidere), Marte, Maia, Junius, sau nume de împărați divinizați cum sunt Iulius sau August.

Aceste rituri fundamentale nu provin din istorie ci din mitologie. Ele se bazează pe conceptul manifestării voinței, al

cunoașterii și al puterii divine în relația acestora cu spațiul și timpul.

Franc-Masoneria reproduce în cursul fiecarei Ținute procesul care consistă în fenomenalizarea, în actualizarea evidentă și concretă a sacralității timpului și spațiului, prin ritul de deschidere și de închidere a Lucrărilor, proces articulat în jurul “orei” simbolice și locului delimitat de cele șase direcții ale Templului, loc pe care Loja îl figurează.

Cele șase “borne” sunt “adimensionale” în sensul că ele indică cele șase direcții ale spațiului tridimensional care asigură întinderea spațial indefinită și nu zidurile care nu sunt decât o necesară materializare. Loja este un “pătrat lung” (această expresie desemna altădată ceea ce numim un poligon rectangular), adică o trimitere la simbolismul cuaternar care se referă la domeniul terestru, material, contingent, dar ale cărui dimensiuni transcend materialitatea fiindcă se spune, în ritual, că dimensiunile Lojei sunt cuprinse între Orient și Occident, între Nord și Sud și între Zenit și Nadir, ceea ce ne trimite la un alt nivel simbolic legat de simbolismul sferei și al cercului. La acest stadiu ritualul anticipează funcțiile specifice ale echerului, care permite trasarea pătratului și ale compasului, care descrie cercul. Nu putem să nu observăm imediat că problema cuadraturii cercului este fundamentală în Franc-Masonerie.

Iată ce putem spune despre spațiul sacru al Lojii Masonice. În ceea ce privește timpul ritualul face apel la dialogul dintre cele “trei Lumini” care luminează Loja prin funcțiunile lor (Maestrul Venerabil și cei doi Supraveghetori):

”Maestrul Venerabil: *Frate Secund Supraveghetor, la ce oră au Franc-Masonii obiceiul de a deschide Lucrările?*
Secundul Supraveghetor: *La amiază, Maestre Venerabil*.
Maestrul Venerabil: *Frate Prim Suptaveghetor, ce oră este?*

Primul Supraveghetor: *Suntem în plină amiază, Maestre Venerabil.*”

Așadar, nu ne mai aflăm în timpul profan ci într-o durată sacră fiindcă ceasul nostru poate să indice orice altă oră.

Formulările pot să difere puțin de la un Rit la altul. Astfel “suntem în plină amiază” devine în Ritul de Memphis-Misraïm “Atunci când soarele culmina peste nisipurile Memphisului, atunci când este amiază și umbra este cea mai scurtă”.

Celor trei funcții, exercitate de Maestrul Venerabil, Primul Supraveghetor și Secundul Supraveghetor, le corespund cei trei stâlpi lângă care sunt pronunțate invocațiile respective ale celor trei “fundamente” ale Lojii: Înțelepciunea, Forța și Frumusețea, care constituie “misterioasa tri-unitate și care manifestă, foarte explicit, Verbul. În domeniul teologic s-ar evoca, în acest caz, Sfânta Treime sau, sub o altă manifestație trinitară, cele trei virțuti teologale: Credință, Speranță și Milostenie.

Această referință la simbolismul numărului trei apare tot așa de clar în bateria prin trei lovituri egale ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat sau două lovituri plus una în Ritul Francez sau în Ritul de Memphis-Misraïm. Încă și mai explicit găsim această referință la un alt caracter obligatoriu, pentru a putea deschide Lucrările, calificat cel mai des prin vârsta Ucenicului care este de trei ani.

La chestiunea pe care o evocăm “ce oră este?”, se adaugă o altă chestiune:

”Maestrul Venerabil: *Frate Prim Supraveghetor, ce vârstă aveți?*
Primul Supraveghetor: *Trei ani, Maestre Venerabil.*”

Numai după ce s-a asigurat de această dublă condiție (ora amiazei) și vârsta (trei ani), Maestrul Venerabil poate pronunța

cuvintele: ”pentru că este ora și pentru că avem vârsta, Frate Prim Supraveghetor și Frate Secund Supraveghetor, declar deschise Lucrările acestei Juste și Perfecte Loji, etc.”

Sacralizarea spațiului și timpului se mai manifestă și prin conceptul “separării” care consistă în a acorda accesul la spațiul consacrat numai după ce avem certitudinea că Templul este închis și că profanii (literalmente cei care se aflã “în fața” și nu “în” incinta consacrată) au fost îndepărtați. Asează măsură imperativă se bazează pe două precauții prealabile calificate pentru prima, de acoperire externă și pentru cea de a doua de ”acoperire internă”. “Acoperitorul” (Masonul însărcinat să asigure “acoperirea” Templului), este obligat să-i supună la un interogatoriu pe toți vizitatorii, pe care Masonii Lojii ar putea să nu-i cunoască, printr-un joc de chestiuni și răspunsuri care certifică calitățile lor masonice. Des, mai cu seamă în Ritul Francez, după ce Acoperitorul își face datoria trebuie să încuie poarta Templului și să depună cheia pe platoul Secundului Supraveghetor spunându-i că profanii au fost îndepărtați.

Cea de a doua verificare are loc în timpul ritualului de deschidere a Lucrărilor atunci când Maestrul de Ceremonii (uneori), cei doi Supraveghetori (de cele mai multe ori) sunt însărcinați să “verifice” calitatea masonică a membrilor prezenți în Templu.

Această dublă asigurare poate să pară de prisos celor care le-ar considera sub unghiul administrativ, propriu controalelor vamale! Numeroase acte rituale fac obiectul, sub forme diferite, unor repetiții. Trebuie să înțelegem că nu este deloc vorba despre o tautologie ci de o insistență deliberată asupra importanței “fundamentelor“ Ordinului.

Loja masonică (înțelegem aici termenul Lojă ca sinonim al Templului) lucrează într-un spatiu și un timp sacru subliniind

astfel caracterul metaistoric intrinsic al unui Ordin Inițiatic Tradițional și Universal.

La sfârsitul Lucrărilor ritul impune stingerea luminilor (lumânări în acest caz) și suspendarea activităților prin ora simbolică a miezului nopții care vine în contra-punct orei de deschidere de la amiază.

Cele "trei mari Lumini" (Volumul Legii Sacre, Echerul și Compasul) care, la deschiderea Lucrărilor au fost plasate într-un mod particular conform gradului la care se lucrează, sunt separate pentru a figura ruptura momentană a "liturghiei" sau, dacă preferăm, a "ritueliei" masonice, acești doi termini fiind, orice s-ar spune, riguros sinonimi.

CAPITOLUL 5
Intermediul

În ce consistă Lucrările masonice ale unei Loji? Este una dintre cele mai curente chestiuni care se pun în conferințele publice sau în dezbateri. Ea poate să pară singulară sau chiar necuviincioasă. Nu este deloc așa. Această întrebare se dovedește cu atât mai legitimă cu cât răspunsul nu este acelaș, spre exemplu, din partea unui Mason aparținând unei Loji a Marelui Orient al Franței, care lucreaza în Rit Francez, sau din partea unui Mason dintr-o Lojă care depinde de Marea Lojă Unită a Angliei care lucrează în Ritul Emulation.

Am evocat în capitolul precedent conceptul sacralizării spațiului și timpului care constituie esența, - dar nu și totalitatea, - riturilor de "deschidere și de închidere" a Lucrărilor. Aceste ritualuri variază, într-o oarecare măsură, așa cum am subliniat,

conform Ritului și chiar în cadrul aceluiași Rit, în fiecare Lojă. Dar ce se întâplă între aceste faze rituale care sunt deschiderea și închiderea Lucrărilor?

Până în secolul al XIX-lea, Lucrările masonice consistau, în toate Lojile din lume, în practica ceremoniilor de trecere de la un grad la altul: inițierea unui profan la gradul de Ucenic, promovarea unui Ucenic la gradul de Calfă (numai după timpul prescris) și, în sfârșit, ridicarea Calfei (Companionului) la gradul de Maestru Mason.

Ținutele erau cu mult mai scurte decât cele pe care le trăim astăzi și erau urmate de Agape care se prelungeau mai mult.

Începând cu sfârșitul secolului XVIII-lea ritualurile s-au amplificat uneori considerabil. A apărut o noutate, cel puțin în Franc-Masoneria continentală: pentru a le permite să treacă de la un grad la altul Lojile au luat obiceiul să solicite Ucenicilor și Calfelor prezentarea unei “planșe de trecere” asupra unei teme alese de cele mai multe ori de Camera de Mijloc, adică de adunarea Maestrilor. Această Planșă, pe care Ucenicul sau Calfa (Companionul) au obligația s-o prezinte într-o Ținută a gradului lor, este evaluată de Maeștrii care o pot considera suficientă sau insuficientă trecerii la gradul urmator. Maestrii pot și ei să prezinte în Lojă planșe consacrate unei teme specific masonice.

Acest procedeu al citirii planșelor în Lojă este necunoscut în cadrul Riturilor anglo-saxone. În ceea ce privește alte Rituri temele variază considerabil în raport cu profilul Lojii: ele pot să graviteze în jurul reflexiunilor de ordin social, simbolic, istoric sau filozofic. Fiecare Lojă are, într-un anume sens, o “coloratură” proprie care apare destul de clar prin tematica planșelor. Cu certitudine, oricât de interesante ar putea fi temele abordate, prezentarea acestor planșe nu aduce absolut nimic de ordin inițiaitic ritualurilor în care sunt inserate.

Este motivul pentru care în unele Ateliere lectura planșelor și dezbaterile se derulează sistematic într-o sală separată de Templu numită “sala umidă”.

Verbul “a planșa” (a dizerta) se înscrie în contextul masonic prin aceea că planșa este desemnată ca fiind una dintre bijuteriile “imobile” ale Lojii. Celelalte “bijuterii immobile”, - așadar permanente, - sunt piatra brută, piatra cubică și piatra cubică cu vârf. Le distingem de “bijuteriile mobile” care se referă la simbolismul funcțiilor și sunt suspendate colanului Ofițerilor Lojei adică Echerul pentru Maestrul Venerabil, Nivelul pentru Primul Supraveghetor, Perpendiculara (firul cu plumb) pentru Secundul Supraveghetor. Epitetul “mobil” indică faptul că o funcție în cadrul Colegiului Ofițerilor nu este permanentă.

Din punctul de vedere al istoriei, planșa traseului ne amintește un element propriu Masoneriei operative adică suportul, planșeta, pe care operativii trasau planurile lor. În cadrul simbolicii masonice, în care planșa traseului este un atribut al Maeștrilor, ea consistă în developarea geometrică a pietrei cubice cu vârf (cubul pe a cărui față superioara se află o piramidă), relevăm două trasee complementare: cel al desfășurării cubului și cel al desfășurării piramidei care se află deasupra pietrei cubice. Găsim deasemeni un element, mai degrabă anecdotic, și anume schema de bază a alfabetului masonic.

Între deschiderea și închiderea Lucrărilor nu găsim numai riturile de inițiere, de trecere, de elevație sau lectura planșelor. Interogatoriul unui profan, legat la ochi, care cere să fie primit Franc-Mason, sau instalarea unui nou Colegiu de Ofițeri, pot și acestea să-și găsească locul ca și ritualul de afiliere a unui nou membru venit de la o altă Lojă. În fine, găsim deasemeni în programele Lucrărilor (numite uneori “planuri perfecte”) Ținutele numite “solstițiale”, de Sfântul Ioan de Vară sau, în decembrie, de Sfântul Iona de Iarnă, care sunt urmate de Agape rituale. Amintim

că Franc-Masoneria Tradițională este Ioanită, Sfântul Ioan fiind Patronul Franc-Masonilor.

CAPITOLUL 6

Schimbarea regimului ontologic

Oricare ar fi Lojile, Riturile sau Obediențele, natura practicilor masonice decurge, cu exactitate, din ceea ce caracterizează toate căile inițiatice venite din negura timpurilor și care nu diferă decât din punc de vedere formal. Așadar, nu mai ridicăm aici probleme legate de formele pe care le iau Lucrările masonice, așa cum am făcut în capitolul precedent, și ne vom ocupa numai de chestiuni relative la procesul inițiatic în sine.

În "Nașteri Mistice" Mircea Eliade scrie că "din punct de vedere filozofic inițierea echivalează cu o modificare ontologică a regimului existențial". Prin aceste câteva cuvinte totul este spus. Trebuie însă neapărat explicat în ce consistă o modificare a regimului existențial. Este ceea ce ne preocupă în cele ce urmează. Ontologia consistă în studiul ființei, a modalităților sale, a calităților sale, (din grecul *ôn, ontos,* "fiind", participiul prezent al verbului *eimi* "ființă") ea se referă la studiul proprietăților generale, la natură, la tot ce este manifestat.

Inițierea este un rit de trecere, de pasaj de la o stare la alta, așa cum este figurată această trecere de procesul transmutației în contextul alchimic.

Franc-Masoneria Tradițională constituie, așadar, unul dintre vectorii Tradiției primordiale din care derivă. Ea nu vizează, odată cu toate celelalte manifestări ale Tradiției, transformarea ființei ci transmutația ei în sensul alchimic al

termenului exceptând, evident, viziunea celor care consideră Franc-Masoneria o școală de morală, o prelungire a unui cult exoteric sau un laborator de idei în cadrul unui proiect de societate.

Toată diferența între un proces de tranformare și unul de transmutație rezidă în mijloacele puse în acțiune în serviciul intențiilor care guvernează actele de inițiere adoptate.

Imaginea olarului, pe care am evocat-o mai sus este, în această privință, semnificativă. Artizanul transformă o masă de pământ pentru a face un vas. Pământul amestecat cu apă devine un recipient care se va usca sub efectul aerului. Dar olarul poate mereu, dacă dorește, să spargă vasul pe care l-a realizat fărâmitându-l până la reîntoarcerea lui la stadiul de pământ crud, pentru că este vorba despre un proces de transformare în sensul că numai forma este afectată de munca olarului. Dimpotrivă, dacă vasul este pus în cuptor și suportă ”proba focului” natura sa nu mai este aceeași pentru că, prin procesul fizico-chimic al ceramizării, s-a transmutat; dacă vasul se sparge după ardere nu mai avem bucăți de pământ, care pot fi reformate, ci cioburi de ceramică, fiindcă nu numai forma a fost afectată prin proba focului ci propria sa natură.

Orice cale inițiatică are ca finalitate transmutația și nu transformarea ființei. Această cale nu consistă, așadar, nici în cultivarea unei arte de a trăi și nici în formarea intelectuală a adepților săi. Ea vizează achiziția unei modificări a ființei în relația acesteia cu lumea, nu sub unghiul politic, moral sau social, ci în activarea vibrației commune cu legile lumii sau, pentru a relua terminologia Ritului de Memphis-Misraïm, ale legilor tuturor Lumilor.

Simbolismul propriu lucrării Ucenicului îi sugerează acestuia că este chemat să cioplească piatra brută, adică pe el însuși, să facă din această piatră brută o piatră cubică și, în

consecință, aptă să se încorporeze edificiului. Ceea ce revine, mai vulgar spus, că el tebuie să înlăture asperitățile așa cum unele vechi ritualuri stipulează prin definiția profund îmbibată de valori profane: “Finalitatea Masoneriei consistă în a ridica temple virtuții și în a sapă morminte viciilor”. Virtutea, considerată din perspectiva unei morale, aparține propriu zis unui registru etic. Într-un Odrin Inițiatic virtutea decurge din simbolismul numărului șapte, constituind suma celor patru componente numite “cardinale”, din latinul “*cardo*” care înseamnă “pivot”: prudența, cumpătarea, forța și justiția și a celor trei component numite teologale: credința, speranța, și milostenia. Este vorba de a concepe ansamblul ca pe o unitate compusă din modelul cuaternar și modelul ternar, primul raportându-se la funcțiile omului în relația sa cu lumea contingentă, pe care îl figurează numărul patru, iar al doilea raportându-se la funcțiile finite în relația sa cu Divinitatea ca Tri-unitate figurată la Orientul Templului prin “delta luminoasă”.

Irène Mainguy[9], citându-l pe Serge Hutin, scrie în “Les initiations et l’initiation maçonnique” (Inițierile și inițierea masonică): “Serge Hutin, reluând numeroși autori printre care René Guénon, definește inițierea ca pe un proces destinat să realizeze, pe planul psihologic al individului, trecerea de la un nivel considerat inferior la un nivel superior al conștiinței. (…) Este vorba de a da individului senzația că “moare” pentru a “renaște” la o viață nouă, ca printr-o nouă naștere” și, citându-l pe Julius Evola[10]: “Inițierea presupune, fundamental, că această

[9] De Irène Maingui reținem “La Symbolique Maçonnique du Troisième Milénnaire”, (Simbolistica Masonică în Mileniului Trei), o rescriere considerabil amplificată a cărții lui Jules Boucher “La Symbolique Maçonnique” (Simbolica Masonică) și cele trei volume ale cărții “La Franc-Maçonnerie Clarifiée pour ses Initiés” (Franc-Masoneria Clarificată pentru Inițiații săi), bazată pe același principiu, pornind de la trilogia lui Oswald Wirth.

[10] Filozof italian al școlii tradiționaliste «école traditionaliste » născut în 1898 și mort în 1974. Opera sa, uneori contradictorie, este covârșitoare. J.E, Baron Giulio Cesare Andrea Evola, a fost prieten cu marele poet și eseist român, fondator el mișcării Dadaiste, Tristan Tzara și cu marele istoric al religiilor Mircea Eliade. J.E. a renegat derivele sale fasciste. A elaborat o operă erudită

condiție umană, cu limitele care definesc individualitatea comună, poate fi depașită. Această schimbare de stare permite inițiatului accesul la un plan olimpian, achizitionând astfel o a doua natură, contrariul supraomului care aparține planului prometeian. El rămâne el însuși dar caută, prin prevaricațiune, să ajungă la o demnitate și la puteri superioare”.

CAPITOLUL 7

Marele Arhitect

Masonul, în termenii Constituției lui Anderson, nu va putea fi “un ateu stupid sau un libertin nereligios”. Nimeni nu se mai referă astăzi la exegeza imbecilă conform căreia formula lui Anderson nu-i privește pe atei dacă aceștia nu sunt stupizi.

În 1877 Marele Orient al Franței a lăsat libertatea fiecărei Loji de a lucra sau nu întru Gloria Marelui Arhitect al Universului. La originea acestei decizii mai mult decât dicutabile se află un pastor protestant, Frédéric Desmons, care spunea: “Noi cerem suprimarea acestei formule pentru că ea ni se pare total inutilă și străină scopului Masoneriei. Când o societate de savanți se reunește pentru a studia o problemă științifică se simte ea obligată să pună la baza statutelor ei vre-o formulă teologică? Nu, nu-i așa? Savanții studiază știința independent de orice idee dogmatică sau religioasă. Nu trebuie să fie la fel și pentru Masonerie? Nu este destul de vast câmpul său, domeniul său nu este destul de larg, încât să nu-i fie deloc necesar să calce pe un teren care nu este al său?

---

care susține o viziune tradiționalistă a civilizației. Reținem : « La Tradition Hermétique », « Le Mystère du Graal », « Métaphysique du sexe », « La Doctrine de l’éveil ».

Nu! Să lăsăm pe seama teologilor grija de a discuta dogmele. Să lăsăm Bisericilor autoritare grija de a formula lista de păcate condamnate de papă. Masoneria să rămână ceea ce ea trebuie să fie, adică o instituție deschisă tuturor progreselor, tuturor ideilor morale și înalte, tuturor aspirațiilor largi și liberale (…)”.

Ca și Vaticanul în raporturile sale cu catolicismul roman, Marea Lojă Unită a Angliei își arogă puterea de a excomunica, în cazul nostru de a “rupe recunoașterea”, respingând o Obediență de la “împărtășania” cu vasalele ei și cu ea însăși în primul rând. Ea nu întreține nici o relație cu Obediențele ale căror Loji nu se referă la Marele Arhitect al Universului și care nu consideră “Volumul Legii Sacre” ca pe una dintre cele trei mari Lumini, celelalte două fiind echerul și compasul. Dar, acele “landmarks”, borne de limită, care ar defini Masoneria conform Marii Loji Unite a Angliei, nu se limitează doar la aceste exigențe. Marea Loja Unita a Angliei nu recunoaște ca masonice nici Obediențele feminine nici Obediențele mixte. În plus, ea nu recunoaște decât o singură Obediență “regulară” pentru fiecare Stat. Așa se face că Marea Loja a Franței, ale cărei Loji lucrează toate întru Gloria Marelui Arhitect al Universului este considerată, de către Marea Lojă Unită a Angliei, ca fiind “iregulară”.

Referința, în cursul deschiderii și închiderii Lucrărilor, este Invocarea “Marelui Arhitect” care corespunde, în esența sa, Ființei Supreme, noțiune care a înflorit în timpul Revoluției Franceze, cu singura diferență că această Ființă Supremă era asociată artei de a construi. Există, de o anume manieră, funcția de “Constructor Suprem” în ceea ce privește construcția lumii. Găsim, în referința volteriană, concepția orologiului care nu poate funcționa decât cu condiția existenței unui ceasornicar care l-a conceput. Fontenelle îl evocă pe “Marele Geometru”, expresie pe care au reținut-o Riturile anglo-saxone la gradul doi al “Craft

Masonery[11]" în timp ce ei preferă "Prea Înaltul" în ce privește gradul de Maestru.

În majoritatea ritualurilor această invocare este adesea scurtă: "Întru Gloria Marelui Arhitesct al Universului, în numele și sub auspiciile unei Obediențe, deschid (respectiv: închid) Lucrările acestei Juste și Perfecte Loji sub titlul distinctive de…..la Orientul …..etc."

Însăși expresia de "Mare Arhitect al Universului" îl desemnează, evident, pe Dumnezeu dar fără nici o referință la o religie particulară. Caracterul său universal permite satisfacerea credinței unui catolic, unui protestant, unui ortodox, unui evreu sau a unui musulman, unui deist sau a unui teist.
Ea ne amintește, într-o anumită manieră, formula Ordinului Iezuiților:

"Ad Majorem Dei Gloriam".

Cu mult mai circumstanțiată este interpretarea semantică a lui René Guénon: "Marele Architect al Universului, scria acesta în 1911 în revista "La Gnose", trasează planul ideal care este realizat în act, adică manifestat în developarea lui indefinită, - și nu infinită, - de către ființe individuale care sunt conținute în a sa Ființă Universală; și este colecția acestor ființe individuale, considerată în ansamblul ei, care constituie Demiurgul, corespunzând în Kabbala lui Adam protoplast (primul formator), în timp ce Marele Arhitect al Universului este identic cu Adam Kadmon (omul universal). Această precizare ajunge ca să marcheze puternic diferența care există între Marele Arhitect al Masoneriei și dumnezeii diverselor religii care nu sunt, cu toții, decât aspecte ale Demiurgului".

[11] Această expresie desemnează cele trei grade ale Masoneriei "albastre" sau "simbolice".

Mai acerb, în ce privește decizia luată în 1877 de Marele Orient al Franței, Joannis Cornelup[12] scrie în “Plaidoyer pour le Grand Architecte de l’Univers”, un articol publicat în revista “Le Symbolisme” că “Marele Architect al Universului“ simbolizează principiul rector al Masoneriei Universale. Lucrând întru Gloria Marelui Arhitect al Universului, afirmă el, poate să însemne, așadar, ad libitum: sau a lucra sub semnul lui Dumnezeu, sau a lucra sub inspirația conștiinței colective a umanității sau a lucra conform principiului rector care orientează spre progres evoluția lumii și a umanității”.

Ritul de Memphis-Misraïm se dovedește cu mult mai discursiv decât Ritul Scoțian Antic și Acceptat prin multiplele sale referințe la Marele Arhitect al Universului, numit aici Sublim Athitect al Lumilor sau al tuturor Lumilor, “Stăpân al Eternității ale cărui nume sunt multiple și ale cărui forțe sunt misterioase”, prin invocații care iau, în special în momentul deschiderii Lucrărilor, aspectul unei rugăciuni relative la fondarea Templului[13] sau la invocarea “Părintelui tuturor lucrurilor (…) a cărui Voință se îndeplinește prin propria sa putere”, invocații care sunt acompaniate de tămâiere, “acest parfum suav care liniștește sufletele, atenuează pasiunile și ne face fraterni unii pentru alții înălțând spiritele și inimile noastre”.

Nici o planșă prezentată în Ritul de Memphis-Misraïm nu începe fără formula consacrată “Întru Gloria Sublimului (sau Supremului) Arhitect al Lumilor (sau a tuturor Lumilor)”.

Există Loji sau Obediențe în care autorii ritualurilor au alăturat cele două formule. “Întru Gloria Marelui Arhitect al Universului șiProgresului Umanității”. Dar această formulă

[12] Gradul 33° al Marelui Orient al Franței, Mare Comandor de Onoare “ad vitam” al Marelui Colegiu al Riturilor.
[13] A vedea anexa C de la sfârșitul volumului.

hibridă nu este decât rezulatul unei voințe moderne de consensualizare.

CAPITOLUL 8
Regularitatea masonică

Acest capitol ar fi putut să se intituleze “umorul masonic” dar conținutul său nu privește, de facto, decât una dintre numerosele sale fațete.

Pentru a înțelege ce înseamnă regularitatea masonică trebuie să spunem, în prealabil, cum se definesc conceptele de Ordin și de Obediență. Nimeni nu le-a explicat mai bine decât Marius Lepage[14] într-o mică lucrare magistrală, tradusă și în românește sub titlul: “Ordinul și Obediențele” (L’Ordre et les Obédiences). Marius Lepage distinge net trei etaje ale constituției Franc-Masoneriei în structura ei organizațională: Loja, Obediența și Ordinul.

Loja este elementul de bază. Ea lucrează, așa cum am văzut, într-unul dintre numeroasele Rituri masonice printre care principalele, sau cele mai bine cunoscute, sunt acum Riturile anglo-saxone (Ritul Emulation, Standard al Scotiei, York, Logic, Bristol, Oxoniensis, etc.) Ritul Scoțian Antic și Acceptat, Ritul Francez, (în versiunea sa modernă sau tradițională), Ritul Scoțian Rectificat, Ritul lui Schröder, Ritul Operativ a lui Solomon, printre altele. Trebuie să spunem și faptul că o Lojă independentă (așa zisă sălbatică) suferă, prin natura sa, de grave probleme de recunoaștere datorate posibilității ca șapte Maeștrii să fondeze un

---

[14] Marius Lepage (1902-1972). Membru succesiv al Marelui Orient al Franței și al Marii Loji Naționale Franceze, redactor șef al revistei “Le Symbolisme” între 1945 și 1971. Autor al cărții magistrale “L’Ordre et les Obédiences” (Derain, 1956)

Atelier fără să răspundă imperativelor criterii de regularitate care definesc o Lojă masonică[15].

Obediența este un organism referențial, o structură instituțională, care federează Lojile ce se recunosc în jurul unei constituții și a unor principii commune. Obediența, ea însăși, nu oferă cu certitudine garanțiile de recunoaștere în ochii altor Obediențe. Rămâne, așadar, un al treilea plan pe care îl calificăm deseori ca "grup de recunoaștere" cum sunt Marea Lojă a Angliei, CLIPSAS sau CLIMAF.

Vom reveni în cele ce urmează asupra acestor grupări de recunoaștere dar, pentru moment, ne concentrăm asupra distincției între Ordin și Obediențe.

Ordinul este anterior și superior Obediențelor. Putem să fim Masoni fără să aparținem unei Obediențe așa cum putem să fim protestanți fără să aparținem unei denominații iscată de Reformă. Obediența regrupează Lojile în jurul unor principii commune care se situează însa exclusiv la nivelul funcționării administrative și materiale ale Ordinului. Acesta se află și provine dintr-un plan total diferit.

Marius Lepage scrie despre acest subiect: "Dacă ne atașăm sensului simbolic suntem obligați să admitem că Ordinul nu s-a născut, nu are origini umane pe care putem să le identificăm fiindcă el a existat dintotdeauna".

Ordinul vehiculează transmisia inițiatică sub forma ei masonică în timp ce Obediențele administrează funcționarea structurală a Ordinului. Ordinul este pentru Obediențe ceea ce viața biologică a cetățenilor este pentru politica Cetății care îi regrupează. Ca și cetatea, Obedediența face figura de "conducătoare a omului" a cărei putere poate, așa cum

---

[15] Majoritatea Lojilor independente nu au decât o existență efemeră. În Elveția, Loja Sub Rosa la Orientul Geneva, fondată în 1964, este o exceptie care confirmă regula, poate fiindcă este o Loja de "cercetări masonice".

demonstrează istoria, să conducă la situații pernicioase cărora unele State le-au plătit, sau continuă să le plătească, un teribil tribut. Fondându-se, fără îndoială, pe aceste considerații Oswald Wirth a scris pagini foarte dure prin care evoca ilegitimitatea și inutilitatea, ba chiar și caracterul răufăcător, al unor "guverne masonice" care s-au investit, ele însele, cu o autoritate uzurpată.

Din motive de comoditate verbală distingem azi două grupuri de "recunoaștere masonică": pe de o parte Masoneria așa zisă "regulară", care depinde de înaltul patronaj al Marii Loji Unite a Angliei, care se consideră puterea regulatoare a Franc-Masoneriei la scară planetară și, pe de altă parte, curentul calificat drept "liberal" care regrupează toate celelalte Obediențe.

Această diviziune bipartită este instabilă. Marea Lojă a Belgiei, spre exemplu, care se găsea în mișcarea "regulară" se află azi în curentul "liberal" în timp ce Marea Lojă Unită a Angliei nu mai recunoaște în această țară decât o singură "Marea Lojă Regulară a Belgiei" născută în 1979. Un alt exemplu privește Marea Lojă Națională Franceză, fondată în 1913, a cărei guvernare recentă a condus Marea Lojă Unită a Angliei (și în consecință toate Obediențele sale vasale) să rupă relațiile cu ea, la 12 septembrie 2012, așa încât Franța, în optica londoniană, nu mai este azi decât un deșert masonic cu toți cei 130.000 de Franc-Masoni francezi din toate Obediențele sale.

Nu se poate confunda, așa cum le place unora s-o facă cu o superficialitate uluitoare, "recunoașterea" și "regularitatea" masonică. Primul termen desemnează raportul dintre o Obediență și puterea masonică numită Marea Lojă Unită a Angliei (al cărui număr de Loji, trebuie s-o spunem, s-a redus în ultimii douazeci de ani prin pierderea a aproape jumătate din membrii săi). Al doilea temen definește conformitatea Obedienței cu bornele-frontieră numite "landmarks". Problema este însă ca aceste "landmarks", sau "reguli fundamentale", diferă considerabil de la

o epocă la alta, de la o concepție masonică la alta. Găsim douăzeci și cinci după enumerarea lui Chamers J. Paton, într-o carte publicată la Londra în 1873, în timp ce Joseph-Gabriel Findel enumera doar nouă. Astfel, Oswald Wirth conclude în 1936: "În domeniul sentimentelor nu ar mai exista Masonerie fără cimentul fraternității care unește toate pietrele edificiului. Nimic nu este, așadar, mai antimasonic decât pretinsele landmarks care se opun fraternității universale a Franc-Masonilor".

Referința la necesitatea acestor landmarks vine din cartea Deuteronomului, (A doua lege 19/14): "Să nu muți hotarele aproapelui tău, puse de străbunii tăi, întru moștenirea ta, pe care o vei avea în țara pe care Domnul Dumnezeul tău ți-a dat-o în pază".

Nu ne eternizăm asupra acestor landmarks, în această mică lucrare, dar vom lua totuși în considerație pe acelea care constituie elementele fundamentale care au permis Marii Loji Unite a Angliei să definească, la 4 septembrie 1929, criteriile pe care se bazează regularitatea unei puteri masonice, adică regularitatea de origine, credința în Marele Arhitect al Universului și masculinitatea strictă.

Regularitatea de origine a Obedienței înseamnă că fiecare Mare Lojă trebuie să fie creată regulamentar de către o Mare Lojă deja recunoscută sau de către trei, sau mai multe Loji, constituite regular. În această privință trebuie spus că Marea Lojă Națională Franceză a fost fondată în 1913 pornind doar de la două Loji.

Credința în Marele Arhitect al Universului și în voința sa revelată este o condiție esențială pentru admiterea membrilor. Voința revelată poate să fie interpretată diferit de fiecare Obediență așa încât, de pildă, pentru Marea Lojă Elvețiană Alpina această formulare este absentă din cele "Cinci puncte de la Winterthur" care o definesc.

Compoziția unei Mari Loji și a Lojilor particulare va fi exclusiv masculină și nici o Lojă nu va avea relații masonice, de orice natură ar fi acestea, cu Loji mixte sau cu corpuri care admit femeile ca membre.

La aceste considerații fundamentale se adaugă faptul că nu poate exista decât o singură Obediență "regulară" pentru fiecare Stat. Marea Lojă a Franței sau Marea Lojă Tradițională și Simbolică Opera, ca să nu evocăm decât aceste două instituții, nu intră, așadar, în contextul "recunoașterii" Londrei cu toate că și una și cealaltă impun referirea la Marele Architect al Universului și nu sunt compuse decât din bărbați. Numai faptul că membrii acestora primesc în calitate de Frați vizitatori pe membrii Marelui Orient al Franței, sau a altor Obediențe nerecunoscute, este deajuns ca să le facă incompatibile cu conceptul de recunoaștere masonică formulat de Marea Loja Unită a Angliei.

Așadar, în optica Marii Loji Unite a Angliei noțiunile de "regularitate" și de "recunoaștere" sunt sinonime !

CAPITOLUL 9

Mituri și Rituri

"Mit și Rit: la ce servesc?" este titlul unei mici lucrări, publicate în 2013 de Editura Dervy, al cărui autor este Jean-Bernard Lévy. Textul este bine documentat și autorul face dovada unei remarcabile pedagogii. Dar distincțiile pe care el le stabilește între mituri și legende, pe de o parte, și între ceremonii și rituri, pe de altă parte, nu lasă loc niciunei interferențe.

Aceste patru categorii lingvistice lasă, cert, întredeschis un câmp semantic destul de întins. Totuși, un Ordin inițiatic nu este

divizibil în patru funcții net distincte. Ce importanță are, în definitiv, că evocăm “mitul” mai degrabă decât “legenda” lui Hiram, sau “ritul” mai degrabă decât “ceremonia” de deschidere a Lucrărilor? În aceeași ordine de idei ne întrebăm ce importanță are că suntem “primiți”, “făcuți” sau “inițiaiți” Franc-Masoni?

Cu toate acestea trebuie să ne amintim câteva considerații etimologice de bază.

O legendă, din verbul latin “*legere*”, “a citi”, este la origine o poveste scrisă pentru a fi citită în public. Un mit, din substantivul grecesc “*muthos*” înseamnă, propriu zis, o fabulă. Ritul, din substantivul latin, “*ritus*”, “rit”, definește un ansamblu de reguli și de ceremonii. Ceremonia, din substantivul latin “*caeremonia*”, derivând el însuși din cuvintele “*caelum*”, “cer” și “*munia*”, “afaceri”, “datorii”, “oficii”, “obligații”, ”funcții”, determină formele exterioare și regulare ale unui cult cu character mistic sau religios.

Mai serios, amintim că unul dintre caracterele fundamentale ale mitului consistă în multiplicitatea lecturilor pe care acesta le autorizează prin intermediul imaginilor și conceptelor analogice. Mitul este direct legat de religii în timp ce legendele sunt independente. În acest sens povestea lui Hiram ține mai degrabă de legendă decât de mit fiindcă personajul nu este un erou atemporal ci este atestat în istoria construcției Templului lui Solomon. Dar poate el să fie considerat în mod serios un personaj istoric? Această “legendă” este atât de asemănătoare cu cele ale lui Mithra, Osiris, Adonis sau Hercule, încât René Guénon afirmă, cu justețe, că “ceea ce numim în masonerie “legende” ale diferitelor grade intră în definiția mitului așa încât “activarea” acestor “legende” arată cu claritate că ele sunt cu adevărat încorporate în însăși structura riturilor de care este absolut imposibil să fie separate”. ”Legenda” lui Hiram nu este altceva, în

fond, decât una dintre poveștile simbolice care exprimă mitul Cuvântului pierdut.

Mitul nu implică îndeplinirea unei lucrări în sine ci o dispoziție particulară a sufletului și a spiritului, o receptivitate naturală care nu necesită niciun efort. A evoca “realitatea” unui mit pare a fi paradoxal căci mitul decurge dintr-o realitate oricum superioară realității istorice, realitate care este desconsiderată cu toate că numai ea exprimă elementele constitutive ale adevărului de o manieră universală, adevăruri aflate dincolo de orice considerații spațio-temporale. Această realitate scapă atât localizărilor geografice cât și ancorajului cronologic.

În ce privește distincția dintre rit și ceremonie facem referire la termenii lui Jean-Bernard Lévy[16] : “Ni se pare important, mai ales în Masonerie, să distingem partea “sacră” a ritului cu toate că ceremonia poate să se adreseze manifestărilor profane”. Astfel, distingem ceremonialul, cum ar fi intrările succesive în Lojă a diferiților participanți de rit, cum ar fi, spre exemplu, deschiderea Lucrărilor sau o Inițiere. Ceremonia indică ordonarea evenimentelor în timp ce noțiunea de rit implică o dimensiune suplimentară, religioasă sau de altă natură, care este dificil de desemnat altfel decât prin “sacralizare”.

Ni se pare inutil să mai subliniem că termenul de “rit”, în citația precedentă, se referă la elementele ritualului și că adițiunea riturilor, care formează aceste ritualuri constituie, la rândul lor, Ritul masonic propriu zis.

---

[16] Op. cit. p.20

CAPITOLUL 10
Inaccesibila Stea

Dacă Ucenicul nu poate să se afirme ca atare în cursul interogaţiei de recunoaştere (în limba franceză această interogaţie se numeşte “tuilage”, de la cuvântul “tuile”, - ţiglă, - care “acoperă” Templul) pentru că el se afirmă a fi recunoscut de Fraţii săi Maeştrii şi Calfe. Calfa, în ceea ce o priveşte, îndrăzneşte să răspundă la întrebarea dacă este Calfă afirmativ, precizând că el cunoaşte litera ”G” sau, în unele variante ale ritualului, că “Steaua Arzătoare” îi este cunoscută.

Steaua Arzătoare este o stea cu cinci colţuri iar, în regula generală, litera G figurează în centrul pentagonului regulat al Stelei. Pentru ce motive această figură geometrică joacă un rol esenţial în cadrul celui de al doilea grad?

Încă o dată, totul a fost spus în privinţa acestei Stele: de la magie la kabbala, de la tarot la arhitectura sacră, de la astrologie la vrăjitorie. În Franc-Masonerie ea se referă la numărul cinci care indică vârsta Calfei, care este cinci ani, vârsta Ucenicului fiind de trei ani.

Steaua Arzătoare este un ghid pentru călător şi îl împiedică să se rătăcească în beznă pentru că, prin definiţie, stelele nu se arată niciodată ziua.

Steaua cu cinci colţuri este o figură geometrică care se înscrie într-un pentagon regulat. Pentagonul este a treia figură geometrică plană pe care o putem trasa după triunghi şi pătrat. Tradiţional triunghiul se raportează la divin, mai exact la prima perceptivă posibilă a tri-unităţii divine pentru că numerele unu şi doi nu sunt exprimabile printr-o figură geometrică definită: nici

punctul nici linia nu constituie figuri geometrice, punctul fiind definit ca “figură” geometrică fără formă și fără dimensiune, adică incomensurabil. Numărul patru se referă la lumea materială: el se referă la cele patru elemente ale Tetrasomiei lui Empedocle d’Agrigente[17], la cele patru puncte cardinale care crucifică lumea tangibilă, lumea contingentă, cele patru virtuți cardinale, cele patru anotimpuri. Pătratul manifestă acest cuaternar ca Templu, pătrat lung (adică dreptunghi), el delimitează locul terestru care este Templul de jos în care se derulează Lucrările.

Pentagrama, pentagon stelat, simbolizează armonia universală, cheie geometrică care se află la baza divinei proporții, numărul de aur. Cinci este numărul omului și pentagrama este, prin excelență, simbolul microcosmosului în sensul că servește la determinarea corespondențelor armonice. În această perspectivă Titus Burckhardt[18] scrie în “Aperçus sur la Connaissance Sacrée” (“Privire generală asupta Cunoașterii Sacre”): “Conform aplicației microcosmice, sau inițiatice, modelele geometrice reprezintă aspectele adevărului spiritual”.

Matila C. Ghyka[19] în “Le Nombre d’Or” (“Numărul de Aur”), una dintre operele sale magistrale, precizează, în special cu privire la pentadă, că “ea este, deasemeni, numărul armoniei, sănătății și frumuseții realizată în corpul uman; imaginea ei grafică, pentagrama (pentagonul stelat) va fi, așadar, în același timp simbolul iubirii creatoare, a frumuseții care trăiește, a echilibrului în sănătatea acestui corp uman, corp care este o

[17] A se vedea capitolul 3

[18] Născut la Florența în 1908, mort la Lausanne în 1984. Autor al unor opera relative de alchimie și de Sufism. El este unul dintre membrii-cheie a ceea ce s-a numit școala perenialistă sau tradiționalistă, la care au aderat și René Guénon, Fritjof Schuon, Ananda Coomaraswami, Julius Evola și Georges Vallin.

[19] Matematician român, poet, filozof, avocat, militar și diplomat, ministru plenipotențiar, Matila Costiesco Ghyka (1881-1965) este autorul, printre altele, a două opere cheie: în 1931 “Le nombre d’Or” (“Numărul de Aur”) și în 1952 “Philosophie et Mystique du Nombre” (Filozofia și Mistica Numărului”).

proiecție a sufletului în planul material și care reflectă, ca și ea, marele ritm al Sufletului Lumii, al Vieții Universale”.

Regretatul Olimpian Ungherea îi atribuie, în al său “Dex Masonic”, lui Zalmoxis, discipol al lui Pitagora și Zeu al Dacilor, afirmația: “Nu uita, lumina pentagramei magice este iubirea. Dar, ca să o faci strălucitoare, trebuie să ajungi la esența pentagramei: iertarea!”

Nu este aici locul în care putem expune modalitățile pentru a efectua traseul Stelei Înflăcărate. Sunt mai multe dar principala, în perspectiva simbolicii masonice, așa cum reiese din tehnicile operative, consistă în utilizatea exclusivă a echerului și a compasului pentru a construi Steaua.

Gradul de Calfă (Companion Franc-Mason), oricine ar mârâii, nu întreține niciun raport cu ucenicia tehnicilor Masonilor operativi și încă și mai puțin cu Companionajul, care constituie un Ordin inițiatic specific, ale cărui rădăcini se găsesc în Masoneria zisă “speculativă”, structurată independent de aceste rădăcini.

Din pricina unei confuzii regretabile, care ne trimite în secolul al XIX-lea, unii au găsit oportun să introducă în ritualurile gradului de Calfa elemente care pretind că se referă la cutumele companionice. Făcând așa ei au comis o dublă eroare: prima traduce ignoranța lor în domeniul riturilor Companionajului care constituie un Ordin inițiatic în sine iar cea de a doua denotă insuficiența cunoașterii istoriei raporturilor dintre Franc-Masonerie și Companionaj.

Cert, Calfa Franc-Mason este chemată să “voiajeze” în sensul pe care îl indică, printre altele, orizontalitatea nivelei Primului Supraveghetor, care dirijează Coloana de Sud, dar această simbolică a “voiajului” nu are nimic în comun cu Turul Franței al Obligațiilor, Copiii Părintelui Soubise, ai lui Solomon sau ai Maestrului Jacques.

Este deasemeni regretabilă această parodie care caracterizează faza finală a unor ritualuri ale “plecării” noilor Companioni înzestrați cu o raniță încărcată cu de-ale gurii și cu instrumente, odată cu recomandarea de a nu reveni decât în posesia unei “capodopere” și a unor atestații eliberate de Lojile vizitate, ca și cum nu ar mai fi vorba despre o Lojă Masonică ci despre o "Cayenne" Companionică.

Dar să închidem această paranteză și să revenim la importanța considerațiilor de ordin geometric, importanță care este subliniată prin prezența Stelei Înflăcărate pe Tabloul de Lojă și prin reprezentarea ei la Orientul Templului dar și de litera G pe care Steaua o conține în centrul ei. Aceasta este inițiala lui Dumnezeu (God în engleză) cum este și inițiala cuvântului geometrie, așa cum afirmă interogatoriul de origine anglo-saxonă exersat de către Fratele Acoperitor, tuilajul, (termen exclusiv masonic derivat din cuvântul francez “tuilage”, de la “tuile”, care înseamnă țiglă “acoperitoare” a Lojii): “What does the letter G denote? Geometry or the fifth science”. Geometria, sau a cincea artă liberală. Și aici, legatura este vizibilă între numărul pe care îl figurează pentagrama și rangul geometriei în rândul artelor liberale care sunt în număr de șapte.

Încă și mai semnificativ, Riturile Masonice anglo-saxone modifică termenul Dumnezeu de la “Mare Arhitect al Universului” la primul grad, în “Mare Geometru al Universului”, în cel de al doilea grad.

Litera ”G”, care constituia un semn de recunoaștere pentru pitagoricieni și pe care o găsim în numeroase tratate de magie și de alchimie din Evul Mediu, a fost subiectul unor disertații surprinzătoare unde se amestecă referința la forma în echer a literei gama, a treia literă a alfabetului grec, cu considerații asupra gravitației, gnozei, geniului și generării. Fără să mai luăm în serios

și interpretarea fantezistă, menționată de Oswald Wirth, după care G ar reprezenta ideograma alchimică a sării deschisă puțin lateral.

În cel de al doilea volum al cărții “La Franc-Maçonnerie Clarifiée pour ses Initiés” (Franc-Masoneria Clarificată pentru Inițiații săi), Irène Mainguy scrie: “Fiind susceptibilă de numeroase interpretări această literă ”G” rămâne, în parte, o enigmă. Ne putem însă teme că o nouă semnificație le va trece cu ușurință prin minte Franc-Masonilor care ascultă în Lojă o planșă, insuficient gândită și evident impersonală, ghicind originea ei și gândind ironic că în epoca noastră informatică “G” ar putea, din nenorocire, să ajungă să însemne Google!”.

Încă și mai patetică este această explicație, pe care noi înșine am auzit-o în Lojă, din partea unui Maestru care afirma că litera G, asociată verbului ”a ști”, în forma lui participială, ar fi absolut semnificativă: “G su” seamănă surprinzător cu “Iisus”. Nu vom putea opri niciodată delirul limbii păsărilor.

Preferăm tuturor vorbelor goale, tuturor distorsiunilor imbecile, tuturor incompetențelor ignoranților, pecepția poetică (poezia nu este, prin excelență “creație”, așa cum o exprimă etimologia noțiunii?) și luăm în considerație aceste cuvinte ale cântecului lui Jacques Brel “La Quête” – ”Căutarea”):

Rêver un impossible rêve
Porter le chagrin des départs
Brûler d’une possible fièvre
Partir où personne ne part
Aimer jusqu’à la déchirure
Aimer, même trop, même mal,
Tenter, sans force et sans armure,
D’atteindre l’inaccessible étoile,

(A visa un vis imposibil

A purta durerea plecărilor
A arde de o posibilă febră
A pleca acolo unde nimeni nu pleacă
A iubi până la sfâșiere
A iubi chiar prea mult, prea rău
A încerca fără putere și fără armură
A ajunge la inaccesibila stea).

Pentru că este purtătoare a acestei Lumini, care nu datorează nimic iluminatului public, Steaua, este, prin natura și prin esența ei, "arzătoare"[20]

CAPITOLUL 11

Rigla de douăzeci și patru de degete

(veche unitate de măsură)

În ritul Emulation, când vine momentul, i se prezintă Ucenicului instrumentele gradului său. Acestea sunt: rigla de douăzeci și patru de degete, maiul de degroșare și dalta.

După ce i-au fost definite ca instrumente, în sensul operativ al termenilor, noul Ucenic aude aceste cuvinte: "Dar, cum noi nu suntem cu toții Masoni operativi ci mai degrabă Masoni Liberi și Acceptați, sau Masoni simbolici, aplicăm aceste instrumente conduitei nostre morale. În acest sens Rigla de douăzeci și patru de degete reprezintă cele douazeci și patru de ore ale zilei dintre care noi trebuie să petrecem o parte în a ne ruga la Dumnezeu a Tot Puternic, o parte muncind, o parte pentru a ne odihni și o parte pentru a sări în ajutor unui prieten sau unui Frate

[20] Și nu pentru că ar fi conectată la un bec electric, cum se mai întâlnește în anumite Temple!

care este la ananghie, fără prejudiciu pentru noi sau pentru familia noastră”.

În celelalte Rituri rigla apare la gradul doi, în primele patru voiaje în Ritul Scoțian Antic și Acceptat și în al doilea și al treilea voiaj în Ritul Francez și în Ritul Scoțian Rectificat.

În Ritul de Memphis-Misraïm rigla este prezentă începând cu gradul de Ucenic, pe Altarul central, în centrul pavimentului mozaicat, ca una dintre cele trei “bijuterii” imobile, împreună cu echerul și compasul. Împreună ele constituie ceea ce ritualul numește “arcanele gnozei”. Adaosul riglei este datorat spiritului lui Robert Ambelain în ritualul redactat în 1965.

Lecturii moralizante care explică Rigla așa cum am vazut în Ritul Emulation, Ritul de Memphis-Misraïm îi preferă următorul text pe care Maestrul Venerabil îl pronunță în momentul desfacerii înlănțuirii celor trei “bijuterii”: “Fie ca Rigla, simbol al Arhitectului Etern, să ne mențină pe calea Adevărului”.

Diviziunea Riglei în douăzeci și patru de unități (de două ori douăsprezece) se referă la simbolismul numărului doisprezece, conceput ca expresie a unei totalități, ca și cele douăsprezece luni ale anului, cei doisprezece Apostoli, sau cele douăsprezece Triburi ale lui Israel. Această diviziune ne amintește, deasemeni, sub forma materială a unui instrument, sacralizarea timpului în fazele de deschidere și de închidere a Lucrărilor.

Dincolo de valoarea specifică a simbolismului atribuit riglei trebuie să subliniem aici un alt aspect esențial. Termenul însuși de “riglă” vine din latinul “*regula*” (din verbul “*regere*”, a dirija) și înseamnă, în acelaș timp, o riglă, un echer și o lege.

Termenul de regularitate, de aceeași etimologie, se referă la conformitatea la un ordin, la reguli, fie naturale fie convenționale. Regularitatea pulsului sau a fluxului și refluxului mării, aparține categoriei regulilor naturale în timp ce regularitatea masonică depinde de reguli de convenție.

A regulariza un Mason consistă, pentru o Obediență, în a-l recunoaște printr-un ritual ca fiind Mason venit dintr-o Obediență considerată iregulară. Nu este vorba, în acest caz, de a proceda la o nouă inițiere ci de un ritual particular de afiliere la fiecare grad.

Evident, termenul de "regularizare" este de departe inadecvat și ar fi imperativ necesar să se recurgă la termenul de "recunoaștere" devreme ce Masonul "regularizat" a fost deja inițiat regular.

Regularitatea, în lexicografia masonică, constituie o piatră de încercare fără nici o altă valoare reală decât aceea cu care o investesc Obediențele care sunt aservite Marii Loji Unite a Angliei.

Dar, Obediențele așa zise "regulare" nu sunt întotdeauna de acord între ele asupra criteriilor de regularitate. Unele Mari Loji americane, spre exemplu, dețin regularitatea lor de la Obediențe europene considerate de Londra ca fiind iregulare.

Să nu fim naivi în ceea ce privește importanța numerică a Masoneriei regulare, argument care este un non-sens din punc de vedere inițiatic, și care ne face să zâmbim când știm, așa cum afirmă Alain Bauer, Mare Maestru din Trecut al Marelui Orient al Franței, în "Le Crépuscule des Frères" (Crepusculul Fraților), lucrare publicată în 2005:

"Din cinci sau șase milioane de Frați și Surori recenzați între anii 1940-1950, dintre care patru milioane în Statele Unite ale Americii și un million în Marea Britanie, nu mai rămân astăzi mai mult de un million. Astfel, din aproape un million de Franc-Masoni, câți sunt înregistrați în Statele Unite, numeroși dintre ei "membrii ad vitam" (pentru plata cotizațiilor echivalente a zece ani, o singură dată se obține calitatea de "life membership") adică, în practică, membrii onorifici fără o activitate regulată, doar circa 10% frecventează Lojile. În Marea Britanie sunt înregistrați 300.000 de Masoni dar cu un procentaj de practicanți la fel de

scăzut ca și de partea cealaltă a Atlanticului: un Mason englez se duce la Loja sa în medie de cinci sau șase ori pe an dintre care de două ori pentru un banchet…”

În fine, după cele spuse în Dicționarul Franc-Masoneriei publicat sub direcția lui Daniel Ligou: “Problema regularității masonice este strâns legată de concepțiile pe care le au diversele Obediențe în domeniul discutabil al “landmarks” adică, în fond, de concepția doctrinală a Masoneriei. Este, așadar, o problemă care vizează esențialul și asupra căreia un accord între puterile masonice pare, în acest moment, absolut irealizabil”.

CAPITOLUL 12

De la ”poarta joasă” la vanitatea cordonului masonic

Ritul trecerii prin ”poarta joasă” nu figurează în ritualurile cele mai vechi. Aceasta nu înseamnă că sensul acestui act simbolic, care are echivalențe sub mai multe forme și în diverse aspecte, sau sensul vocabularului si al gesturilor pe care le întâlnim în toate riturile inițiatice în general și în riturile masonice în particular, este neglijabil. În ce privește termenul de “cordonită” (folosit în sensul de ambiție și vanitate afișată prin portul cordoanelor masonice), chiar dacă nu benefiaciază de o recunoaștere lexicografică franceză oficială, se adeverește suficient de explicit în Masonerie încât orice explicații suplimentare sunt de prisos.

“Eu sunt ușa, spune Iisus (Ioan 10, 9); de va intra cineva prin Mine, se va mîntui”. În simbolica masonică ușa Templului este desemnată prin “Poarta Occidentală” fiindcă soarele apune,

asfințește, la Occident așa încât, dincolo de ușă stăpânesc tenebrele lumii profane.

Ușa separă sacrul de profan: ea este limita, ea este frontiera. ”Bate și ți se va deschide”. Dar pentru aceasta mai trebuie încă să fie deținute calificările indispensabile. Nu se poate intra desculț în palatul închis al regelui[21]. Să ne amintim emblema 27 din «Atalanta Fugiens» de Michael Maier[22], unul dintre cele mai frumoase tratate germane de alchimie din secolul al XVII-lea: “Cel ce încearcă să intre fără cheie în Rozariul Filozofilor este ca un om care vrea să umble fără picioare”.

Ușa este intrare, acces, pasaj. Trebuie o cheie pentru a o deschide și această cheie, în Masonerie, este parola diferitelor grade, un element essențial de “tuilage”, care garantează acoperirea Templului. Se bate în Ucenic, în Calfă, în Maestru, la ușa Lojii. Acoperitorul exercită în această privință o funcție capitală: el încarnează paznicul, priveghetorul, prin excelență. Lui îi aparține misiunea de a verifica cine a bătut la ușa Lojii și a-l anunța Maestrului Venerabil[23]. Iar cel ce bate ca profan nu poate intra decât acompaniat de un ghid fidel și sigur, care îl conduce la inițiere.

Intrarea candidatului prin ”ușa joasă” nu este nici pe departe în uzaj în toate Riturile. Majoritatea o ignoră iar în Lojile care o preconizează, Secundul Supraveghetor care este insărcinat cu instruirea Ucenicilor, se referă adesea la venirea pe lume a copilului sau la simbolul “porții strâmte”, așa cum apare el în Evangheliile după Luca sau după Matei: “Intrați prin poarta cea srâmtă căci largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și

---

[21] Formulă a lui Eyrénée Philalèthe, pseudonim al lui George Starkey, alchemist englez născut în Bermude în 1628, mort la Londra în 1665, autor al tratatului “L’Entrée Ouverte au Palais Fermé du Roi” (Intrare Deschisă în Palatul Închis al Regelui).

[22] Medic și alchemist german născut în 1569 și mort în 1622.

[23] Folosim fără deosebire “Maestru în Jilț”, “Maestru Venerabil”, “Venerabil Maestru” pentru a desemna funcția de președinte al Lucrărilor în Lojă.

mulți sunt cei care o află; și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt cei care o află" (Matei 7, 13-14) și "Siliți-vă să intrați prin poarta cea strâmtă căci mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea". (Luca 13, 24).

În majoritatea Lojilor care practică ritul porții joase candidatul este obligat să se înconvoaie, uneori sub bastonul Maestrului de Ceremonii; există și Loji în care candidatul este condus așa încât să tracă printr-o foaie de hârtie întinsă pe un cadru. Oswald Wirth, mereu dispus să dezvolte un continuum logic în simbolica masonică, vede în pasajul porții joase echivalentul culoarelor strâmte "ale inițierilor antice" ale căror punct de plecare este Cabinetul de Reflecție care figurează matricea, uterul, și compară coarda pe care recipiendarul o poartă în jurul gâtului cu cordonul ombilical. Cert, imaginea ar putea fi interesantă în cazul în care Cabinetul de Reflecție ar avea un caracter universal. Dar el nu există în ritualurile cele mai vechi și rămâne total necunoscut în Riturile anglo-saxone.

Contează prea puțin uzanțele atunci când simbolismul este identic. El se referă la o umilitate indispensabilă de care trebuie să dea dovadă titularul. Oswald Wirth scrie în această privință: "În inițierile moderne vrem mai ales să facem să se înțeleagă că orice adevărată științăeste fiica umilității". Ignorantul pretențios crede că știe tot și nu resimte deloc nevoia de a se instrui. Realizăm, așadar, un prim progres atunci când ne dăm seama că nu știm nimic"[24]. Acesta este motivul pentru care pretențiosul nu știe să se încline penetrând în sanctuar.

Irène Mainguy, în "La Symbolique Maçonnique du Troisième Millénaire"[25] (Simbolismul Masonic în Mileniului Trei), subliniază cu privire la poarta joasă că aceasta este "un

[24] "La Maçonnerie Rendue Intelligible à ses Adeptes" (Masoneria pe Înțelesul Adepților ei) , T1 l'Apprenti, p. 134
[25] p.129

pasaj obligatoriu pentru recipiendarul preparat cum se cuvine, nici gol, nici îmbrăcat, cu o frânghie de gât sau cu mâinile înlănțuite" și că este dificil "pentru unii recipiendari să treacă poarta joasă și să fie, astfel, puși într-o situație de umilitate". Ea mai precizează că acest pasaj este asimilabil, prin analogie, cu simbolurile podului și al scării care aparțin, ca și poarta, domeniului construcției.

În "La Symbolique Maçonnique"[26] (Simbolica Masonică), Jules Boucher afirmă că pasajul porții strâmte, sau joase, amintește că "mort la viața profană, recipiendarul renaște la o viață nouă la care parvine de o manieră asemănătoare celei prin care un copil vine pe lume".

O parte importantă a simbolicii masonice a primului grad se bazează pe umilitate, pe un proces de conștiință, pe abandonul prejudecăților și pe egalitatea inițiaților. O egalitate care pune în lumină trilogia republicană "Egalitate, Libertate, Fraternitate", căreia mulți masoni francezi sunt dispuși să-i atribuie, eronat, o origine masonică.

Ucenicul trebuie să tacă. El nu poate să voiajeze singur. El este în permanență invitat să considere condiția sa de "căutător" pentru a relua un termen scump Ritului Scoțian Rectificat. Ținuta sa vestimentară o dovedesște: un sorț alb de piele cu partea triunghiulară de sus ridicată, o pereche de mănuși albe și singura bijuterie distinctivă, cea care indică apartenența la Loja sa. Nici medalii, nici cordoane, nici eșarfe sau culori. Totul este marcat de sobrietate.

În toate riturile despuierea de metale ocupă un loc considerabil, primordial. Abandonul metalelor este emblema viciilor pe care masonul trebuie să le evite iar virtutea nu are nevoie de ornamente, așa cum precizează "Regulatorul

---

26 P.212

Masonului” din 1785. Este un adevărat rit de purificare. A lăsa metalele la poarta Templului revine la a abandona rămășițele vechiului om plămădit din orgoliu, prejudecăți, egoism, pofte materiale, onoruri, titluri, aparențe. Este vorba despre o transmutație, adică de o schimbare de natură și nu de o transformare care nu este decât o schimbare de formă. Este vorba de o devenire și nu de o aparență, de o eliberare din cătușe și din piedici, de o conștientizare a ignoranței, de o detașare în raport cu relațiile sociale, într-un cuvânt, de a regăsi o stare de inocență sau dacă preferăm, de o debarasare mintală în profunzime.

Despuierea de metale și pasajul prin poarta joasă participă, de facto, la acelaș demers simbolic; ele apar ca două articulații ale unei desăvârșiri rituale unice depășind orice obstacol care s-ar putea opune influențelor spirituale ca și smulgerea cojilor și a cochiliilor în Kabbala ebraică; în “Le Règne de la Quantité et les Signes des Temps” (Dominația Cantității și Semnele Timpurilor), René Guénon evocă în această privință “drojdiile infra-corporale ale lumii noastre” iar Irène Mainguy vorbeste despre stingerea, de dorit, a egoului.Terminăm aceste considerații printr-un citat din cartea lui René Guénon, “Aperçus sur l’Initiation”[27] (Privire asupra Inițierii): “Este evident că din doi ignoranți cel care își dă seama că nu știe nimic este într-o dispoziție cu mult mai favorabilă, pentru a-și însuși cunoașterea, decât cel care crede că știe ceva”.

Dar timpul trece. Iată că Ucenicul a fost judecat demn să fie promovat la al doilea grad. De acum înainte el are dreptul să se așeze pe coloana de Sud și poate să rabateze triunghiul superior al șorțului său. Apoi, într-o bună zi, dacă perseverează pe drumul inițiatic, el poate fi ridicat la Măiestrie iar porțile Camerei de Mijloc îi sunt deschise. De aici înainte el este înveșmântat cu

[27] P.155

semnele noului sau grad: un șorț și oeșarfă cu culorile Ritului și, dacă este cazul, cu colanul funcției sale în sânul Colegiului Ofițerilor Lojii căreia îi aparține. Nimic inacceptabil pentru că toate asociațiile omenești sunt concepute așa încât funcțiile necesare să poată fi exercitate: Maeștrii sunt aceia care asigură functionarea corectă a Lojii și perenitatea transmisiei inițiatice. Camera de Mijloc dirijează Loja. Fără ea Loja s-ar reîntoarce la neant. Așadar, nu acest mediu de natură exclusiv functională generează "cordonita", cuvânt al cărui sufix desemnează, stricto sensu, o stare inflamatorie și unde radicalul "cordon" figurează ca un termen generic reunind tot ce reprezintă falsa strălucire a paramentelor și a ornamentelor excesiv de abundente, dincolo de simbolismul lor, și care dovedesc o hipertrofiere a egoului diametral opusă ritului de pasaj a porții joase și a despuierii de metale care îi sunt asociate.

Wikipédia, enciclopedia liberă on-line, definește astfel cordonita: "Termen ironic. Boală imaginară de care sunt atinși Franc-Masonii avizi de onoruri și de grade, care colecționează și se afișează cu plăcere împodobiți cu cordoane și alte decoruri corespunzătoare".

Sunt toate ființele umane sensibile la onoruri? Inițiații sunt și ei sensibili ca și profanii? Putem oare să evocăm aviditatea pentru onoruri într-o societate cel puțin discretă și prin definiție puțin dispusă să se exteriorizeze? În ce consistă cordonita, și cine printre noi se dovedește suficient de vulnerabil la această inflamație a egoului în asemenea măsură încât să ajungă să-i contamineze pe cei din jurul său? Putem oare să evocăm în acest context mecanisme psihologice de apărare cum ar fi compensația? Și despre ce formă de compensație poate fi vorba când, prin definiție, ea nu beneficiază de nici-o expunere în afara limitelor Lojii sau a Obedienței?

“Cursus honorum” în Masonerie poate să pară la prima vedere impresionant. El se raportează la trei nivele existențiale diferite: al Lojii, al Obedienței și al “gradelor laterale” calificate drept “Grade Înalte”.

În ceea ce privește Loja distingem mai întâi pasajul de la un grad la altul. Ucenicul poate aspira să devină Calfă și Calfa poate aspira la Măiestrie. Aici nu este vorba despre o scară onorifică ci mai degrabă despre o progresie pur inițiatică necesară și indispensabilă pentru că ansamblul celor trei grade numite “albastre” constituie un tot omogen, tradițional. Accesul la fiecare dintre aceste trei grade trebuie înteles și învățat din această persepctivă. Ucenicul, sau Calfa, trebuie să aibe conștiința că Măestria este o încoronare, singura și unica adevărată încoronare care corespunde unuia dintre sefiroții Kabbalei numit “Kether”, care înseamnă “coroană”. Această încoronare inițiatică necesită o progresie corespunzătoare care nu depinde de calificări profane ci de o lentă asimilare a învățămintelor relative la ceea ce noi numim “pasaje” pentru a le distinge de “promoții” la gradul doi și de “elevații” pentru a desemna accesul la Camera de Mijloc.

În al doilea rând, Maeștrii Lojii trebuie să înțeleagă că rolul lor, care le este atribuit în Loja cărora le aparțin, nu are decât o semnificație funcțională și că o funcție nu are decât un caracter efemer. Maestrul Venerabil nu ocupă o funcție superioară celei de Trezorier sau de Maestru de Ceremonii. Cu mare înțelepciune, în unele Loji și în unele Rituri, Maestrul Venerabil care și-a terminat mandatul devine Acoperitor, exercitând noua lui funcție la Occident, o pozitie “geografică” diametral opusă celei de Venerabil Maestru în Jilțul lui Solomon. Nu este deloc vorba despre o retrogradare ci de vizualizarea principiului hermetic

conform căruia “ce este sus este ca și ce este jos și ce este jos este ca și ce este sus pentru a săvârșii miracolele unui acelaș lucru”[28].

Cel care nu a asimilat acest principiu fundamental trece pe lângă propriul său progres inițiatic. De altfel oficiul masonic indică clar că Masonul este în serviciul funcționării organice a manifestării masonice a Tradiției și că toate funcțiile sunt indispensabile pentru bunul mers al unei Loji. Franc-Masonul trebuie să conștientizeze că cel mai umil dintre toți este, fără nici o îndoială posibilă, cel mai luminat, cel mai aproape de această Lumină pe care toți am cerut-o intrând în Ordinul masonic.

Am evocat Loja. Este exact la fel în ceea ce privește Obediența. Marea Măiestrie nu este decât o simplă funcție admnistrativă, ca toate celelălte funcții obediențiale. Schema este riguros identică celei din Lojă cu singura diferență că Obediența (Marea Lojă sau Marele Orient) exercită un rol simplu, de gestionar. În ce privește “demnitățile”, acestea sunt clădite pe modelul organizatoric profan și sunt tot atât de temporare ca și funcțiile Ofițerilor Lojii. Marele Maestru îi cedează locul succesorului său când ajunge la sfârșitul mandatului.

Primirea unui Mare Oțiter “bătând cu ciocanele” sau sub “bolta de oțel” nu onorează în niciun caz persoana ci constituie un fel de indicator al acceptării necesității unei gestiuni commune a

---

[28] Cea mai veche versiune cunoscută a “Tabulei Smaragdina”, la “Table d’Émeraude”, “Tableta de Smarald”, atribuită miticului Hermes Trismegistus, se găsește în apendicele unui tratat arab din secolul VI. Iată textul complet în traducerea franceză a lui Hortulain, pe care traducătorul o folosește aici. ”Este adevărat, fără minciună, cert, și foarte veritabil: Ce este jos, este ca și ce este sus; și ce este sus este ca și ce este jos, pentru a săvârșii miracolele unui singur lucru. Și cum toate lucrurile au fost și sunt venite din unu, prin meditația lui unu: așa toate lucrurile s-au născut din acest lucru unic, prin adaptare. Soarele îi este tată, luna este mama sa, vântul l-a purtat în pântecul lui, Pământul este doica sa. Părintele întregii *telesme a* tuturor este aici. Forța sau puterea sa este întreagă dacă este convertită în pământ. Tu vei separa pământul de foc, subtilul de grosier, încet, cu mare îndemânare. El urca de la pământ la cer și imediat coboară în pământ, și el primește forța lucrurilor superioare și inferioare. Tu vei avea prin acest mijloc gloria tuturor; și pentru aceasta, orice obscuritate va fugi din tine. Este forța puternică a oricarei forțe: căci ea va învingeorice lucru subtil și va penetra orice lucru solid. Așa a fost creată lumea. Din aceasta vor fi și vor ieși adaptări admirabile ale căror mijloace sunt aici. Pentru aceasta am fost numit Hermes Trismegistus, având cele trei părți ale filozofiei lumii. Ce am spus despre operațiile Soarelui este făcut și îndeplinit.

Atelierelor prin Obediența de care ele aparțin. Dacă unii, - și am văzut-o recent prin năzbâtiile Marii Loji Naționale a Franței, - confundă funcțiile lor cu persoanele lor este cu atât mai rău pentru ei iar noi n-o să spunem niciodată suficient cât este aceasta de patetic și de ridicol. La fel și pentru decorurile, uneori somptuoase, pe care le poartă membrii Consiliului Ordinului în principiu numai până la finele exercițiului funcției lor. Cert, un Mare Maestru din Trecut are mai multă experiență decât un Maestru Mason, dar această experiență nu are nimic în comun cu o perspectivă inițiatică oarecare; ea nu se referă și nu se poate referi decât numai avatarurilor istorice ale organismelor masonice într-un context spațio-temporal. Experiența inițiatică și experiența administrativă nu întrețin între ele nici cea mai mică urmă de raport semnificativ.

Trebuie să subliniem, în acest stadiu al studiului nostru, că cel mai mare rău, în contextul masonic, rezidă în ceea ce se numește “contra-inițierea”, adică ansamblul elementelor care exercită un fel de efect “nocebo” asupra membrilor Ordinului, îi aduce la stadiul cel mai jos al ființei și anihilează căutarea inițiatică printr-o întoarcere imediată la poftele și veleitățile profane.

La chestiunea ritual: “Pentru ce v-ati făcut primit Franc-Mason?”, pe care o găsim în numeroase tuilaje, răspunsul este “Pentru că rătăceam în beznă și doream lumină”. Totul este spus în câteva cuvinte dar, are Ucenicul conștiința că Luminile la care aspiră sunt rezultatul unei căutări personale, de interioritate, și astfel diametral opuse aparenței? Știe el că această afirmație nu aparține unei mici fracțiuni atimpului inițierii sale la primul grad, că ea privește tot restul vieții sale pe pământ? Știe el că secretul nu consistă în a trece prin poarta joasă a umilității ca imediat ridicat să abordeze o strălucire falsă sau să acumuleze titluri de pură

vanitate care sunt căutării inițiatice ce este un zid în fața unui alergător orb?

Plecăciunea nu este un act izolat în timp: este condiția indispensabilă pentru anihilarea definitivă a hipertrofiei egoului care constituie otrava cea mai redutabilă, ireductibilă, definitivă, într-un Ordin inițiatic care nu cere nici ștergerea personalității, nici o falsă modestie care nu este altceva decât o manieră de a se distinge de ceilalți. Ordinul inițiatic cere a muri la ceea ce eram pentru a deveni ce suntem chemați să fim. Într-un Ordin religios călugărul îmbrăcat într-o dimie, și care nu posedă nimic înafara credinței lui, se găsește la un nivel de conștiință cu mult superior celui la care se află un preot de mir dornic să ajungă să slujească la Vatican.

Ceea ce Louis-Claude de Saint-Martin[29] numea “omul dorinței” nu caută să domine nici prin funcții nici prin aparențe. Omul dorinței se situează la polul opus în raport cu omul ambițios, în sensul de carierist, sau a omului de putere, în sens politic. El dorește Lumina spiritului, înălțarea sufletului, calea către stea. A trece prin poarta strâmtă nu este o figură de retorică care s-ar aplica la un moment privilegiat de pasaj într-un loc și într-un timp sacru. Inițiatul merge în fiecare clipă a vieții sale pe drumul Luminii iar trecerea prin poarta joasă nu constituie decât prima articulare. La chestiunea rituală “Cine v-a primit?” el va răspunde întotdeauna “Cel mai umil dintre toți” iar la chestiunea “De ce cel mai umil dintre toți?” el va răspunde întotdeauna “Pentru că era cel mai luminat”.

Ce are importanță în intenția celui care se duce pe jos la Compostel în pelerinaj? Destinația pe care o concretizează printr-o fotografie în fața Catedralei Sfântul Jacques sau experiența însăși a călătoriei? Recompensa pelerinului nu este cochilia sau

[29] Louis-Claude de Saint-Martin, zis și Filozoful Necunoscut, născut în 1743 și mort în 1803, autor al unei cărți majore intitulată “L’Homme de Désir”, 1790 (Omul Dorinței).

bastonul pe care le va atârna pe peretele pretențiilor sale ci clipa particulară în care focul soarelui, la asfințit, se întâlnește cu apa oceanului sub câmpul stelelor care se nasc pe cer sau ceea ce este sus care îi va apare ca și ceea ce este jos și ceea ce este jos care îi va apare ca ceea ce este sus "pentru a săvârșii miracolul unui acelaș lucru".

Pentru cei care printre noi se simt prea împovărați de onoruri, de titluri și de cordoane, mai mult decât de copioasele agape fraterne care ne reunesc, fie ca ritul de pasaj prin poarta joasă, în seara inițierii noastre, să le aducă aminte că singurul titlu de glorie care are o valoare reală într-un Ordin Inițiatic Tradițional este dorința de a avansa pe drumul către Lumină. Aceasta presupune, în prealabil, refuzul oricărei retrogradări printr-una dintre primejdiile esențiale care este cordonita.

CAPITOLUL 13

Cercetători și cercetași

Cercetătorul își pune o întrebare și caută să-i dea un răspuns prin facultățile sale intelectuale. Este ceea ce face medicul care consultă un pacient sau istoricul care studiază interogând un document. Această operație, de natură rațională, se înrudește cu ceea ce îl caracterizează, spre exemplu, pe cel care încearcă să regăsească un obiect pe care l-a pierdut punându-și întrebările cele mai adecvate posibil pentru a-l găsi.

Cercetașul își pune și el întrebări dar chestiunile lui sunt de ordin metafizic. El se întreabă cine este, de unde vine, unde se duce, ce însemnătate are viața căreia îi aparține și la care participă, fundamentele ființei în relația sa cu lumea și fundamentele lumii

așa cum au fost acestea create. Ori, acest tip de întrebare nu poate fi rezolvat pe cale rațională, în sensul unei activități a rațiunii. Ea se situează, mai degrabă, în domeniul transcendenței, a inefabilului, în disoluție și coagulare, în străfundurile conștiinței prin care omul este legat de divin.

Cercetătorul și cercetașul se referă, obligatoriu la metode diferite. În linii mari primul aplică, în căutarea sa, instrumentele cunoașterii raționale în timp ce cercetașul face apel la o metodologie care decurge din fenomenul îmbibării. Vom încerca să definim acest concept în cele ce urmează. Mai adăugăm faptul că cercetașul este și el un cercetător în viața cotidiană dar nu toți cercetătorii sunt, nici pe departe, cercetași.

Louis-Claude de Saint-Martin îl definește pe cercetaș ca fiind un “om al dorinței”. O expresie foarte semnificativă care constituie singurul și unicul soclu pe care sunt așezate manifestările de ordin inițiatic.

Prin calea inițiatică “omul dorinței” dispune de arsenalul imens care îl ghidează pe calea Cunoașterii, cale constituită prin derularea etapelor căutării pe care el a ales s-o întreprindă. Cu toate că nu suntem deloc siguri că este vorba despre o alegere deliberată ci, mai degrabă, de un răspuns la ceea ce putem numi o “necesitate interioară” (în sensul spiritual al cuvântului “Einfühlung” așa cum îl înțelege Kandinsky în “Über das Geistige in der Kunst”). Nu intrăm aici în considerații relative la acest concept.

Să spunem, ca să simplificăm lucrurile, că ceea ce se oferă omului dorințeieste accesul la mijloacele de a intra într-una dintre manifestațiile Tradiției. Kabbala este una dintre aceste manifestări. Sufismul este o alta.Prima privește calea ezoterică a iudaismului, cea de a doua corespunde căii ezoterice a islamului.

Pentru ceea ce implică mediul nostru cultural occidental ne gândim în particular, bine-înțeles, la Franc-Masonerie și la

Companionaj. Dealtfel nu este foarte important care sunt căile, cu condiția ca ele să se racordeze Căii, adică a ceea ce René Guénon numește Tradiția primordială.

Franc-Masoneria constituie una dintre manifestările Tradiției primordiale, fără îndoială cea mai corespunzătoare "omului dorinței" sub latitudinile noastre. Dar toate manifestările Tradiției promordiale, cu metodologiile lor specifice, au în comun faptul că finalitatea lor este identică.

Pentru a permite "omului dorinței", adică a cercetașului, (pentru a relua expresia pe care am evocat-o mai sus) de a umbla pe cărarea căutării, aceste manifestații ale Tradiției sunt bazate toate pe o funcționare particulară pe care noi o numim "îmbibare" și pe care dorim s-o definim, în cele ce urmează, cu cea mai mare claritate posibilă.

Îmbibarea purcede dintr-o viziune total diferită de cea care caracterizează achiziția. Îmbibarea se situează chiar la opusul achiziției în sensul că nu mai este vorba despre colectarea conceptelor sau a judecăților,pe care le înmagazinăm cu timpul, ci de un fenomen de asimilare asemănător absorbției unui burete.

Buretele uscat este mai mic, el se retractează. Volumul lui se mărește, fără să-și piardă propria natură, pe măsură ce se îmbibă cu apă. Este, credem, cea mai simplă și clară imagine pe care o putem da pentru a ilustra trecerea de le o stare la alta conservând o structură inițială.

Procesul inițiatic decurge la fel: inițierea autentică nu consistă în achiziția diverselor științe sau în colecționarea unor cunoștiințe raționale. Ea aparține registrului asimilării progressive care se împlinește prin acceptarea îmbibării, cu o trăire particulară, până la asimilarea ei totală.

Acest proces de îmbibare este lent. El nu devine efectiv decât printr-o perseverență și o asiduitate la ceea ce noi numim în Masonerie "Lucrări". Și esențialul Lucrărilor noastre, trebuie să

subliniem, nu se găsește în planșele pe care le ascultăm, sau în cele pe care le prezentăm, ci în execuția riturilor care au fost concepute în acest scop. Încetul cu încetul un gest, un cuvânt, un simbol, ne pătrunde total, așa cum apa pătrunde în buretele care va sfârși prin a fi saturat. Calm, încet, cu blândețe, lent, progresiv, contrariu a ceea ce se petrece pe calea mistică unde iluminarea este bruscă, intempestivă.

Pentru a pune în acțiune această îmbibareFranc-Masoneria procedează gradual. Fiecare grad dezvoltă un aspect particular. Fiecare se bazează pe organizarea și interacțiunea elementelor sale constitutive. Nu ceremonia de inițiere face un inițiat. Câti dintre profanii care au fost inițiati nu au abandonat căutarea pe care au decis s-o întreprindă chiar înainte de perimele bâjbâieli?

Inițierea este lentă, constantă. Ea nu se măsoară prin judecățile formației intelectuale. Ea se măsoară prin intensitatea procesului de îmbibare. Ea nu se bazează pe achiziția gradelor, titlurilor, diplomelor, funcțiilor elective, arhivajului patentelor și hrisoavelor.

Parcursul inițiatic al profanului care bate la poarta Templului, presupune că el este, înainte de orice, un om (sau o femeie) al dorinței în sensul în care este definit de Louis-Claude de Saint-Martin, adică ceea ce numim în Companionaj un “aspirant”. Apoi, acest proces inițiatic necesită o umilitate autentică și, nu mai puțin, o reală disponibilitate. Este ceea ce amintește, în momentele recepției la primul grad, trecerea prin poarta joasă și prepararea fizică a recipiendarului. Și nu în cele din urmă, procesul inițiatic face apel la asiduitate, condiție sine qua non de receptivitate în stare de veghe permanentă la ceea ce oferă ritualurile a căror redactare nu lasă nimic la întâmplare, tot așa cum nu a lăst loc nici veleităților particulare a celor care le-au conceput.

Fără dorință, fără umilitate, fără asiduitate, procesul inițiatic nu va putea fi decât o parodie, o iluzie, o capcană prostească, o fantasmagorie ridicolă.

Franc-Masoneria nu este o școală de morală, dealtfel ea nu este în niciun caz o școală. Ea nu este nici o academie de studiu al simbolismului. Mulți Masoni o văd eronat ca pe un laborator de idei. Înca și mai eronată este ideia unui bazin de decantare a proiectelor în vederea elaborării unor noi legi ale Republicii. Ea nu se aseamănă cu un club, nici cu un partid politic, nici cu o asociație filantropică, nici cu o religie, nici cu un cabinet de psihoterapie, nici cu un conservator de etică.

Oswald Wirth, care se temea ca ea să nu devină o academie de simbolism, scria în primul din cele trei volume intitulate "La Franc-Maçonnerie Rendue Intelligible à ses Adeptes"[30] (Franc-Masoneria pe Înțelesul Adepților săi): "Ea nu mai trebuie să se mulțumească a fi pur simbolică, ea trebuie să devină inițiatică". Dar, în realitate, Masoneria nici nu trebuie să devină, fiindcă prin definiție, ea este inițiatică. Această afirmație a lui Oswald Wirth spune mult despre nivelul la care ea a coborât, mai cu seamă în Obediențele în care Lojile sau Riturile nu mai sunt decât, în cel mai bun caz, suporturi ale contextualizării Lucrărilor de natură profană sau, în cel mai rău caz, un rău necesar.

În sânul Lojilor cercetașii au știut întotdeauna că ritualul este singurul vector inițiatic al Franc-Masoneriei dar este incontestabil faptul că cercetătorii au invadat progresiv coloanele Templului și că cercetașii constituie astăzi, ca și în zilele trecute și în zilele care vin, o infimă minoritate în compoziția Lojilor și a Obediențelor.

[30] P.122

CAPITOLUL 14

Diversitatea Riturilor și a ritualurilor

Mulți Masoni cu o experiență redusă, sau intrați recent în Ordinul masonic sunt tulburați, chiar perturbați, atunci când vizitează alte Loji, de tot ce li se pare, la prima vedere, că ar constitui diferențe considerabile între ritualurile pe care le cunosc și cele pe care le descoperă imaginându-și, fără îndoială, că toate Lojile masonice din lume practică aceleași ritualuri ca cele cunoscute în Loja-mamă.

Ei își dau seama repede de această eroare dar nu știu tot atât de repede că evaluarea ritualurilor altora nu este posibilă prin comparație cu cele care caracterizează propriul lor spațiu masonic și că judecata valorilor, pe baza experienței lor personale, este realmente aberantă.

Nu numai că ei vor ajunge să evalueze, cu timpul, ceea ce distinge un Rit ca “sistem” sau “regim” dar, mai mult, ei vor realiza amploarea evantaiului variantelor în cadrul aceluiaș Rit.

Ignorăm aproape totul despre riturile masonice practicate la începuturile a ceea ce numim acum “Masonerie speculativă”, fără îndoială fiindcă cutuma impunea memorarea riturilor pentru a evita derobarea lor prin scriere. Ne putem însă imagina, pe baza textelor celor mai vechi care ne-au parvenit, că erau mai catehice, mult mai scurte, mai puțin “dramatizate” decât cele care se găsesc pe “caietele” din care au fost extrase și care sunt în uzaj în zilele noastre.

Că Ritul Englez ignoră Cabinetul de Reflecție și probele prin elemente, că Ritul Francez Groussier se caracterizează printr-o despuiere exemplară, că Ritul Scoțian Rectificat este profund

ancorat în referințele creștine, așa cum Ritul de Memphis-Misraïm este în simbolica egiptiană, toate acestea nu pot decât să suscite mirarea masonului tânăr obișnuit cu Ritul Scoțian Antic și Acceptat. Întrebările lui se vor amplifica atunci când va lua cunoștință de nenumaratele variante ieșite din Ritul lui Schroeder, a lui Fessler, cel de Cerneau sau de Ruchon, de împrumuturile din Ritul Scoțian Rectificat, din Ritul Francez sau din aporturile care provin din improvizații sau modificări mai "locale" datorate adăugirilor, suprimărilor, corecturilor stilistice ale scrierii. Variantele rituale în interiorul aceluiaș Rit, oricât ar părea ele de importante la prima vedere prin frecventarea Lojilor, nu denotă în fapt, decât o diversitate a "îmbrăcăminții" care, cum indică acest termen, se referă numai la aparența lucrurilor.

"Ornamentațiile" particulare, care constituie variantele unui Rit ca și caracteristicile specifice diverselor Rituri ca ansambluri coerente și relativ omogene de ritualuri, nu ar trebui să-i tulbure pe noii veniți în Ordinul masonic. Ghidați corect de vechii Maeștrii ei vor înțelege că Riturile se prezintă ca vehicule particulare ale aceleiași Tradiții și că, așa cum razele unui cerc converg toate către un centru comun, diversitatea, aparentă și necesară, constituie un factor de perenitate prin adaptabilitate la spațiu și la timp.

CAPITOLUL 15

Ordinul și Obediențele

Franc-Masoneria nu este o societate de gândire, încă și mai puțin un club monden sau o frăție de într-ajutorare. Ea este un Ordin Inițiatic, o manifestare, printre altele, a Tradiției

primordiale. În această calitate ea este ancorată în practica unor rituri adecvate fondate pe activarea riguroasă a orchestrării actelor simbolice într-un spațiu-timp sacru. Ritualurile masonice, contrariul Tradiției pe care ele o vehiculează, se înrădăcinează totuși în istorie. Riturile se referă la Arta Regală, care este arta de a construi, iar simbolurile construcției ocupă, firește, un loc preponderent. La aceste referințe se adaugă împrumuturile din alte manifestări ale Tradiției, împrumuturi de natură hermetică, gnostică și alchimică. Așadar, Franc-Masoneria apare ca un mozaic al componentelor de natură diversă care constituie Riturile purtând fiecare coerența lui.

Transmisia inițiatică a manifestării masonice a Tradiției se bazează, cu certitudine, pe dramaturgia ritualurilor pe care "catehismul" o pune în lumină cu o relativă precizie care a necesitat, pentru a se ridica la un statut de eficacitate, participarea activă a inițiaților într-un spațiu și un loc sacralizat și în conformitate cu reguli și uzante perfect definite.

Ordinul masonic există în sine dar Obediențele sunt necesare Ordinului care nu poate să perdureze în timp fără să treacă prin Obediențele sale ale căror rol este de a regrupa Lojile. Fiecare Obediență prezintă o coloratură specifică prin structura ei administrativă, prin Riturile pe care le federează, prin mixitate sau prin absența ei, prin locul pe care înțelege să-l acorde absolutei libertăți a conștiinței și principiului recunoașterii. Obediența este o putere regulatoare aptă să delivreze patente și să constituie un cadru administrativ; ea nu poate în niciun caz pretinde că se identifică cu Ordinul masonic fiindcă ea nu constituie, în definitiv, decât o curea de transmisie. Prin definiție, și Istoria Franc-Masoneriei o dovedește pe larg, Obediențele sunt divizibile la infinit. Tot prin definiție, și prin perpetuitatea transmisiei inițiatice a Franc-Masoneriei, Ordinul este indivizibil orice s-ar spune.

CAPITOLUL 16
Cartea celor Vii

Cartea celor Vii este o culegere de parole care nu au fost scrise și nu vor fi scrise niciodată. Niciunul dintre cuvintele care o compun nu poate fi livrat ci doar silabisit cu prudența care se impune.

Niciodată Cartea celor Vi nu va fi tradusă. De altfel ea nu este deloc disponibilă în afara inimii inițiaților, pe raftul inefabilului, undeva, la mijlocul drumului dintre dorință și realitate.

Cartea celor Vii este izvorul de la care nu trebuie să ne oprim nici o clipă să bem. Este fântâna vieții. Este apa Cerului care caută să ne inunde în timp ce noi încercăm, uneori, să ne adăpostim sub cortul impermeabil al indiferenței noastre sau la adăpostul rezistenței pe care o oferim la tot ce nu putem să măsurăm.

Cartea celor Vi este vibrația constantă spre stările subtile ale ființei, o coardă întinsă într-o ordine care transcede lucrurile rațiunii mortale.

Cartea celor Vi este un diapazon care rezonează în văile tenebroase și care le fac luminoase ca un cer de vară.

CAPITOLUL 17

Hiram, cheie de boltă a gradului trei.

Preocuparea istoricilor este aceea de a se informa asupra originii și dezvoltării faptelor; este o muncă respectabilă și demnă de interes, cu condiția să nu devină un paravan al acelor lucruri care, prin natural lor, depășesc circumstanțele factuale. De o manierăgenerală sacrul, și dimensiunea inițiatică în particular, nu se articulează în niciun fel pe poveștile faptelor umane care s-au derulat în trecut. Algoritmurile inițiatice se situează pe un plan total diferit așa cum am subliniat deja în mai multe rânduri în capitolele precedente și, în special, în primul capitol al acestei cărți.

Așadar, nu revenim aici asupra acestor considerații decât pentru a ilustra din nou afirmațiile precedente prin mitul (sau legenda) lui Hiram, mit care constituie sâmburele celui de al treilea grad al Masoneriei albastre și se prelungește în gradele următoare. Această ultimă afirmație ne dă ocazia de a pune în evidență, de acum înainte, "înșiruirea universului masonic" asupra căreia vom reveni într-un capitol conscrat gradelor complementare care constituie "Gradele Înalte".

Are o foarte mică importanță numele celui care a scris mitul lui Hiram, și data la care acesta a fost compus, fiindcă nu este vorba decât de o redactare pe plan stilistic a unui mit care scapă, prin natura sa, determinărilor spațio-temporale.

Legenda lui Hiram se înrădăcinează "*in illo tempore*", în "negura timpurilor", prin dubla ei compoziție: a resurecției și al invariabilului centru. Caracterul specific masonic al mitului lui Hiram rezidă în introducerea "peronajului" într-un context referitor la arta construcției. Este vorba de un Maestru al operei

(de un architect) care conduce lucrările șantierului edificării Templului lui Solomon și care este asasinat cu instrumente specifice meseriei constructorilor. În fine, ramura de acacia, ea însăși devenită simbolul gradului trei, face aluzie la reputatul lemn care nu puterezește și care intră în construcția Templului ca și în confecționarea « inimii » Templului, Arca de Alianță, Chivotul Legii.

Pornind de la aceste considerații înțelegem că rolul redactorului, sau al redactorilor, poveștii hiramice a fost acela de a alcătui o dramaturgie așezată pe câteva elemente ale Vechiului Testament servind ca ecran de proiecție.

Simbolismul Parolei pierdute constituie cheia de boltă a celui de al treilea grad.Cum a fost pierdută această Parolă cu toate că alți Maeștrii decât Hiram ar fi trebuit și ei s-o cunoască?

Vom reproduce aici interpretarea pe care o dă René Guénon în cel de al doilea volum al celebrei sale cărți “Études sur la Franc-Maçonnerie et le Compagnonnage” (Studii asupra Franc-Masoneriei și Companionajului): “În timpul construcției Templului “parola” Maeștrilor era, după însăși legenda gradului, în posesia a trei personaje care aveau puterea de a o comunica: Solomon, Hiram, rege al orașului Tyr și Hiram-Abif. (…) Pentru a comunica parola de o manieră regulară și în formă rituală, trebuia conlucrarea celor “trei primi Mari-Maeștrii” așa încât absența sau dispariția unuia dintre ei făcea această comunicare imposibilă. Această triplă prezență era tot atât de imperios necesară cât sunt necesare trei laturi pentru a forma un triunghi. (…) În absența unuia dintre Marii Maeștrii parola, ca și triunghiul, ar rămâne trunchiată și nimic nu ar mai putea să fie împlinit”.

Într-o notă din josul paginii René Guénon precizează că “silaba este elementul parolei pronunțate care se poate descompune; se remarcă deasemeni faptul că “parola substituită”, ea însași sub diversele ei forme, este compusă din trei silabe care

sunt pronunțate separat în enunțarea rituală”. Căutarea “Parolei pierdute” constituie versiunea masonică a căutării Graal-ului, “la Quête du Graal” al inițierilor cavalerești medievale, sau la cucerirea “Lânii de Aur” (Toison d’Or) de către Argonauți.

Vom păstra tăcerea asupra variantelor rituale ale gradului trei în privința numărului de Maeștrii care participă la căutarea corpului lui Hiram sau a instrumentelor care au servit ca arme pentru asasinat. Încă și mai mult, ne abținem să calificăm motivațiile celor trei asasini și considerațiile de ordin moral care sunt uneori emise.

Ceea ce contează cu adevărat, după faza căutării corpului Maestrului asasinat, rezidă în conceptul ridicării corpului. Vorbim aici de ridicare și nu de resuscitare în sensul că Hiram nu reînvie, precum fiul văduvei lui Elie, fiul Sunamitei prin Elisei, precum Lazăr sau fiica lui Iair prin Iisus sau, încă, Tabitha prin Petre sau Eutic prin Paul. Cu Hiram nu este deloc vorba despre o întoarcere miraculoasă la viață ci despre victoria finală a Vieții asupra Morții prin proiecția Maestrului asupra Calfei care este ridicat la Măestrie. O victorie care nu privește individualitatea ci care se referă la perenitatea manifestării masonice a Tradiției. Parola pierdută este, într-o anumită perspectivă, regăsită cu toate că ea este înlocuită printr-o parolă de substituție. În gradul 18° al Ritului Scoțian Antic și Acceptat ea se găsește, pe cu totul alt plan, prin literele INRI, litere considerate sub unghiul încarnării, acest grad marcând ruptura dar și continuitatea celordouă Testamente. Ruptură paradoxală, fiindcă este fondată pe continuitate, dar totuși ruptură.

Calfa este “ridicată” la gradul trei: Hiram nu reînvie dar este « ridicat » prin cele cinci puncte ale Măestriei făcând corp, în deplinul sens al cuvântului, cu noul Maestru. Cu Hiram avem de a face, așadar, cu o figură dotată formal cu toate determinările masonice dar apropieri analogice numeroase îl asimilează, până la

un punct, morții lui Osiris, Iancu (Iaccos), Adonis, Hercule sau Mitra. În "Aperçus sur l'Initiation" (Privire asupra Inițierii), René Guénon precizează: "Ceea ce numim în Masonerie "legende" ale diferitelor grade intră în acea definiție a miturilor de "activare" a acestor "legende" care sunt, întradevăr, incorporate în miezul acestor rituri așa încât este imposibil de a le separa".

Mitul lui Hiram arată cu degetul caracterul fundamental al gradului trei numit "Camera de Mijloc". Mijlocul este în toate civilizațiile Centrul ideal.

Se face clar aluzie, în timpul închiderii Lucrărilor la gradul de Ucenic în Ritul de Memphis-Misraïm, atunci când Maestrul Venerabil întinde mâna dreaptă, fără manușă, palma catre Occident, și declară: "Frații și Surorile mele, există o Pace superioară Lumii, este Beatitudinea infinită pe care o regăsim în Punctul Central unde totul este Unu".

Acest "punct central" corespunde axului imobil al roții unde viteza de rotație este nulă. Este deasemeni punctul de intersecție a trirectangularei cruci, la încrucișarea a două ramuri, care constituie chintesența, în sensul alchemic al termenului, și care figurează trandafirul pe inima crucii în Gradul 18° al Ritului Scoțian Antic și Acceptat. Este încă vârful piramidionului care încoronează piatra cubică cu vârf. Este centrul hieroglifei pecetei lui Solomon, pecete pe care René Guénon o consideră ca fiind cel mai vechi simbol al crucii, una dintre figurile care reprezintă piatra filozofală și care reunește susul cu josul prin încrucișarea a două triunghiuri echilaterale, unul reprezentând apa (cu vârful în jos) și celalalt focul (cu vârful în sus) și în prelungirea acestei simbolici, considerând fiecare dintre aceste două triunghiuri traversat de baza celuilalt, ideogramele aerului (triunghi al focului cu baza triunghiului apei) și pământului (triunghiu apei cu baza triunghiului focului). Punctul central al hexagramei, invariabilul

mijloc, figurează în acest caz cel de al cincilea element "chintesența".

În "La Grande Triade" (Marea Triadă), Guénon scrie: "Un Maestru Mason se regăsește mereu între echer și compas, adică în locul exact în care se înscrie Steaua Arzătoare, și care este în fapt "invariabilul mijloc". Nu este, așadar întâmplător, că Loja Maeștrilor se numește "Camera de Mijloc": Maestrul fiind asimilat prin aceasta, "omului veritabil",plasat între Pământ și Cer și exercitând astfel misiunea de "mediator".

CAPITOLUL 18

Un Ordin universal

Autorul acestor rânduri își amintește de cuvintele pronunțate de Maestrul Venerabil al Lojii în seara inițierii lui: "Sunteți unit în acest moment cu milioane de oameni care au devenit Frații dumneavoastră".

Formula este agreabilă, ea vorbește inimii, ea răspunde acestei necesități naturale ale omului de a fi atașat unei condiții cu caracter universal. Și lanțul de uniune, care închide Lucrările, simbolizează această alianță. Mâinile unite în jurul pavimentului mozaicat constituie, "în miniatură", figura emblemtică a imensului lanț de uniune masonicăla scară planetară.

Dar despre ce universalitate vorbim?

Aceasta se referă, pentru numeroși Masoni, la un soi de "uniune a inimilor" plasată sub auspiciile iubirii fraterne. Dar această perceptivă este ancorată în emoțional și nu întreține niciun

raport, nici direct nici indirect, cu esența unui Ordin Inițiatic care nu este, nu a fost și nu va fi niciodată, asimilabil unei școli de morală.

Dinpotrivă, universalitatea Masoneriei este un concept mai aproape de catolicitate nu atât ca manifestare existențială a catolicismului Bisericii Ortodoxe sau a celei romane, ci în raport cu un principiu comun de identitate care transcede valorile geografice adică în sensul etimologic al termenului grec "*katholikos*" care înseamnă "universal" și nu "mondial".

Adjectivul "universal", în domeniul diverselor manifestații ale Tradiției, se raportează la caracterul însuși al conformității cu principiile imuabile în timp ce adjectivul "mondial" definește o regrupare de ordin profan la scară planetară.

Franc-Masoneria este un Ordin universal nu pentru că acesta regrupează Obediențe, Loji sau Masoni din lumea întreagă, căci la aceasta s-ar aplica mai degrabă adjectivul "mondial", ci în sensul că el își trage seva din fundamentele multiple ale unei identități unice care constituie Tradiția primordială în pofida, sau datorită, multiplicității variantelor care îi sunt vectori. Acești vectori nu se diferențiază decât prin varietatea formulărilor care caracterizează Riturile.

Simbolismul Lanțului de Uniune (inexistent în Riturile anglo-saxone) este grăitor pentru universalitatea Franc-Masoneriei ca Ordin Inițiatic și nu ca organizație mondială.

În acelaș timp putem să calificăm ca fiind "mondială" uniunea Obediențelor diverselor țări în calitate de organism structural. Ne aflăm, în acest mod de a gândi, într-o regrupare a "corpurilor masonice" considerată sub un aspect "gestionar". Este, firește, cazul Uniunii Mondiale a Masoneriei Tradiționale fondată la București la 22 iunie 2013 cu ocazia Conventului Extraordinar, Uniune la care pot adera, oriunde s-ar afla pe lume, Obediențele care semnează Manifestul de la București.

CAPITOLUL 19
Secretul

“Singurul secret veritabil al Franc-Masoneriei nu a fost niciodată “dezvăluit” public pentru că el este incomunicabil. El nu se dă printr-o performanță intelectuală ci prin trăire experimentală. Așadar, cei care se tem să livreze publicului un material de reflecție sau o sumă de documente susceptibile să lumineze percepția intelectuală a “fenomenului”, nu dau sensul secretului ci mai degrabă un anume gust pentru “disimulare”.

La aceste afirmații ale lui Daniel Béresniak adăugăm aceste versuri faimoase datorate Fratelui Ricault (1737):

“Pour le public un Franc-Maçon
Sera toujours un vrai problème
Qu’il ne saurait résoudre à fond
Qu’en devenant Maçon lui-même”

(Pentru public un Franc-Mason
Va fi mereu o adevărată problemă
La care nu va găsi o soluție profundă
Decât devenind Mason el însuși)

Precum și afirmația lui Oswald Wirth: “Vocația inițiatică se găsește printre acei vagabonzi spirituali care rătăcesc în beznă după ce au părăsit școala și biserica lor, negăsind nicăieri adevărata lor lumină”.

Secretul masonic generează în public suspiciune și, încă și mai rău, condamnare. De ce Franc-Masonii asumă secretul lor

când de fapt, dacă nu ar avea nimic de ascuns, ar acționa transparent ca oricare societate de binefacere sau ca partidele politice?

Nu întârziem asupra unor considerații de ordin anthropologic și nici nu evocăm cultul transparenței care se pare că a devenit una dintre obsesiile funcționării lumii comtemporane.

Mai întâi aducem aminte un fapt: zeci de mii de cărți au fost consacrate Franc-Masoneriei începând cu secolul al XVII-lea și oricine poate, intrând într-o bibliotecă sau consutând pe web, să acceseze toate ritualurile și catehismele, toate studiile istorice, sociologice, culturale și simbolice, consacrate Franc-Masoneriei.

Apoi, amintim că oricine dorește poate să păstreze, și chiar să revendice, în pofida cultului transparenței pe care l-am evocat, secretul său medical sau secretul confesiunii sale religioase.

În ce privește Franc-Masoneria distingem secretul apartenenței de secretul inițiatic.

Primul consistă în interdicția formală de a face cunoscută apartenența unui membru al Ordinului, în afara cazului în care este decedat, fiecare fiind liber să facă publică apartenența sa dacă dorește.

Secretul apartenenței ține de banalitate. El este intim legat de prezervarea persoanei în special în statele în care apartenența la Masonerie se dovedește dăunătoare pe plan social sau profesional sau unde, încă și mai grav, conduce la condamnare, la închisoare sau la execuție așa cum s-a întâmplat, spre exemplu, sub al Treilea Reich hitlerian sau sub tot atât de sinistru regim de opresiune al dictaturilor comuniste. Nu putem decât să salutăm curajul lui Pierre Mendès-France care declara în fața Curții special constituite de guvernul de la Vichy, în Franța, pentru a-i judeca pe rezistenții antifasciști, sau presupuși ca fiind rezistenți antifasciști: “Sunt evreu, sunt Franc-Mason, și acum să înceapă procesul!”.

Mass-media se delectează de câte ori descoperă apartenența unor personalități la Franc-Masonerie. Pe jurnaliști nu-i prea interesează funcționarea și structurile Ordinului masonic și încă și mai puțin caracterul inexprimabil al secretului care nu decurge și nu aparține,în niciun caz, registrului “lucrurilor ascunse”.

Adevăratul secret, în ceea ce privește atât Franc-Masoneria cât și Companionajul sau oricare alt Ordin inițiatic, consistă exclusiv în imposibila comunicare a ceea ce nu aparține decât trăirii. Secretul într-un Ordin inițiatic este, într-un fel, corespunzător “lucrului trăit”. În încercarea de a face inteligibil profanilor acest concept, care caracterizează toate cultele misterului, se recurge uneori la metafora: nimeni nu are puterea de a explica gustul unei portocale celui care nu a mâncat așa ceva niciodată chiar dacă îl informează despre aspect și despre componențele ei chimice.

În “Aperçus sur l’Initiation” (Privire asupra Inițierii), René Guénon scrie că secretul ”consistă exclusiv în “inexprimabil” care este, în consecință, “incomunicabil” (…) În fapt, ceea ce este transmis prin inițiere nu este secretul însuși, fiindcă acesta este incomunicabil, ci influența spiritualăvehiculată de rituri, făcând posibilă lucrarea interioară prin care, luând simbolurile ca bază și ca support, fiecare va atinge acest secret și îl va asimila, mai mult sau mai puțin integral, mai mult sau mai puțin profund, după măsura posibilităților sale de înțelegere și de realizare.”

În opoziție cu un învățământ profan sau religios deschis tuturor inițierea este rezervată organizațiilor “închise” adică, așa cum subliniază Guénon: “prima dintre condițiile inițierii (…) este necesitatea de a poseda anumite “calificări” particulare fără de care niciun beneficiu real nu poate fi obținut de la o asemenea organizație”.

CAPITOLUL 20

Uns Mason…

Expresia engleză “Once a Mason, always a Mason”, care pare atât de bizară în ochii profanului, definește de o maineră lapidară una dintre bazele esențiale pe care se sprijină Franc-Masoneria și pe care o putem defini prin valoarea sacră a ritului inițiatic. Este exact semnificația pe care o revelează versetul biblic “Tu ești gata pentru eternitate ca Melchisedec” (Psalmul 109, versetul 4).

În acest sens inițierea masonică prezintă aceleași caracteristici de perpetuitate ca și preoția. Și nu este vorba, în acest caz, de inițierea la primul grad fiindcă această specificitate se aplică la toate gradele accesate. Iată motivul pentru care un Mason, care a atins unul dintre diversele grade,care părăsește o Lojă sau o Obediență, pentru o altă Obediență, nu mai este inițiat încă odată pentru că nicio Obediență nu va repune în discuție validitatea gradelor trăite.[31] Cel mult el este reintegrat în Loja sa sau afiliat la o altă Lojă (în unele Obediențe de tip anglo-saxon se vorbește de “rectificare[32]”) printr-un jurământ de adeziune formală la noua lui organizație masonică. Nicio Obediență masonică nu va putea să pună în discuție validitatea inițiatică atâta vreme cât ele nu se recunosc nici măcar pe plan administrativ; toate, sau majoritatea dintre ele se limitează, dealtfel, la aplicarea unui ritual de afiliere care este mai mult sau mai putin complex.

---

[31] Cu câteva excepții care denotă un grad de ignoranță și de aroganță pe care ne abținem să le calificăm și ale căror rădăcini nu diferă cu nimic de cele ale celor mai obscure și periculoase fanatisme religioase.

[32] Termen inacceptabil prin care se afirmă invalidarea unui proces de transmisie inițiatică.

Tot așa este și caracterul indelebil al inițierii pentru un Mason care se declară în adormire sau care și-a dat demisia din Loja sau din Obediența sa. Acest caracter indelebil este astfel fixat încât oricâtă vreme ar rămâne departe de orice activitate masonică el va rămâne Mason în gradele și calitățile sale. Să reținem, în această ordine de idei, că expresia din formulele de salut “în gradele și calitățile voastre” este identică semantic cu expresia “în treptele și calitățile voastre”. Cele două formule co-există, cea dintâi fiind de departe cea mai utilizată.

Mircea Eliade scrie în “Initiation et Monde Moderne” (Inițierea și Lumea Modernă), articol apărut în revista de studii masonice “Travaux de la Loge Villard de Honnecourt” în 1980, despre valoarea universală a inițierii, aceste rânduri admirabile: “Pentru societățile tradiționale orientale sacrul este ceea ce este absolut real, de origine trans-umană și trans-terestră, cu zei, deese, spirite de origine extraumană aparținând, așadar, unei realități mai reale decât însăși existența. Această origine legată de fertilitate dă un sens vieții. Vedem de ce, în consecință, esența sacrului este universală, originală. Ea plasează universalul la origine”. Prin atașamentul său la acest concept procesul inițiatic este, prin însăși natura sa, indelebil.

CAPITOLUL 21

Administrația masonică (prima parte)

Toate asociațiile funcționează în jurul a două elemente: membrii care le compun și comitetele care asumă propășirea lor.
În regula generală comitetele sunt compuse dintr-un președinte, un vice-președinte, un secretar, și un trezorier.

Statutele reglementează funcționarea administrației și gestiunea asociației. O adunare generală anuală îi reunește pe toți membrii și constituie, într-un anumit sens, “puterea legislativă”, în timp ce “puterea executivă” ține de competențele comitetului.

O Lojă masonică, în termenii legii, este o asociație care se conformează unor statute. Fiecare Lojă este, la rândul ei, membră a unei Obediențe care este o asociație dirijată de un comitet dispunând, deasemeni, de statute și regulamente. Obediența este întotdeauna o federație de Loji sau, uneori, o federație de Rituri.

Vom ilustra tipologia obediențială prin două exemple.

Le Droit Humain (Dreptul Uman) este o Obediență internațională compusă din jurisdicții naționale, exclusiv mixtă și monorit (în speță Ritul Scoțian Antic și Acceptat). Structura Dreptului Uman este piramidală în sensul că Obediența gerează toată scara celor 33° de grade ale sistemului Scoțian.

Marele Orient al Elveției este o Obediență națională, exclusiv masculină și multirit (în speță Ritul Scoțian Antic și Acceptat, Ritul Francez, Ritul Scoțian Rectificat, Ritul lui Schröder, Ritul AFAM și Ritul Ruchon). El gestionează exclusiv gradele albastre, numite și grade simbolice, în timp ce Gradele Înalte depind de Supremul Consiliu pentru Confederația Elvetică, structurăcare este însă monorit (Ritul Scoțian Antic și Acceptat de la gradul 4° la 33°) și care nu are niciun drept de intervenție asupra Lojilor albastre din care îi provin membrii, dar care acceptă să primească la aceste Grade Înalte Masoni aparținând celor trei grade simbolice ale unei alte Obediențe masonice.

Așadar, trebuie să distingem, pe plan obediențial (amintind că o Obediență este un organism de gestiune a Lojilor care o compun) următoarele caracteristici:

Obediența este masculină, feminină sau mixtă, în sensul în care toate Lojile federate sunt masculine, feminine sau mixte. În acest caz vorbim despre Obediență “monogenă” care poate

deasemeni să regrupeze Loji exclusive masculine, feminine sau mixte.

În Franța, Marea Lojă a Franței este monogenă în sensul că toate Lojile sale sunt exclusive masculine tot așa cum Marea Lojă Feminină a Franței nu este compusă decât din Loji feminine în timp ce Dreptul Uman este o Obediență mixtă deoarece toate Lojile pe care le cuprinde sunt mixte. Marele Orient al Franței a pierdut de curând caracterul sau monogen integrând în sânul său și câteva Loji feminine.

O Obediență poate să respecte, în această privință, o autonomie absolută a Lojilor care autorizează sau nu admiterea Surorilor în vizită în Lojile masculine sau a Fraților în vizită la Lojile feminine.

În ce privește Riturile masonice utilizate în Obediențe remarcăm faptul că ele admit multiplicitatea Riturilor (vorbim despre Obediențe multirit). Este cazul, spre exemplu, al Marelui Orient al Franței în care Lojile sunt libere să aleagă Ritul în care preferă să lucreze. Dinpotrivă, Marea Lojă a Franței, Dreptul Uman, Marea Lojă Franceză de Memphis-Misraïm sunt monorit, așa încât toate Lojile acestor Obediențe lucrează în Ritul impus, pentru primele două în Ritul Scoțian Antic și Acceptat și pentru cea din urmă în Ritul de Memphis-Misraïm.

Mai constatăm și faptul că riturile folosite pot, în unele Obediențe, să facă obiectul unor modificări importante așa încât să devină de nerecunoscut. Este cazul pentru Marea Lojă Elvețienă Alpina sau pentru Marele Orient al Elveției unde fiecare Lojă poate numi o comisie de revizuire a riturilor care supune riturile modificate unei alte comisii ad-hoc, desemnată de Obediență: aceasta rămâne liberă să accepte sau să refuze modificările propuse de Lojă. Am făcut deja aluzie la Ritul

Ruchon[33] în ceea ce privește Elveția; el a fost elaborat în 1936 de Loja « Fidélité et Prudence » (Fidelitate și Prudență) a Marii Loji Elvețiene Alpina și rămâne un exemplu semnificativ printre altele.

Am evocat deja mai sus faptul că un sistem odediențial poate să aibe o formă piramidală (este cazul Dreptului Uman) sau o formă separativă. În cazul unui sistem separativ administrarea primelor trei grade se găsește într-o situație de autonomie gestionară în raport cu Gradele Înalte care sunt gerate separat. Nu revenim aici decât pentru a sublinia faptul că unele organisme ale Gradelor Înalte nu primesc, uneori, dar nu neapărat, ca membrii ai diverselor grade, decât Masoni formați într-o Obediență albastră constituind astfel prelungirea acesteia. Ca exemplu vom considera apartenența la Gradele Înalte ale Supremului Consiliu al Elveției ca fiind rezervată membrilor Marii Loji Elvețiene Alpina și, prin opoziție, apartenența la Gradele Înalte ale Supremului Consiliu pentru Confederația Elveticădeschisă membrilor aparținând, pentru primele trei grade, Marelui Orient al Elveției și oricărei Loji masculine din orice Obediență.

CAPITOLUL 22

Administrația masonică (partea a doua)

Independența Lojilor este relativă. O Lojă poate să-și modifice statutele și uneori chiar ritualurile, în limitele autonomiei pe care i-o prescrie Obediența din care face parte. Dintre toate prerogativele cea mai delicată rezidă în legăturile interobediențiale, în particular în privința drepturilor la vizită.

---

33 A se vedea capitolul 3

Este limpede că un Frate nu se poate duce în vizită într-o Lojă care nu acceptă decât prezența Surorilor și reciproc, aceasta decurgând din cea mai elementară logică. Dar situația se poate dovedi cu mult mai complexă atunci când o Lojă nu este autorizată de Obediența ei să primească în vizită membrii unei alte Obediențe.

Marea Lojă Regulară a Belgiei, spre exemplu, poate sancționa Lojile care primesc în vizită Frați care aparțin Marelui Orient sau Marii Loji a Belgiei. Dacă nu ar face-o ar fi ea însăși sancționată de Grupul de recunoaștere de care depinde, în speță, de Marea Lojă Unită a Angliei.

Nicio Lojă, care depinde de acest Grup de recunoaștere, nu va putea să înscrie în statutele sale că toți Fratii inițiați regular pot fi primiți în vizită în gradele și calitățile lor.

Autonomia este cu mult mai largă în Obediențele așa zise "liberale" cu toate că în sânul unora dintre ele, cum este Marea Lojă a Franței, numai membrii masculini ai unei Obediențe mixte pot avea acces la Lucrări.

Se întâmplă uneori, ca membrii unei Obediențe zise "regulare", adică beneficiare a recunoașterii londoneze, să se ducă în vizită la Ținute ale Lojilor care aparțin curentului liberal (pe riscul lor, bineînțeles). În majoritatea cazurilor aceste vizite sunt discrete iar vizitatorii nu prezintă salutările uzuale din partea Lojii lor. Uneori ei refuză să semneze registrul de prezență sau înscriu un pseudonim și o Lojă fantezistă.

Se mai întâmplă uneori, ca o Lojă dintr-o Obediență zisă "regulară" să admită ocazional prezența unor vizitatori veniți din Loji dependente de curentul numit "liberal". Ei sunt atunci rugați să nu prezinte salutările de rigoare și nu sunt, decât rare ori, primiți în calitățile lor. Un Maestru Deputat dintr-o Lojă a Marii Loji Elvețiene Alpina, spre exemplu sau, ca dealtfel oricare Frate, poate să denunțe această "inconveniență" Marelui Colegiu sau

Marelui Maestru, ceea ce declanșează o situație foarte delicată pentru Loja respectivă și sancțiuni care pot să varieze de la un avertisment la radierea temporară sau definitivă.

Atingem aici un punct foarte sensibil al Ordinului masonic și anume acela care privește "calitatea masonică" a unui Franc-Mason recunoscut (cel mai des, dar nu întotdeauna automat) "extra muros", adică în afara unei Ținute,și nerecunoscut "intra muros", adică în cadrul unei Ținute. Unii se acomodează perfect cu această "schizofrenie" masonică dar fiecare recunoaște că argumentele sunt ca picioarele de argilă ale coloșilor fiindcă în cazul unei afilieri renuvelarea inițierii pare absurdă în ochii majorității Masonilor din Obediențele "regulare" care recunosc, așadar, implicit, calitatea masonică a unui Mason inițiat într-o Lojă a unei Obediențe zisă "liberale" pe care însă se prefac a o considera ca fiind o organizație profană. Trebuie să mai precizăm aici șifaptul că Obediențele "liberale", care lucrează întru Gloria Maelui Arhitect al Universului și în care "Volumul Legii Sacre" constituie, împreună cu echerul și compasul, una dintre cele "trei mari Lumini" nu sunt, cu toate acestea, recunoscute ca regulare fără autorizația Marii Loji Unite a Angliei. Este cazul Marii Loji a Franței, a Marii Loji Tradiționale Simbolice Opera sau a Lojilor Ritului de Memphis-Misraïm, între altele.

La inițiativa Marelui Orient al Franței unsprezece Obediențe au semnat constituirea, în 1961, CLIPSAS(acronim al "**C**entrului de **L**egătură și **I**nformație ale **P**uterilor **M**asonice **S**emnatare ale **A**pelului de la **S**trasburg") pentru a constitui o alternativă a Marii Loji Unite a Angliei, un grup de reconoaștere care să lege între ele Obediențele liberale.

CLIPSAS definelte astfel scopul său: "Scopul CLIPSAS este de a asambla Franc-Masonii și Franc-Masoanele care consideră că marea victorie a umanității asupra ei-însăși consistă în libertatea absolută a conștiinței.

Pentru a avansa în recunoașterea libertății absolute a conștiinței (care include prin definiție libertatea de asociere) și pentru a reconcilia diferitele concepții metafizice ale Franc-Masoneriei, Lojile diferitelor Obediențe, membre ale CLIPSAS, sunt libere să deschidă Lucrările lor folosind sau nu Biblia și să plaseze aceste Lucrări, sau să nu le plaseze, sub egida Marelui Arhitect al Universului. CLIPSAS este Centrul de Uniune Fraternă a Franc-Masonilor care consideră că libertatea de conștiință este marea victorie a umanității asupra eiînsăși și că, departe de a fi un motiv de dezuniune, această libertate conduce la căderea tuturor barierelor grație confruntării loiale de idei".

Mai multe centre de legătură ale Obediențelor liberale au văzut lumina zilei după CLIPSAS. Astfel, CLIMAF (**C**entrul de **L**egatură **I**nternațională al **M**asonerie **F**eminine) fondat în 1982, AMIL (**A**sociația **M**asonică **I**ntercontinentală) fondată 1996, GLUE (**C**onfederația **L**ojilor **U**nite ale **E**uropei) fondată în 2000, EME (Spațiul (**E**space) **M**asonic **E**uropean), fondat în 2002, **UMMT** (**U**niunea **M**ondială a **M**asoneriei **T**radiționale), fondată la București în 2013 la inițiativa Prea Puternicului Suveran Mare Comandor Mare Maestru al Marii Loji Naționale Române fondată 1880, Bartolomeu-Constantin SĂVOIU. Mai multe Obediențe aparțin mai multor grupuri de recunoaștere.

Apartenența unei Obediențe la un Grup de recunoaștere nu este obligatorie; spre exemplu, Marea Lojă Mixtă din Elveția, (o Obediență, care a apărut ca urmare a sciziunii Jurisdicției Elvețiene a Dreptului Uman, nu aparține nici unui grup de recunoaștere și nu este nici semnatară a Declarației commune a Obediențelor elvețiene (care regrupează Marele Orient, Dreptul Uman și Marea Lojă Feminină din această țară). Dar, pozitionân-du-se în afara oricărui grup de recunoaștere obediențială, de orice natură ar fi acesta, o Obediență riscă, ca și o Lojă independentă

(numită deseori “sălbatică”), să trăiască într-o relativă izolare care poate să-i aducă prejudicii mai devreme sau mai târziu.

Acest risc, mai mult sau mai puțin evident, apare cu atât mai probabil cu cât există, pe lângă aceste legături asociative, contracte relaționale între Obediențe menite să consolideze schimburile prin “garanți de amiciție”.

CAPITOLUL 23
Luminile

În cele ce urmează nu vom mai evoca “căutarea Luminii”, despre care am vorbit deja suficient în capitolele precedente, ci vom vorbi despre ceea ce numim cele trei “mari” și cele trei “mici” Lumini dintr-o Lojă masonică.

Jurămintele la cele trei grade masonice, Ucenic, Calfă și Maestru, sunt depuse cu mâna dreaptă, fără mănușă, așezată pe trei obiecte plasate diferit la fiecare grad considerat. Aceste trei obiecte se referă la simbolica trinitară cu același titlu, dar sub o formă diferită, ca și Delta luminoasă plasată la Orient, cei trei stâlpi în jurul pavimentului mozaicat, amplasarea respectivă a Maestrului Venerabil la Orient, a Primului Supraveghetor la Sud și a Secundului Supraveghetor la Occident, a bateriei primului grad, aclamației, celor trei trepte de la Orientul Templului, vârstei Ucenicului, etc. Aceste trei obiecte sunt: Volumul Legii Sacre, Echerul și Compasul.

Poziția Volumului Legii Sacre este invariabilă la cele trei grade[34], Echerul este așezat peste Compas la gradul de Ucenic,

[34] Din punctul nostru de vedere nu are nicio importanță dacă Volumul Legii Sacre (în general Biblia) este sau nu este deschis la prologul Evangheliei după Sfântul Ioan sau la paginile Cărții Regilor sau la Cronicile care relatează construcția Templului lui Solomon.

poziționat invers în gradul de Maestru în timp ce brațele Echerului și ale Compasului sunt încrucișate în gradul de Calfă. Simbolismul este transparent în ce privește poziția instrumentelor știind că Echerul permite trasarea pătratului, simbol al materiei și al domeniului corporal, în timp ce Compasul trasează cercul, simbol al domeniului spiritual.

Prezența Volumului Legii Sacre este o evidență în Masoneria anglo-saxonă dar poate să irite un mare numar de Masoni latini, mai ales francezi și belgieni, în sensul că, din punctul lor de vedere, acesta este un obstacol pentru libertatea lor de conștiință. Dealtfel, dacă la originile Masoneriei speculative toți Masonii se refereau la valorile biblice, vedem acum din ce în ce mai mulți Masoni care nu sunt atașați de nicio religie sau care provin din alte religii decât cea creștină. Numai religiile creștine, (ca să nu spunem, cum ar fi mai correct, religia crestină), se referă la Biblie. Aceasta nu satisface, așadar, nici pe musulmani, care nu ar depune jurământ decât pe Coran, nici pe evrei care nu se referă la Noul Testament al Sfintei Scripturi ci la Tora.

Într-unele Loji, preocupate de o laicitate absolută, o carte albă sau Constituțiile lui Anderson (ceea ce propunea Marius Lepage) sau o antologie extrasă din "Cărțile Sacre", cum dorea Armand Bédarride,
i-ar satisface pe toți.

Trebuie să recunoaștem că aici ne aflăm în fața unei duble problematici.

Pe de o parte toate Lojile, tuturor Obediențelor masonice, fac apel la simboluri ale căror origini se găsesc în Vechiul Testament, cum ar fi construcția Templului lui Solomon și la simboluri ale căror origini se află în Noul Testament, cum sunt sărbătorile solsticiale ale Sfântului Ioan de Vară sau ale Sfântului Ioan de Iarnă. Ce să mai spunem despre gradul 18° al Ritului Scoțian Antic și Acceptat, în care simbolismul creștin este

omniprezent de la Cruce la Cină trecând prin Parola INRI, semnul bunului păstor, sau imaginea eucaristică a pelicanului?

Pe de altă parte Volumul Legii Sacre poate fi considerat realmente un simbol masonic? Irène Mainguy, în primul dintre cele trei volume ale cărții "La Franc-Maçonnerie Clarifiée pour ses Initiés" (Franc-Masoneria Clarificată Inițiailor ei), răspunde afirmativ la acestă chestiune precizând că Volumul Legii Sacre "reprezintă, pentru cei care îl adoptă, manifestarea Verbului creator sub aspectul unei revelații".

Este semnificativ să constatăm că în Ritul de Memphis-Misraïm Biblia, Echerul și Compasul, sunt prezente pe Altarul jurămintelor, la baza platoului Maestrului Venerabil, dar și că pe Altarul central (naosul), Rigla este aceea care formează ternarul sacru împreună cu Echerul și Compasul și că aceste "mari Lumini" sunt numite "arcanele gnozei".

Cele trei "mici Lumini" sunt flăcările ternarului Înțelepciune, Forță și Frumusețe. În Ritul Scoțian Antc și Acceptat, ca și în Ritul de Memphis-Misraïm, acest ternar desenează un Echer în jurul pavimentului mozaicat: Înțelepciunea la Sud-Est, Forța la Nord-Vest, și Frumusețea la Sud-Vest. O frază rituală este pronunțată pe rând de Maestrul Venerabil, de Primul și de Secundul Supraveghetor, în timpul aprinderii și stingerii acestor trei Lumini pe care le întruchipează lumânările cu care culminează cei trei stâlpi.

Înțelepciunea concepe, Forța dirijează, Frumusețea ornamentează. Acestui ternar îi corespund, după unii comentatori, cele trei ordine de arhitectură :Ionic, Doric și Corintic și sefiroții Chochmah, Geburah și Tipheret.

Cele mai vechi ritualuri mentionează, corespunzând celor trei Lumini, Maestrul în Jilțul lui Solomon pentru a dirija Loja, Soarele pentru a guverna ziua și Luna pentru a guverna noaptea, ceea ce revine riguros la acelaș lucru știind că locul Calfelor este

pe Coloana de Sud (care corespunde Soarelui), sub direcția Primului Supraveghetor, și că Ucenicii sunt așezați pe Coloana de Nord (corespunzâd Lunii) care se afla sub supravegherea Secundului Supraveghetor.

CAPITOLUL 24

Cele două coloane

“El (topitorul, turnătorul din Tyr, Hiram) a ridicat coloanele înaintea Templului, una la dreapta, cealaltă la stânga: el a numit-o pe cea din dreapta Iachin (Jakin) și pe cea din stânga Booz (Boaz)…” (Cartea a Doua Paralipomena sau Cartea a Doua a Cronicilor - Zidirea Templului Domnului - Cap. 3, 17).

Textul biblic descrie cele două Coloane ale Templului Regelui Solomon cu o deosebită grijă:

“15. A turnat pentru pritvor doi stâlpi de aramă, fiecare stâlp de optsprezece coți îălțime, și rotundul fiecărui stâlp era cât putea să-l cuprindă o sfoară de doisprezece coți. Grosimea era de patru degete, iar pe dinăuntru era gol.

16. Și pentru pus în capetele stâlpilor, a făcut două coroane, turnate din aramă; înălțimea unei coroane era de cinci coți și înălțimea celeilalte coroane era de cinci coți;

17. Și pentru acoperit coroanele care erau în capetele stâlpilor, a făcut el două rețele, lucrate împletit, șnururi în formă de lanțuri: șapte la o coroană și șapte la cealaltă coroană.

18. Și, când a făcut stâlpii, a făcut și două șiruri de rodii de aramă, atârnate împrejur de marginea rețelelor, ca să împodobească coroana ce era pe vârful stâlpului; la fel a facut și celeilalte coroane de la celălalt stâlp.

19. Coroanele din capetele stâlpilor de la pritvor erau făcute în forma cupei de crin, de patru coți la gaură;
20. Și la coroanele de la amândoi stâlpii erau sus, la încheietura lor, în dreptul marginii rețelei, rodii de aramă; și șirurile de rodii dimprejur la fiecare coroană erau de câte două sute de rodii.
21. Și a așezat stâlpii la pritvorul templului, punând un stâlp în partea dreaptă și dându-i numele de Iachin; și pe celălalt stâlp în partea stângă dându-i numele de Booz.
22. Și pe capul stâlpilor a pus coroanele, făcute în forma cupei florii de crin. Așa s-a sfârșit lucrul stâlpilor”. (III Regi 7, 15-22)

Riturile anglo-saxone și Ritul Scoțian Antic și Acceptat plasează coloana Iachin la dreapta și coloana Booz la stânga. Pozițiile lor sunt inversate în Ritul Francez și în Ritul de Memphis-Misraïm. Amplasarea coloanelor (ca și parolele sacre ale primelor două grade, care depind de coloane) nu au nicio importanță. Semnificația celor două coloane decurge din două nivele simbolice distincte.

Pe de o parte ele marchează separarea fizică între profan și sacru. Ele marchează astfel și accesul la un spațiu, “altul”, așa cum coloanele lui Hercule defineau separația dintre lumea cunoscută și lumea necunoscută. În antichitatea romană coloanele lui Hercule întruchipau cele două stânci care străjuiesc strâmtoarea Gibraltar: “Calpe” la nord și “Mons Abyla” pe malul marocan al Mediteranei.

Pe de altă parte, cele două coloane ale Templului sunt, de o anume manieră, “sexuate”, una masculină (Iachin) și cealaltă feminină (Booz), dacă ținem cont de simbolismul literelor ebraice “*iod*” (corespunzând lui I) și “*beith*” (corespunzând lui B). Ne aflăm aici în prezența unui binar, a unui cuplu constituit din două elemente complementare, la fel ca și alte simboluri binare care figurează în Templu: luna și soarele, verticalitatea perpendicularei și orizontalitatea nivelei, dalele alternative albe și negre ale

Pavajului mozaicat, între altele. Îi aparține inițiatului să rezolve problema opoziției elementelor binare printr-un al treilea termen, așa cum arată figura Echerului purtat în colan de Maestrul Venerabil, care reunește Perpendiculara, purtată de secundul Suptaveghetor cu Nivela, purtat de Primul Supraveghetor.

Soluționarea binarului prin ternar nu indică deloc ceea ce putem numi "calea de mijloc", concept profan care derivă din formula *mêden agan* "nimic mai mult", înscrisă pe frontonul Templului din Delphi, de unde provine formula latină "*Ne quid nimis*" și încă "*in medio virtus*", care se referă la acest "justul mijlociu" de ordin moral, incitând oamenii să păstreze măsura în toate lucrurile și care se confundă, într-un sens, cu ideeia de cosensualitate. Aceasta nu echivalează decât cu calea de mijloc care este formulată, într-un context comportamental, prin expresii populare cum sunt "nici țânțar nici armăsar" sau, tradus din franceză, "nici arici nici preș" care sunt total străine unui Ordin inițiatic. Soluționarea pătratelor albe și celor negre ale Pavajului mozaicat, spre exemplu, nu seamănă deloc cu o suprafață gri.

În limba română cuvintele Iachin (Jakin) și Booz (Boaz) înseamnă "El va stabili" și "În El este Forța".

În privința capitelurilor (coroanelor în textul biblic românesc) celor două coloane ne limităm explicațiile la cele rezumate de Jules Boucher care ne pun la adăpost de toate speculațiile fanteziste care îi amuză pe simboliștii care taie firu-n patru: "În rezumat, rodiile simbolizează, în Masonerie, multiplicarea și uniunea; anemona sau crinul, flacăra pură și fecundantă: pasiunea arzătoare; înfine, lanțurile reprezintă, pe de o parte, legăturile care îi leagă încă pe profani și, pe de altă parte, legăturile care îi unesc pe Masoni".

CAPITOLUL 25

Despre "Gradele Înalte"

Cu toate că "Gradele Înalte" nu fac parte din tematica acestei cărți ar fi inacceptabil să le ignorăm existența cu desăvârșire sau să le trecem cu discreție sub tăcere.

După Roger Dachez Franc-Masoneria nu întrunea, la începuturile ei, decât două grade: cel de Ucenic și cel de Companion, sau Calfă. Gradul de Maestru Mason apărând mai târziu, spre 1725, la Londra. Această afirmație nu este exactă. Știm că gradul de Maestru exista deja cel puțin începând cu data de 1711 așa cum îl indică un manuscris de la Dublin[35].

Enciclopedia online Wikipedia afirmă că "începând cu 1740 diferiți autori, în majoritate francezi și apoi englezi, au scris mai multe ritualuri adiționale menite, în ochii lor, să completeze și să le aprofundeze pe primele trei". Istoricii au numărat mai multe sute la sfârșitul secolului dar trebuie să relativizăm acest numar în măsura în care multe dintre ele nu sunt, de fapt, decât variante ale unora și ale altora sau nu au fost în realitate nicodată practicate. Toate aceste grade pot fi regrupate într-un număr cu mult mai restrâns de teme. Așa se construiră, prin regruparea logică a diferitelor serii de grade, într-un tot progresiv și coerent, principalele rituri masonice de la sfârșitul secolului al XVIII-les și începutul secolului al XIX-lea.

După aceasta, noile "Grade Înalte", uneori structurate în "Rituri" independente, alteori integrate în Rituri existente, au

---

[35] Este vorba despre Manuscrisul Trinity College care datează din 1711:
Chestiune: Unde ați intrat? Răspuns: într-o Lojă completă și perfectă.
Chestiune: Ce face ca o Lojă să fie completă și perfectă? Răspuns: Trei maeștrii, trei companioni, oameni de meserie și trei ucenici intrați.

continuat să fie redactate într-un ritm mai puțin susținut. Este cazul, spre exemplu, al “Ritului Operativ al lui Solomon” fondat în Franța în anii 1970.

De ce Masoneria zisă speculativă s-a amplificat dincolo de Măestrie printr-un număr considerabil de grade numite “Grade Înalte” sau, în engleza, “Side Degrees”?

Gradele acestea, care necesită în prealabil gradul de Maestru, se prezintă oare ca niște complemente sau ca niște suplimente ale acestuia? Modifică ele, adăugate primelor trei grade, “regimul ontologic“ al inițiatului sau reduc ele procesul inițiatic la un sistem academic (așa cum bacalaureatului i se adaugă licența și licenței doctoratul)? Se referă ele la drepturi funcționale, similare sistemelor piramidale ale succesiunii titlurilor ecleziastice ale Bisericilor catolice Ortodoxe si romanecum sunt: vicar, preot paroh, decan, episcop, arhiepiscop, evec, cardinal, patriarhsau papă?

Se reduc ele, încă și mai prozaic, la un proces de valorizare progresivă a egoului?

În fine, pentru ce motiv numărul acestor “Grade Înalte” variază de la un Rit la altul?

Și aici trebuie să revenim la însuși conceptul de Rit considerat din punct de vedere al unui ansamblu coerent care se eșalonează de la primul la ultimul grad. Astfel, Ritul Scoțian Antic și Acceptat se structurează în 33° grade regrupate în șapte clase distincte:

1. Masoneria albastră, (“Craft Masonry” în engleză), care regrupează primele trei grade,
2. Lojile de Perfecțiune (de la gradul 4° la 14°),
3. Capitulele (de la 15° la 18°),
4. Areopagurile (de la 19° la 30°),
5. Tribunalele (31°),
6. Consistoriile (32°) și

7. Supremele Consilii (33°).

Mai trebuie încă să subliniem că marea majoritate a Masonilor “Scoțieni”, la scară mondială, nu practică Ritul Scoțian Antic și Acceptat decât începând cu gradul 4° (Maestru Secret) și aparțin, în privința gradelor albastre, Lojilor care practică Riturile anglo-saxone: Emulation, Logic, Bristol, etc.

Subliniem încă faptul că expresia “grade simbolice” pentru a desemna primele trei grade ale Masoneriei, numită și “Masonerie albastră”, ar putea să inducă idea că gradele următoare nu mai au nimic simbolic ceea ce este evident o eroare grosolană, des întâlnită, care ar consista în a distinge o Masonerie “simbolică”, în primele sale grade, și o Masonerie “filozofică” în “Gradele Înalte”.

În Ritul Scoțian Antic și Acceptat, ca în toate celelalte Rituri, apartenența la Gradele Înalte este facultativă. De altfel această aparteneță nu autorizează abandonarea Lojilor albastre sub pretextul că am fi depășit o etapă de care nu ar mai fi nevoie! În sfârșit, Maeștrii nu au dreptul de a solicita admiterea în Gradele Înalte în care nu se intră decât prin cooptare.

Ritul Scoțian Rectificat se articulează după cum urmează: Lojile Albastre (Ucenic, Calfă sau Companion și Maestru), Lojile verzi (gradul de Maestru Scoțian al Sfântului Andrei), Ordin Interior (gradul de Scutier Novice și de Cavaler Binefăcător al Cetății Sfinte) și Colegiul Metropolitan, (arhiepiscopal), grad de Profès (cel ce a făcut jurământul de călugărie), și de Mare Profès.

Ritul Francez este compus din opt grade dintre care trei simbolice (Lojile albastre compuse din Ucenici, Calfe și Maeștrii), patru Ordine ale Capitulului: Ales Secret, Mare Ales Scoțian, Cavaler al Spadei sau al Orientului și Suveran Prinț Rosa-Cruce. Există un al cincilea Ordin pe care îl descrie Wikipédia: “Ultimul său ritual, (din cele 80 de ritualuri care sunt supuse studiului Masonilor din acest Ordin în Marele Capitul General al Marelui

Orient al Frantei), este cel de “Sublim Filozof Necunoscut”, în Marele Capitul Francez este acela de “Cavaler al Vulturului Alb” și în Sublimul Consiliu al Ritului Modern pentru Franța acela de “Cavaler al Înțelepciunii”.

Știm, deasemeni, că Ritul de Memphis-Misraïm are 98° dintre care primele 33° sunt, cu câteva diferențe de nuanță, cele ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat.

În ce ne priveșteconsiderăm Gradele Înalte ca fiind, într-adevar, adiționale. Simbolismul lor, împrumutat diverselor manifestări ale Tradiției, merită să fie abordat în cadrul unei extensii referențiale.

Ele sunt de cele mai multe ori gerate de organisme independente de cele care gerează primele trei grade numite “simbolice” sau “albastre” dar există Obediențe, precum Dreptul Uman, în care gestiunea de tip piramidal se aplică tuturor gradelor, de la primul la treizeci și trei, ceea ce se justifică la fel de bine.

Dar, în ceea ce privește terminologia, pare a fi necesar să nu cădem într-un soi de puritate sterilă conform căreia ar trebui să distingem termenul de “grad” de cel de “treaptă” rezervând primul termen ca fiind cel ce este conferit unui membru iar cel de al doilea ca referindu-se la nivelul la care un Atelier lucrează la un moment dat.

Iată două extrase scurte din «Cuvântul înainte»la “Symbolique des Grades de Perfection et des Ordres de Sagesse” (Simbolica Gradelor de Parfecțiune și a Ordinelor de Înțelepciune) de Irène Mainguy (Ed. Dervy, 2011) care merită cu prisosință să fie citate.

Primul citat este din textul scris de însăși Irène Mainguy. Cel de al doilea este o citație propusă de Irène Mainguy din cartea

lui Claude Guérillot “La Légende d’Hiram selon le Rite de Perfection et le Rite Ecossais Ancien et Accepté[36]”.

Vom privi aceste citații cu multă atenție pentru că ele pun accentul pe un adevăr esențial în ce privește primul citat și asupra unei stupidități, la fel de importante, pentru cel de al doilea.

Irène Mainguy are dreptate când scrie: “Dacă acum câteva decenii un Maestru Mason urcă până la Capitul (gradul 18°) după mai mulți ani de măiestrie, de vreo treizeci de ani încoace Atelierele de Perfecțiune s-au multiplicat constant prin dezvoltarea gradelor intermediare și practicarea riturilor lor” și ea precizează: “Acum, în numeroase Obediențe, inițierile se fac la gradul de Maestru Secret (4°), Maestru Perfect (5°), Maestru Ales de Nouă (9°), Mare Maestru Arhitect (12°), Royal Arche (13°) și la gradul de Mare Ales al Bolții Sacre (14°)”. Este absolut exact și este tot atât de exact pentru inițierile la suita Gradelor Înalte de la 15° la 33°.

Irène Mainguy trece în grabă peste delicatul subiect al oportunității, reale sau nu, a acestei frânări a accesului la gradele “superioare”, implementat de mai bine de o generație, lăsând să se înțeleagă validitatea citației din Claude Guérillot pe care o dă în preambulul textului ei. Vom reveni.

Trebuie să constatăm că multe dintre Lojile Albastre au încetinit și ele, în cursul ultimilor treizeci de ani, procesul de trecere la gradul al doilea și la gradul al treilea. Unele afirmă că este mai convenabil să se aștepte doi ani, sau chiar mai mult, între două grade. Altele subordonează trecerile de la un grad la altul prezentării a două planșe dintre care una este calificată ca fiind “simbolică” și cea de a doua ca fiind “filozofică”.

În ce privește Gradele Înalte ele erau, deobicei, de două tipuri: cele considerate, pe buna dreptate sau nu, ca fiind

[36] Ed. Trédaniel, 2013, pp. 100-101

“esențiale” și care, în consecință erau practicate realmente, și cele privite ca fiind accesorii și care erau transmisie “prin comunicare”. Din prima categorie făceau parte gradele 18°, 30°, 32° și 33° iar din a doua toate celelate. Progresiv, ritualurile gradelor zise “intermediare” au căpătat un nou ințeles al cărui sens nu rezidă neaparat în simbolica pe care aceste grade o vehiculează. Dacă trebuie să se aștepte doi sau trei ani pentru a urca la gradul următor, și tinând seama de vârsta profanilor care decid să intre în Masonerie, numai octogenarii ar mai putea să ajungă în Supremul Consiliu al Ritului Scoțian Antic și Acceptat. Si ce să mai spunem de Ritul de Memphis-Misraïm care are mai mult de nouăzeciși cinci de grade?

În realitate totul se petrece, de mai bine de douăzeci de ani, ca și cum Lojile Albastre, Atelierele de Perfecțiune, Capitulele, Areopagurile, Constoriile și Supremele Consilii ar fi decis să frâneze progresia ascensiunii algoritmului masonic. Nu dorim să ne pronunțăm asupra acestui proces care pare totuși să se generalizeze în sânul Ritului Scoțian Antic și Acceptat. Dar nu putem să considerăm altfel decât ca total falsă ideea că un Mason care nu a primit “gradele intermediare” nu ar fi decât un Mason imperfect. Aceasta pentru două motive: primul rezidă în faptul că, alături de René Guénon, Oswald Wirth ca și alaturi de toți masonii anglo-saxoni, considerăm Masoneria Albastră ca fiind completă (“Craft Masonery” în limba engleză) și Gradele Înalte ca adiționale (“Side Degrees” în engleză); al doilea motiv se referă la idioția judecății conform căreia Masonii care ar fi primit gradele intermediare “prin comunicare” (adică imensa lor majoritate începând cu secolul al XVIII-lea) sau cei care nu doresc să practice ”Gradele Înalte”, pentru motive care le aparțin, ar fi “Masoni imperfecți”.

Așa se face că ne manifestăm mirarea în fața validării implicite a lui Irène Mainguy în raport cu afirmațiile lui Claude

Guérillot pe care aceasta le citează în Cuvântul-înainte la “Symbolique des Grades de Perfection” (Simbolica Gradelor de Perfecțiune) și pe care le reproducem aici: “Separația care s-a instaurat între ceea ce numim “Gradel Albastre” și ce spunem că sunt “Gradele Înalte” este, în realitate, o ierarhie inițiatică. Cei care se opresc la gradul trei pot să pretindă că au primit totalitatea inițierii masonice, dar rămân ignoranți în raport cu acel Hiram Arhitect care pretinde a se fi reîncarnat în ei în seara ridicarii lor la măestrie. Ei nu vor ști niciodată ceea ce “verbele substituite” înlocuiesc. Mai grav, ei vor rămâne pentru totdeauna “inițiati incomplet”.

Suntem obisnuiți de multa vreme să auzim baliverne masonice dar rar ne-a fost dat să descoperim una de o asemenea dimensiune!

CAPITOLUL 26

Cavalerii între istorie și Franc-masonerie

Termenul latin "equus" înseamnă cal. Termenul latin "caballus" desemnează un cal prost, un cal de călărit. Din acest cuvânt derivă substantivul "cavalerie" dar și "călăreț" și "cavaler".

Burghezii și țăranii călăreți formau o cavalerie care constituia infanteria și, mai târziu, artileria, în timp ce clasa cavalerilor forma combatanții de elită care proveneau des din nobilime.

Primii cavaleri erau supuși unui cod de onoare foarte strict, atât la vânătoare cât și în luptă dar și în comportamentul lor social și în vestimentar.

Ei trebuiau să-și arate loialitatea față de companionii lor de arme și să fie viteji în luptă, asociind vigoarea musculară cu forța de caracter.

Cavalerul trebuia să fie mereu loial față de companionii săi de arme. Că era pentru vânătoare sau pentru a-i combate pe dușmani, cavalerii trebuiau să fie prezenți în luptă până la sfârșit, mereu gata să-i ajute, cu curaj, în orice moment pe confrații lor.

Ei trebuiau să dea dovadă de înțelepciune, să rămână stăpâni de sine în orice clipă și în orice circumstanță. Apărători ai seniorului lor dar și ai celor care depindeau de ei, cavalerii se angajau să apere Biserica și Statul, rămânând în același timp fideli "Doamnei" lor; ei serveau cu fidelitate, cu umilitate, cu justiție și cu compasiune, alegând întotdeauna să nu se împovăreze cu interese personale.

În perspectiva medievală cavalerul este, de asemenea, un luptător creștin, loial, pios și viteaz, fidel și supus Doamnei sale, Seniorului său și Bisericii.

În secolul al 12-lea o legendă își face apariția în romanul Percival sau Contele de Graal de Chrétien de Troyes. Este un avatar al cazanului imortalității lui Dagda, un talisman al literaturii celtice, un arhetip cunoscut în culturile indo-europene, printre altele, sub forma cornului abundenței din mitologia greacă. Deținerea sa asigura redobândirea bogățiilor an după an.

Graal (din latinul "cratela") desemnează un vas sau o cupă larg deschisă. În legenda arthuriană Graal-ul este obiectul căutării celor doisprezece cavaleri ai Mesei Rotunde. El întruchipează cupa pe care a utilizat-o Iisus Hristos și cei doisprezece discipoli în cadrul ultimei Cine și în care a fost recoltat sângele lui Hristos.

Dus pe pământuri îndepărtate de către Iosif d'Arimathie, el devine obiect al căutării spirituale prin excelență, centrul unui mister inefabil, simbol al accesului la viața eternă.

Există nenumărate variante ale acestei legende inspirată de "Evanghelia lui Nicodim". Printre versiunile cele mai populare găsim pe cea în care Ponce-Pilat a înmânat lui Iosif d'Arimathie Sfânta Cupă pe care acesta s-a dus s-o caute la Cenaclu și în care Iosif a recoltat picăturile de sânge izvorâte din rana provocată în coasta lui Iisus de soldatul roman Longin prin lovitura cu "Sfânta Suliță". Graal desemnează astfel atât vasul care cuprinde cât și conținutul: Cupa și Sângele pe care ea îl conține.

A pleca la cucerirea Graal-ului nu este în fapt decât una dintre nenumăratele forme ale căutării Logosului, Parolei Pierdute, căzută, prin culturi și timp, în meandrele complexe ale tematicilor magiei și credinței, prilejuind lecturi ezoterice adeseori inextricabile, foarte complicate, care s-au succedat în decursul timpului. Sute de versiuni, adaptate circumstanțelor și locurilor în momentele cheie ale istoriei, au fost dezvoltate și au produs adevărate capodopere literare dar și încâlciri delirante.

Cavalerismul a cunoscut apogeul său între secolele 11 și 13. Au exista vreo treizeci de Ordine cavalerești în Europa între secolele 11 și 17.

Cei care plecau la războaiele sfinte făceau des parte dintr-un grup particular fondat de călugări. Cele mai celebre Ordine sunt: Ordinul Cavalerilor Sfântului Ioan (fondat în 1099), Ordinul Templierilor (fondat în 1119) și Ordinul Teutonic (format din cavaleri germani în 1187).

Franc-masoneria, în cele trei grade "albastre", nu are nici o legătură formală cu o inițiere cavalerească. Ea derivă din simbolismul meseriilor zise "artizanale" (în speță referitoare la cioplitorii de piatră) și la simbolica cosmogonică. În ce privește "Parola Pierdută" (Verbum Demissum), aceasta este înlocuită printr-o parolă de substituție iar demersurile care caracterizează căutarea ei, cu siguranță asimilabile căutării Graalu-lui, sunt

legate de gradele ulterioare. Termenul însuși de "cavaler" se referă la numeroase grade ale scării gradelor înalte.

Maeștrii Masoni poartă, în unele Rituri și în unele Obediențe o eșarfă, de la umărul drept la șoldul stâng. Acest cordon (eșarfă sau centiron) amintește portul spadei, privilegiu al nobilimii în viața socială din secolul 18. Portul cordonului de către toți Maeștrii Masoni (albastru în Ritul Francez, sau albastru brodat cu roșu în Ritul Scoțian Antic și Acceptat) exprimă principiul egalității tuturor Masonilor, oricare ar fi originea și condiția lor socială, manifestând astfel noblețea sufletească și spirituală a acestora. Dar, acest simbolism nu are nici o legătură cu alunecarea, în Franța, spre 1738, de la o Masonerie "Ordin de Societate" la o Masonerie "Ordin Cavaleresc".

Dicționarul Universal al Franc-Masoneriei, alcătuit sub direcția lui Daniel Ligou, menționează despre această alunecare: "Transformarea Masoneriei "Ordin de Societate" într-o Masonerie "Ordin cavaleresc" a început să se producă în Franța prin 1737 (Registrul Lojii ”Coustos Villeroy”). Discursul lui Ramsay din 1738, care afirmă că Masoneria descinde din Cruciați și din Cavalerii Sfântului Ion din Ierusalim a întărit această tendință cu forță și vigoare. Adăugăm uitarea aproape totală a tradiției operative: "Spada pe care o mânuiesc Masonii cu mâna dreaptă ne face să uităm mistria pe care ei o țin în mâna stângă (Le Forestier). Începând cu 1745 există o "Cavalerie secretă, compusă din Cavaleri Masoni" și, în paralel, este momentul în care termenul de "Ordin" tinde să înlocuiască pe cel de "Frățietate", "Confrerie" sau "Fraternitate". Încă și mai mult, suntem departe de termenul englez "Craft". Dezvoltarea gradelor cavalerești este de asemenea legată de înnobilarea fictivă acordată Masonului, chiar plebeianului, atunci când intra în Lojă".

După aceasta, Daniel Ligou, enumără mai bine de două sute de grade masonice ale mai multor Rituri care poartă titlul de

"Cavaler". Ritul Scoțian Antic și Acceptat, așa cum este el practicat în majoritatea țărilor, menționează titlul de "Cavaler" de opt ori: în gradele 11°, 15°, 17°, 21°, 22°, 25°, 28°, 30°. Gradul 30° este singurul care se referă, în formă și în conținut, la un Ordin istoric (altele se referă parțial, printre care gradul 33°).

Este locul să menționăm doua texte fundamentale.

În primul rând un extras din faimosul manuscris 27 din 1805, care provine din "Fonds Kloss" din Țările de Jos:

"În acest moment, Frații mei, noi avem obiceiul să chemăm la răzbunarea templierilor, care au fost torturați de doi abominabili infami, Philippe le Bel și Bertrand de Goth. Li se atribuiau mari cunoștințe ezoterice, și se pretindea că o serie neîntreruptă de mari maeștrii ar fi legat Templul (Ordinul Templier) cu Ordinul nostru. Niciuna dintre aceste aserțiuni nu a primit cea mai mică urmă de dovadă și nu ne aparține să respectăm ca fiind un adevăr ceea ce nu este, fără urmă de îndoială, decât o legendă".

Apoi, iată ce convine a fi numit "Discursul istoric al gradului 33°", extras din ritualul Supremului Consiliu pentru Franța: "Este acum momentul de a reaminti câteva detalii istorice prin evocarea cărora gradul de Cavaler Kadosch a fost implicat de o asemenea maniera încât rațiunea sa de a exista a fost controversată: Cavalerii Templieri formau un Ordin de Cavaleri instituit sub autoritatea Papei Gelase, spre anul masonic 5117 și astfel numit pentru că se stabilise într-o parte a Templului din Ierusalim, nu departe de Mormântul lui Iisus Hristos. El primea și îi asista caritabil pe străinii creștini și pe pelerini, îmbrăcați în armurile lor, conducându-i în țara sfântă pentru a le arăta monumentele sacre ale creștinătății, fără să le fie frică de infideli. Acest Ordin a prosperat în număr, în putere, în bogăție și, spre anul 1200 al erei vulgare, s-a răspândit în toată Europa. Principalele lor Comandamente erau situate pe malul Mediteranei.

Influența și posesiunile lor erau imense și se măreau zi după zi. Philippe le Bel, Regele Franței, a devenit gelos și această gelozie se transforma repede într-o ură implacabilă atunci când a îmbrățișat cauza lui Boniface VIII în conflictul pe care acest Papă îl avea cu Regele. La 13 octombrie, anno lucis 5307, Philippe le Bel a decis arestarea tuturor Cavalerilor Templieri care se găseau în regatul său și i-a supus celor mai crâncene torturi. În 5312 tot Ordinul a fost suprimat de Papa Clement V la cererea Regelui. Regii Angliei, ai Castiliei și ai Siciliei, Contele de Provence și toți Suveranii Europei, i-au arestat pe Cavalerii Templieri, le-au confiscat posesiunile și au instalat gărzi în Comandamente lor. La 1 octombrie al aceluiași an, Conciliul de la Viena a proscris întregul Ordin, în acord cu Papa, și a donat marea majoritate a posesiunilor lor Cavalerilor Ospitalieri ai Ordinului Sfântului Ioan din Ierusalim, Cavalerilor din Rodos, numiți acum Cavaleri de Malta, Ordin stabilit spre anul Masonic 5120 atunci când Papă a fost ales Honorius. Cavalerii Kadosch erau numiți la origine Cavaleri Templieri, dar după masacrul acestora prin ordinul lui Philippe le Bel, cei care au scăpat fură obligați să-și schimbe numele și aparența pentru a evita persecuțiile inamicilor lor. Ei au încetat să poarte cordonul negru și crucea roșie și le-au înlocuit cu un cordon, de culoarea sângelui purpuriu purtat de la umărul stâng la șoldul drept, căruia i-au suspendat un vultur negru cu două capete, cu aripile desfășurate, ținând în gheare o sabie fără teacă".

Care a fost, în ochii istoriei, importanța reală a Ordinului Templierilor? Ne mulțumim aici cu câteva opinii contradictorii.

Prima este aceea a lui Joseph de Maistre care nu admite originea templieră a Masonerie și care chiar scrie despre acest subiect: "Ce importanță are pentru Univers distrugerea Ordinului Templier?".

Cea de a doua este replica pe care René Guénon i-o aruncă în textul său din "Etudes sur la Franc-Maçonnerie" (vol.1 p. 20):

"Aceasta are, dimpotrivă, o mare importanță pentru că de aici datează ruptura Occidentului cu propria sa tradiție inițiatică, ruptură care este cu adevărat prima cauză a tuturor deviațiilor intelectuale ale lumii moderne: această deviație, într-adevăr, urcă înainte de Renaștere, care marchează numai una dintre principalele etape și trebuie să mergem până în secolul 14 pentru a găsi punctul de plecare".

CAPITOLUL 27

O privire asupra alchimiei

Pentru marea majoritate a Masonilor care practică primele trei grade ale Ritului Scoția Antic și Acceptat, ale Ritului Francez sau ale Ritului de Memphis-Misraïm, referințele alchimice sunt evidente. Mai mult, chiar înainte de a fi introduși în Lojă la primul grad, profanii sunt confruntați direct cu simboluri care le sunt, în marea majoritate a cazurilor, total necunoscute. Sunt cele șapte litere ale cuvântului VITRIOL și ideogramele sării, sulfului și mercurului, pe care ei le descoperă, imediat, în Cabinetul de Reflecție, această mică încăpere obscură iluminată doar de o lumânare plasată lângă un craniu, o bucată de pâine și un ulcior cu apă.

În cursul celor trei voiaje, pe care recipiendarii le vor face în Templu, ei vor suporta proba aerului, a apei și a focului, și vor primi învățătura conform căreia al patrulea termen, care compune “tetrasomia” (suma celor patru), este proba pământului figurată prin Cabinetul de Reflecție în care ei au fost invitați să-și redacteze “testamentul filozofic”. Acest testament va deveni,

evident pentru ei, un echivalent al celui redactat în ultima instanță a vieții, “*in articolo mortis*”.

Nu este nici pe departe la fel în Riturile anglo-saxone care nu cuprind nici purificările prin elemente nici, Cabinetul de Reflecție. În ce privește Ritul Scoțian Rectificat Cabinetul de Reflecție nu reprezintă proba pământului ci un loc unde se prepară o nouă viață și unde voiajele prin apă și foc nu sunt legate de un context alchemic ci de cele două forme ale botezului corpusului creștin.

Ni s-a părut util să schițăm aici, în câteva rânduri, o privire rapidă asupra “fundamentarelor” alchimiei.

Arta alchimică este, orice s-ar zice, cursa pe care omul o înfăptuiește spre Lumină, spre acest Absolut de unde vine și către care se va întoarce. “Cu toate că este în beznă omul aleargă după lumină; dorința aprigă de a o cunoaște dovedește că ea există. Adeptul nu putea să facă cercetări inutile; idea pe care el o are despre sublim dovedește că sublimul există”. Ținem să subliniem aici aceste cuvinte esențiale pronunțate de Claude Lablatinière d’Ygé[37].

Despre alchimie există o bogată imagerie populară sprijinită de unele opere de artă (tablourile lui Teniers, gravurile lui Cock, desenele lui Pierre Brueghel l’Ancien, printre alții). Portretul “classic” al alchimistului se prezintă astfel: om foarte vârstnic, prost îmbrăcat, aferat într-un laborator vetust, în fața unui “athanor” (cuptorul special al alchimistului), care tronează în mijlocul cărților de farmece, ale retortelor, pânzelor de păianjeni și cadavrelor de lilieci.

Acestor imagini “clasice” li se adaugă, suprapunându-se, aprecierile mai mult sau mai puțin literare despre alchimie.

[37] Filozof și ezoterist francez, născut în 1912, mort în 1964. Îi datorăm două antologii hermetice de calitate, prefațate amândouă de Eugène Canseliet: “Anthologie de la Poésie hermétique” (1948) – Antologia Poeziei Hermetice și “Nouvelle Assemblée des Philosophes Chymiques” (1954) – Noua Adunare a Filozofilor Chimici.

Amintim printre acestea “făcătorul de aur”căutând să se îmbogățească prin transmutația unui metal vulgar, precum plumbul, într-un metal nobil, prețios, cum este argintul și mai cu seamă aurul.

Istoria a reținut numele câtorva șarlatani, mai mult sau mai puțin abili, precum un oarecare Dunikowski, care pretindea că poate să transmute printr-o misterioasă “rază X” tone de pământ în câteva kilograme de aur.

Așa s-a dus vestea că alchimistul este un fel de falsificator de monede.

Foarte des alchimia a fost redusă la un fel de prechimie ușor aberantă, în general himerică, des frauduloasă.

O asemenea concepție, consolidată prin interpretările pozitiviste, susținută prin dogmele chimiei de dupa Lavoisier, considerând alchimia ca pe o superstiție medievală ne apare astăzi, pe bună drepate, ca fiind ridiculă.

“Totul se petrece ca și cum am asista la o fascinație crescândă pentru alchimie”, scrie Serge Hutin ”nu numai la nivelul unei simple curiozități a marelui public pentru un domeniu încărcat de mistere și de legende, pe care putem s-o înțelegem - dar și la nivelul bărbaților și femeilor cultivate, chiar și printre cei care au o formație științifică”. Și adaugă: “Alchimia îi interesează, în numar din ce în ce mai mare, pe oamenii de știință mai ales, și este semnificativ, pe cei tineri”.

Personajul mitic Hermes Trismegistos, asimilat zeului egiptean Thot sau zeului latin Mercur, i se atribuie paternitatea Tablei de Smarald[38] (Tabula Smaragdina), cel mai scurt tratat de alchimie redactat vreodată, veritabilă biblie a alchimiștilor.

De la Hermes Trismegistus, adică Hermes «de trei ori mare», derivă termenul de hermetism, sinonim cu alchimie

---

[38] Am reprodus textul integral al « Tablei de Smarald » (Tabula Smaragdina), în nota nr. 28 din josul paginii Capitolului 12

occidentală, ca și expresia “discipol al lui Hermes”, sinonim cu alchemist. Cum focul, unul dintre elementele constitutive ale “tetrasomiei” definită de Empedocle din Agrigente, constituie fundamentul însuși al practicii transmutării ; avem obiceiul de a-l desemna pe alchemist prin expresia “filozof prin foc”.

El este calificat, după o expresie medievală, drept “iubitor de știință” înțelegând că, în aceste domenii, termenul de “știință” se referă la o cunoaștere tradițională și nu la o disciplină științifică în sensul modern al cuvântului.

Termenul de “spagirie” și de “iatrochimie” desemnează un demers rațional ale cărui finalități fizico-chimice erau evidente și vizau prepararea tincturilor sau a medicamentelor. Printre “spagiriști” trebuie să-l cităm pe elvețianul Paracelsus, născut în 1493 la Einsiedeln și mort în 1541 la Salzburg. Legături strânse și subtile unesc până în secolul al XVIII-les alchimia și spagiria. Dar, alchimia decurge dintr-o tradiție care se transmite de la maestru la discipol și de la o generație la alta fără să fie afectată de vre-o modificare (ca dealtfel toate formele autentice ale Tradiției). Dimpotrivă, spagiria s-a dezvoltat constantprofitând în cursul timpului de aportul practicienilor. Așa se face că putem să afirmăm, odată cu Serge Hutin, că alchimia, contrariu spagiriei, nu are istorie[39].

Tehnica «suflătorului» și știința spagiriei au la origine procese rationale și se exprimă “verbal” în timp ce învățămintele alchimiei decurg din Tradiție exprimându-se prin intermediul simbolurilor. Alchimia vizează transmutarea regimului ontologic al ființei. Asupra acestui termen de transmutație merită să ne oprim puțin cu toate că l-am inclus deja în cel de al doilea capitol al acestei cărți. Dacă insistăm asupra acestui punct este pentru că în ceea ce privește alchimia, la fel de bine ca și Franc-Masoneria,

[39] A vedea Capitolul 1.

atingem, aici, însăşi esenţa fenomenologiei iniţiatice. Aşa cum olarul schimbă prin foc argila în ceramică, făcând imposibilă întoarcerea acestei la starea de argilă, iniţierea procedează prin transmutaţie.

Ne aflam, prin cele spuse mai sus, în străfundul inimii procesului iniţiatic: transmutaţia (înţelegând, pe plan masonic, iniţierea), este de-a dreptul ireversibilă în timp ce fasonarea, care decurge din procesul transformării, nu lucrează decât asupra comportamentului în sens moral, intelectual sau socio-cultural, al termenului. Alchimistul - ca şi Franc-Masonul, Sufitul, Kabalistul sau Companionul Turului Franţei - tinde, deasemeni, la transmutarea propriei fiinţe sau, pentru a relua expresia lui Mircea Eliade, a regimului său ontologic.

Titus Burckhardt defineşte alchimia ca fiind arta transmutaţiei sufletului, în timp ce Wilhelm Ganzenmüller, căruia îi datorăm frumosul volum “L’Alchimie au Moyen Âge” (Alchimia în Evul Mediu), propune această definiţie: “o filozofie a naturii şi, fiindcă discipolii săi se desemnează ei înşuşi de preferinţă ca filozofi, un efort pentru a cunoaşte lumea în contextura ei intimă”. Nu este usor de a pătrunde în arcanele alchimiei. Aceasta, cum am relevat deja, nu evoluează, nu progresează, ci se transmite din generaţie în generaţie, fără să suporte alteraţii sau modificări de nicio natură. Această transmisie este asigurată prin Corpus Hermeticum, adică printr-un anumit număr de tratate, care se prezintă ca autentice vehicule ale tradiţiei hermetice şi care necesită prezenţa unui maestru.

Studentul pătrunde şi desluşeşte arcanele ştiinţei lui Hermes prin asimilarea progresivă a corpusului hermetic citindu-l şi recitindu-l. Celui care nu este familiarizat suficient cu simbolica alchimică şi nici cu uzanţele alchimiştilor, tratatele de alchimieî sunt, cu desăvârşire, impenetrabile. Să ne imaginăm că cineva asistă la un joc fără să-i cunoască regulile: toate piesele jocului par

a fi deplasate întâmplător. Dar, în urma unui efort, mai mult sau mai puțin important în raport cu complexitatea jocului și cu personalitatea observatorului, reguli stricte se substituie progresiv a ceea ce părea, la prima vedere, fructul hazardului.

Este riguros la fel în privința studiului literaturii alchimice unde perseverența cititorului îl va conduce la concluzia că limbajul, care i se părea la început impenetrabil, este pe deplin inteligibil.

Este limpede că obscuritatea voită a limbajului alchimic răspunde, înainte de toate, unei necesități de ordin metodologic. Îi revine, așadar, studentului să învingă obstacolele ridicate voit în fața lui dacă dorește cu adevărat să asimileze ființei sale, această poezie de un tip particular care este alchimia. Perspectiva alchimică (cititorul va fi constatat paralelismele evidente cu manifestarea masonică a Tradiției), insistăm încă odată, este de natură poetică și, tot așa cum nu-l citim pe Baudelaire cu aceeași privire ca cea care se aplică unui tratat de algebră sau de fiziologie, tot așa nu cerem științei pozitive să facă lumină în domeniul poetic al alchimiei.

Filozofia hermetică se bazează pe unitatea cosmică fundamentală. Sub multiplicitatea formelor și varietatea naturilor (minerale, vegetale, animale), se ascunde esența comună a întregului univers,conceput și creeat, ca un gigantic organism viu.

“Unul este Totul, prin el Totul și în el Totul”: așa se exprimă Zozim Panapolitanul, alchimist grec care a trăit în secolul al IV-les la Alexandria.

Tot ce există posedă un suflet și totul trăiește, inclusive regnul mineral inert, numai în aparență.

Această energie cosmică, acest motor al vieții, este o forță animatoare universală simbolizată des prin soare, forță pe care Robert Fludd, alchimist englez din secolul al XVII-les, o desemnează prin expresia “*anima mundi*” (sufletul lumii),

Paracelsus, alchimist elvețian din secolul al XV-les, prin “Archée” (roca incandescentă din centrul pământului), iar “Tabla de Smarald”, atribuită lui Hermes Trismegistus, prin “Télesme”. Soarele, care iradiază forța universală, devine astfel un Tabernacol al lui Dumnezeu, recipintul Verbului primordial și imagine, în Masonerie, a “Cuvântului pierdut”.

Aurul, metal prețios prin excelență, simbolizează această putere solară a cărei strălucire majestuoasă o reflectă.

În sânul materiei unitare alchimiștii disting un dualism fundamental, simbolizat prin complementaritatea fixului și volatilului, al pincipiului generator și al principiului fecundat, cum sunt soarele și luna, ziua și noaptea, activitatea și pasivitatea, apa și focul, pamântul și aerul, etc, etc.

Acest dualism “sexuat”, pe care îl figurează deasemeni cele două coloane ale Templului lui Solomon, Iachin la dreapta și Booz la stânga, găsesc o soluție în “coitul spiritual”, împerecherea care volatilizează fixul și fixează volatilul, ceea ce exprimă formula “*Solve et Coagula*” (dizolvă și coagulează) și care figurează joncțiunea perpendicularei Secundului Supraveghetor cu nivela orizontală a Primului Supraveghetor, în Echerul Maestrului Venerabil.

Așa cum există trei persoane în Dumnezeu, există în virtutea legilor corespondențelor, trei principii alchimice: sarea, sulful și mercurul. Această triadă elementară nu întreține niciun raport cu elementele chimice cu același nume dar reflectă forțele constitutive ale “materiei prime”, această primă materie care, prin operațiile pe care alchimia i le imprimă se va transmuta în ”piatra filozofală”. Într-una dintre interpretările alchimiei mercurul corespunde sufletului, sulful spiritului și sarea corpului.

La această triadă alchimică se adaugă cuaternarul elementelor. Originea teoriei celor patru elemente - sau tetrasomia - se pierde în negura timpurilor dar a fost codificată de Empedocle

din Agrigente în secolul al V-lea înainte de Hristos. Pământ, Aer, Apa și Foc, nu desemnează, evident, realitățile fizico-chimice care poartă aceste nume. Este vorba, în acest caz, de modalitățile generice de existența ale naturii.

Apa reprezintă starea lichidă și ideograma ei este un triunghi cu vârful în jos, asemenea unui recipient, a unei pâlnii. Focul, elementul ei complementar și opus, figurează stării subtile și ideograma lui este un triunghi pe bază, sugerând imaginea unei flăcări.

Aerul reprezintă starea gazoasă, volatilă, în timp ce elementul său complementar și opus este pământul, care reprezintă starea solidă, stabilă.

Ideogramele pământului și aerului rezultă direct din uniunea apei cu focul. Așadar, această uniune își găsește expresia simbolică în "pecetea lui Solomon" (Steaua lui David), vechi simbol al crucii. Baza unuia dintre triunghiuri constituind linia care întretaie celălalt triunghi.

Aceste patru elemente converg către unitatea din care, dealtfel, provin.

Alchimiștii adaugă cuaternarului elementelor septenarul planetelor.

Metalele sunt, așa cum am văzut, ființe vii investite cu viață, ca și vegetalele și animalele. Toate regnurile au o origine comună.

"Metalele, scrie Albert le Grand, sunt toate asemănătoare în esența lor și nu diferă decât prin forma lor". Distingem două metale nobile: argintul și aurul, de cinci metale imperfect, sau "vulgare": cuprul, fierul, cositorul (staniu), mercurul și plumbul.

Ele sunt, printre altele, desemnate prin corespondențele lor planetare: Venus pentru cupru, Marte pentru fier, Jupiter pentru staniu, Mercur pentru argintul-viu, Luna pentru argint și Soarele pentru aur.

În privința etapelor Marii Opere distingem trei faze. Opera la Negru, faza preliminară, numită și “*caput corvi*” (cap de corb) sau “*caput mortuum*” (cap de mort), figurează descompunerea materiei prime, moartea vechiului om, despuierea. În cursul acestei faze de “coborâre în infern” acronimul VITRIOL (*Visita Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem*), în variant Kurt Seligmann, exprimă cu toată forța semnificația sa; viitorii Masoni îl întâlnesc în Cabinetul de Reflecție: “Vizitează interiorul pământului și rectificândvei găsi piatra ascunsă”.

A doua fază este numită Opera la Alb sau “petit magistère” (micul elixir); ea permite transmutarea în argint “l’argyropée” (poemul sau opera argintului) și este sub egida lunii, corespunzătoare într-un sens, coloanei de Nord, în timp ce a treia fază sau “grand magistère” (marele eixir), Opera la Rosu, permite realizarea transmutației în aur “chrysopée” (poemul sau opera aurului) care se înfaptuiește sub egida soarelui, corespunzând coloanei de Sud.

O incursiune, atât de rapidă în “modus operandi” alchimic, nu autorizează mai mult decât o deplorabilă schematizare dar care este necesară în cadrul unei prime abordări ale raporturilor alchimiei cu Franc-Masoneria.

Această incursiune este cu atât mai indispensabilă cu cât alchimia, așa cum este codificată ea prin “tratate”, a exercitat, și exercită încă în zilele noatre, o foarte importantă influență asupra literaturii și artelor plastic. De la “Roman de la Rose” (Romanul Rozei), scris de Guillaume de Lorris și Jean de Meung și până la “Divina Comedie” a lui Dante Aligheri, de la “All’s Well That Ends Well” (Totul e bine când se termină cu bine) de Shakespeare și influența prodigioasă, deasemeni, până la “Faust” de Goethe sau de la “La Recherche de l’Absolu” (Căutarea Absolutului) de Balzac și până la “Sonnet des Voyelles” (Sonetul Vocalelor) de Rimbaud, de la “Gargantua” și “Pantagruel” de Rabelais și până la

“Etats et Empires du Soleil et de la Lune” (Statele și Imperiile Soarelui și ale Lunii) de Cyrano de Bergerac, de la “Strigoii” lui Eminescu și până la “L’Oeuvre au Noir” (Opera la Negru) de Marguerite Yourcenar, fără să uităm “Portrait de l’Artiste en Jeune Singe” (Portretul Artistului în Tânăra Maimuță) de Michel Butor. La fel de prodigioasă a fost și este influența exercitată de alchimie asupra artelor plastice: de la Albert Dürer la Pierre Brueghel l’Ancien, de la Rembrandt la Odilon Redon, de la David Teniers la William Blake, de la Jérôme Bosch la Gustave Moreau, fără să-i uităm, în secolul 20, pe principalii adepți ai suprarealismului

CAPITOLUL 28

Originile Franc-Masoneriei și probele prin elemente

Existența Lojilor este atestată, deja, în cursul secolelor XIII și XIV în Anglia, Franța și Germania. Orice studiu istoric, privitor la originile Franc-Masoneriei,trebuie să fie întreprins cu infinite precauții.

O privirea exersată obiectiv, va distinge tezele legendare de datele istorice știind însă că miturile constituie un aport simbolic care nu poate fi neglijat și că ar fi extrem de regretabil dacă aceste teze ar fi ștersedin corpusul inițiatic în numele rațiunii și a unui pretins bun simț.

Primele procese verbale cunoscute ne duc în 1598 iar cel mai vehi catehism cunoscut ne duce în 1696. Anterior acestor date cunoaștem circa 130 de texte numite “Vechile Îndatoriri” sau “Old Charges”. Ansamblul acestor documente constituie ceea ce avem obiceiul să numim “Vechile Constituții sau Constituțiile Gotice”.

Este interesant să constatăm că toate aceste texte sunt structurate, cu mici excepții, de aceeași manieră: invocație pioasă, istorie legendară a Ordinului și, în fine, statute și regulamente generale sau particulare.

Două manuscrise, cele mai vechi, sunt “Regius”, scris spre 1390, și “Cook”, scris spre 1410, amândouă conservate la British Museum.

“Regius” (Manuscrisul regal) este un lung poem de 194 de versuri în vechea limbă engleză. Gasim: 86 de versuri consacrate istoriei legendare a Masoneriei, 173 dedicate muncii corporative, 209 constituțiilor propriu-zise, 25 adunării anuale, 37 legendei celor Patru Împărați (în referință la Ordinul Quatuor Coronati), 33 relatează edificarea Turnului Babel, 19 privesc cele șapte arte liberale, 111 recomandările religioase și 101 sunt consacrate cunoașterii regulilor vieții de societate, a uzanțelor. Acest manuscris mai este cunoscut și sub numele «Manuscris Halliwell», după numele primului său editor.

Cooke (după numele lui Matthew Cooke, primul său editor) cuprinde o istorie a geometriei și a arhitecturii în 19 articole urmate de “Îndatoriri”: statute, organizarea muncii, îndatoriri morale, religioase și sociale. Se pare că James Anderson s-a referit cu precădere la Manuscrisul Cooke pentru a compila Constitutiile sale. Este interesant să notăm faptul că în acest manuscris apare, pentru prima dată, termenul de “speculativ”: “Fiul regelui Athelstan era un adevărat maestru speculativ”.

În privința originii cuvântului “Franc-Mason” notăm mari divergențe de opinie. Dupa René Guénon unii Masoni sunt declaranți “liberi” (franc) pentru că beneficiază de privilegiul independenței și scutirii de taxe, acordat de către suverani, corporației ziditorilor. După D. Knoop și J. Jones, care se referă la statutele din 1351, un “freestone mason” este un “Mason de piatră tandră” și care, în domeniul meseriei de constructor, “free”

alăturat la “stone” desemnează o piatră moale, nisipoasă, prin opoziție la “roughstone” sau piatră dură. În 1376 apare în Anglia cuvântul “Free-mason”; el va fi tradus prin “Franc-Maçon” în timpul introducerii Masoneriei speculative în Franța, abia în secolul XVIII. Așadar, acest termen particular nu a fost cunoscut nici în Evul Mediu francez și nici în secoleleXVII si XVIII, secole în care Companionajul a prosperat așa încât avem asupra lui o primă mențiune, deja în 1540, la Dijon.

Mai constatăm că acești “Freemasons” acordau o importanță capitală religiei, așa cum reiese din “Old Charges”, și în special invocației. Am menționat manuscrisele “Regius” și “Cook fiindcă sunt cele mai vechi; au urmat altele asupra cărora nu ne vom opri.

Cu toate că niciun ritual al Masoneriei operative nu ne-a parvenit știm, prin primele procese verbale de Lojă cunoscute (începând cu 1598), că se proceda la o ceremonie de recepție și la una de promovare. Prima atestare a gradului trei este mai târzie: ea figurează într-un document din 1711[40] ca dedublare a gradului doi. Totuși, gradul de Maestru exista, dar definea calitatea de șef de șantier, “patron” al construcției.

Despre trecerea de la Masoneria operativă la Masoneria speculativă nimic nu este cu adevărat sigur dar știm că teoria diminuării numărului masonilor operativi din Loji, în favoarea creșterii numarului de non-operativi, nu mai este astăzi credibilă. Asupra acestui subiect pot fi consultate, cu un real beneficiu, lucrările remarcabile ale lui Roger Dachez. Avem însă certitudinea că în Irlanda, în 1688, exista o Lojă compusă exclusiv din Masoni non-operativi. Mai știm deasemeni că Elias Ashmole, alchimist și fizician englez, a fost primit Franc-Mason la data de 18 octombrie 1646, în Loja din Warrington - cu toate că Paul

[40] Manuscris de la Trinity College menționat anterior

Arnold contesta autenticitatea celebrului “Diary” - și că o Lojă “Acception”,de la Londra, era deschisă non-operativilor încă din 1619.

Am spus-o și o repetăm: ignorăm totul despre ritualurile practicate înainte de secolul al XVIII-lea. Ar fi un abuz de limbaj să afirmăm că “Manuscrisul din Arhivele de la Edinburgh”, din 1696, sau “Dumfries nr.4” din 1710, sunt ritualuri. Avem doar catehisme utile cunoașterii simbolismului în vigoare la acea epocă dar în niciun caz aceste documente nu pot fi asimilate ritualurilor.

În ce privește catehismele trebuie să precizăm că nu posedăm dacât șase texte anterioare Constituțiilor lui Anderson din 1723.

Cel mai vechi catechism cunoscut, “Edinburgh Register House Ms”, datează din 1696. El a fost descoperit în 1930 de Charles T. McInnes. Acest catechism ne informează asupra mijloacelor de recunaoștere care, trebuie să recunoaștem, au variat considerabil cu trecerea timpului. Totuși, el face aluzie la câteva elemente constante, printre care menționăm Templul lui Solomon orientat est-vest, conceptul de Lojă justă și perfectă, trei Lumini și trei bijuterii, echerul, și compasul, parolele sacre după numele celor două coloane, Sfântul Ioan, etc. Subliniem absența corespondențelor dintre catehismele modern și aceste vechi documente. Astfel, spre exemplu, cele cinci puncte perfecte ale măiestriei aparțin Companionului, șapte Maeștrii și cinci Ucenici formează o Lojă justă și perfectă, etc.

Manuscrisul “Dumfried nr.4”, care datează de prin 1710, este cu mult mai interesant decât manuscrisele anterioare, toate călcate mai mult sau mai puțin pe “Edinburgh Register House”, pe care l-am menționat mai sus. Pentru prima oară se face aluzie la cei trei stâlpi dar aceștia sunt echerul, compasul și Biblia: răspunsurile la chestiuni se adeveresc deja mai aproapiate, în

formularea lor, de cele pe care le găsim în micul volum a lui Prichard. Găsim, dealtfel, o referință la Hiram.

Catehismele ulterioare devin din ce în ce mai precise. Ele se îmbogățesc considerabil în privința simbolurilor folosite. Între 1720 și 1730 gama instrumentarului inițiatic se completează, semnele și parolele ca și atingerile se precizează. Primul manuscris care relatează gradul de Maestru este Manuscrisul Graham din 1726.

În 1730 apare "Masonry Dissected" de Samuel Prichard, un opuscul al cărui success pare nestins. El va fi tradus în franceză în 1738 sub titlul "L'Origine et la Déclaration Mystérieuse des Francs-Maçons" (Originea și Declarația Misterioasă a Franc-Masonilor).

Nici unul dintre aceste catehisme nu menționează circumstanțele particulare ale ceremoniilor și nicăieri nu se face aluzie la probele prin elemente.

Totuși, trebuie să menționăm practica împrăștierii unei pudre de rășină peste lumânări pentru a provoca o flacără în momentul în care candidatul este introdus în Lojă așa încât, ne spune Henry Carr, acesta să fie îngrozit. Mai găsim și alte documente în acest sens cum sunt: "Réception d'un Frey Maçon" (Primirea unui Franc-Mason) din 1737, "Le Secret des Francs-Maçons" (Secretul Franc-Masonilor) din 1742, "L'Ordre des Francs-Maçons Trahis" (Ordinul Trădat al Franc-Masonilor) din 1745. Ni se pare dificilă asimilarea acestei practici cu ceea ce numim, în Ritul Scoțian Antic și Acceptat, în Ritul Francez sau în Ritul de Memphis-Misraïm, proba focului.

După René Guilly probele apei și focului au apărut în Masoneria franceză spre 1780 ca substitut al celor două botezuri creștine (sic). Tot acest autor susține că Ritul Scoțian Antic și Acceptat a adăugat probelor prin apa și foc, cele prin aer și pământ, în cursul secolului XIX, fiindcă cele patru elemente

“materialiste și păgâne” erau mai “securizante”. Pentru C.N. Batham, fost secretar al “Quatuor Coronati Lodge”, probele prin elemente au fost introduse în ritualurile franceze în cursul secolului al XVIII-lea ca părți ale Ritului de Perfecțiune care s-a extins apoi prin cele 33° de grade ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat.

Jean-Pierre Bayard, și nu putem să-l urmăm în acest punct, afirmă că găsim în toate inițierile valoarea celor patru elemente chiar dacă acestea nu sunt date efectiv în timp ce, dupa Alec Mellor, probele “trezesc curiozități hermetice” (sic) care s-au născut pe continent în mijlocul secolului al XVIII-lea.

Dimpotrivă, Paul Naudon afirmă că Anglo-Saxonii au suprimat voit din ritualuri probele prin elemente în cursul secolului al XVIII-lea. Este deasemeni punctul de vedere al lui Daniel Béresniak. Ne vom întreba, evident, care ar fi putut să fie intenția reală a acestor Frați anglo-saxoni? Probele prin elemente constituie o parte mai mult decât importantă, o parte esențială a hermetismului, iar aceste probe ne fiind deloc comparabile cu dogmele religioase și nici cu puterile politico-relogioase ale locului, Naudon și Béresniak iau în vedere existența unei voințe deliberate de a goli inițierea de caracterul ei “gnostic” pentru a o face conformă cu normele moraliste ale societății britanice. Și în această problemă nu putem decât să avansăm ipoteze în absența oricarui document care să infirme sau să confirme afirmațiile exprimate, trebuie să spunem, de exegeți foarte competenți.

Inutil să adăugăm că din momentul în care aceste teze s-ar confirma nu vom mai putea să considerăm că Masonii operativi ignorau alchimia și, în consecință, teoriile conform cărora catedralele nu au nimic de a face cu simbolismul hermetic ar dispare tot așa de repede pe cât au apărut. Cu toate acestea istoria nu se poate face decât pornind de la documente supuse criticii istorice, externe și interne, și știm că nu există niciun document

care să ateste existența unui curent alchimic în Masoneria operativă. Dar istoricul știe, deasemeni, că absența unei probe documentare nu autorizează - în niciun domeniu - dreptul de a concluziona. În arheologie, spre exemplu, prezența suveicilor (mici discuri găurite care servesc la menținerea firului pe fus) indică prezența și practica țesătoriei în locul unde se face săpătura, dar absența suveicilor nu permite afirmația că nu se practică țesutul căci aceste obiecte puteau să fi dispărut sau să se fi distrus.

La fel, unele documente scrise referitoare la Franc-Masoneria operativă, au putut să fie distruse sau au dispărut în cursul unei istorii agitate: este de ajuns să avem în vedere numărul foarte mic de documente care ne-au parvenit. Pe de altă parte continuăm să ignorăm identitatea autorilor acestor documente și nimic nu ne permite să credem că ei au fost foarte scrupuloși. Ignorăm chiar și apartenența lor efectivă la Ordin. Dar, dacă teza continuității Tradiției de la un Ordin inițiatic la altul nu poate fi demonstrată cu documente, nici teza contrarie nu devine mai probabilă. Ținem să subliniem această realitate cu toate că nu dorim să adoptăm o poziție sau alta.

În 1977 Fratele nostru Daniel Ligou a publicat un studiu foarte bine documentat, într-o revistă belgiană[41], sub titlul “La sécularisation de la Maçonnerie française de 1722 à 1887 d’après les rituels” (Secularizarea Masoneriei franceze între 1722 și 1887 după ritualuri). Reiese că Masoneria franceză, care asocia probele cu voiajele (ritual din 1786), a suprimat aceste probe după această dată. ”Aceste practici”, scria Amiable în raportul în care îl ataca pe Wirth, ”sunt în contradicție cu datele științei care a făcut de multă vreme lumină asupra celor patru elemente”. Ne dăm seama aici, că există o voință de secularizare în sânul Marelui Orient al Franței în conformitate cu exigențele pozitiviste ale secolului al

[41] Tijdschrift voor de studie van de Verlichting.

XIX-lea. Această secularizares-a operat în conformitate cu perspectivele materialiste și anticlericale în timp ce, atunci când a avut loc în Anglia, așa cum afirmă Daniel Béresniak, ea s-a produs invers, în perspectiva de a satisface puterea politico-religioasă britanică.

Chestiunea esențială, fundamentală, care ne preocupă, este de a ști dacă curentul alchimic pe care l-am menționat a penetrat în Franc-Masoneria franceză în cursul secolului al XVIII-lea printr-un joc, atât subtil cât și complex, al diverselor influențe, fără să fi întreținut cel mai vag raport cu Franc-Masoneria pe care o calificăm drept operativă. A răspunde afirmativ, soluție tot așa de ușor de luat în considerare, repetăm, că și a răspunde negativ, când nu avem nicio urmă susceptibilă să confirme sau să infirme o teză sau alta, a raspunde afirmativ ar antrena, așadar, de o manieră univocă, refuzul tuturor exegezelor alchimice ale operelor edificate de Masonii operative. În consecință, așa cum susțin, printre alții, H.F. Marcy și Alec Mellor, nu putem decât să negăm orice urmă de simbolism hermetic în construcția catedralelor gotice.

“După Oswald Wirth[42]”, scrie Alec Mellor, ”evul mediu ar fi cunoscut o erezie (sic) secretă de inspirație hermetică”. ”Teză

[42] René Guénon și Mircea Eliade constituie, din punctul nostru de vedere, referințele esențiale în tot ce privește, de o manieră generală, studiul Tradiției ca și studiul simbolurilor universale și explorarea miturilor în particular.
În privința specificității contextului masonic, ținem să subliniem că Oswald Wirth rămâne, pentru noi, autorul masonic cel mai subtil în privința expunerii simbolicii masonice propriu zise. Wirth nu a încercat niciodată, sub niciun pretext, să disece simbolurile și nici să le închidă printr-o lectură univocală. Este suficient, pentru a ne convinge, să consultăm numeroasele pasaje referitoare la simbolul esențial al “Parolei pierdute” în volumul trei al trilogiei sale consacrate gradului de Maestru: “tot ce trebuia a fi spus, este spus”, afirmă el, dar niciodată definit de maniera dezvoltărilor născute din pana miriadelor de lexicografi enciclopediste, mai degrabă preocupați să câștige în credibilitate prin etalarea unei cunoașteri istorice și lingvistice decât să se comporte ca ghizi fideli și siguri ai Masonilor în parcursul lor inițiatic. Oswald Wirth s-a născut la Brienz, în Elveția, în 1860. A murit la Mouterre-sur-Blourde, aproape de Potiers, în 1943. Prieten, secretar și colaborator a lui Stanislas de Guaita, inițiat în 1884 în Loja “La Bienfaisance Châlonnaise” aparținând Marelui Orient al Franței, afiliat apoi la Loja “Les Amis Fidèles” aparținând aceleiași Obediențe, el se alătură în 1889 Lojii “Travail et Vrais Amis Fidèles” (Marea Lojă Simbolică

inexactă”, adaugă el, ”fiindcă scrierile alchimiştilor circulau la lumina zilei”. Adevărul este că abia în secolul al XVIII-lea unele spirite remarcabile, cum a fost baronul Tschoudy, au conceput o Franc-Masonerie menită unor mari developări.

După opinia lui Hubert Mogès, Franc-Masoneria a suferitîn profunzime influența fraternității Roza-Cruce care a fost fundamental hermetistă. “Primele asociații, scrie el, s-au constituit în Germania și au roit apoi în toată Europa. În Franța a început să se vorbească prin 1622. În Anglia, Robert Fludd a răspândit și a dezvoltat doctrina. Doi adepți celebrii, Ashmole și T. Waughan, au continuat opera sa. Ashmole a jucat un rol preponderent în transformarea Masoneriei zisă operativă în Masonerie speculativă. Influența rozacruciană este clară în Franc-Masoneria primelor trei grade așa încât găsim în ritualurile de inițiere numeroase urme ale acestei influențe, urme care decurg din alchimie și din hermetism”.

Franc-Masonul este un om liber. Această libertate constituie, dealtfel, una dintre condițiile admiterii unui profan în Ordin. În numele și în virtutea acestei libertăți, Franc-Masonul de astăzi, repetăm, nu poate să bazeze interpretările sale pe niciun text medieval în ceea ce privește probele prin elemente. În consecință, el se va întreba care este semnificația pe care o poate atribui singurelor mărturii medievale, care i se oferă meditației,

---

Scoțiană, devenită Marea Lojă a Franței în 1898) al cărei Maestru Venerabil va fi în mai multe rânduri.
Prin trilogia sa “La Franc-Maçonnerie Rendue Intelligible à ses Adeptes”, ale cărei volume sunt consacrate celor trei grade albastre sau “simbolice”, Oswald Wirth a exercitat o influență importantă în Masoneria franceză a secolului 20, căreia îi reproșa dezvoltarea preocupărilor societale și o relativă detașare de valorile inițiatice.
Înafara trilogiei menționate, îi mai datorăm lui Wirth câteva lucrări relative la Franc-Masonerie: “Le Symbolisme Hermétique dans ses Rapports avec l’Alchimie et la Franc-Maçonnerie”, “Les Mystères de l’Art Royal” și “Qui est Régulier?” și, deasemeni, lucrări consacrate altor domenii, printre care “Le Tarot des Imagiers du Moyen Âge” și “Le Symbolisme Astrologique”.
Nu putem să subscriem afirmației, din punctul nostru de vedere, total gratuite, conform căreia “opera lui Wirth este astăzi total depășită” și nu putem decât să-i sfătuim pe tinerii Masoni, că sunt Ucenici, Calfe sau Maeștrii, să reconsidere imensa operă a lui Oswald Wirth, printr-o privire mai puțin rău-voitoare, pe care autorii contemporani încercă s-o impună “noii generații”.

adică operelor de piatră, catedralor gotice, pe care predecesorii săi le-au edificat întru Gloria Marelui Arhitect al Universului. El va judeca singur dacă se află în prezența unor alegorii morale sau în prezența unor simboluri alchimice. Și până la urmă el se va mai întreba și dacă Masonii operativi erau realmente "inițiați", adică dacă au suferit, din perspectiva teoriei inițierii formulate de Mircea Eliade, o transmutare a regimului lor ontologic.

"N-am termina niciodată să dezbatem asupra inițierii în Masoneria operativă. Noi gândim, dealtminteri, scrie Jean Palou[43], că Masonii care lucrau la construcția bisericilor medievale nu erau toți "inițiați".

Remarcăm aici[44] că recurgerea la probele prin elemente caracterizează numai anumite Rituri în timp ce Riturile anglo-saxone (York, Emulation, Oxoniensis, Logic, Bristol, etc) sunt total străine acestei concepții.

"Aspectul moral, - sensibil mai ales în țările anglo-saxone, - decurge, scrie Marius Lepage, mai ales din curentul operativ conservat în Old Charges… Dimpotrivă, aspectul hermetic și metafizic, predominant în simbolismul particular al Masoneriei latine, provine din cu totul alte surse". În altă parte acelaș autor notează: "în pofida aportului celor numiți "Antients" (Anticii), englezii nu cunosc nici Cabinetul de Reflecție, nici probele prin elemente, nici Potirul Amărăciunii nici, mai ales, consacrarea prin sabie și ciocan. Dar ei au conservat rituri și simboluri care au dispărut cu desăvârșire în Franța unde, dealtfel, se pare că nu au fost niniodată folosite: grâul, uleiul, scara în spirală, etc. (…) Este

---

[43] Jean Palou, La Franc-Maçonnerie, Payot, Paris, 1964. "Această carte, citim în a 4-a pagină a coperții, este mai puțin o istorie a Ordinului masonic cât un studiu original asupra Franc-Masoneriei închipuită în planul ei real, cel al inițierii. Ea își propune să studieze de o manieră aprofundată Masoneria așa zisă operativă de unde purcede Franc-Masoneria modernă. Aceasta nu este decât continuarea aceleia. Lanțul inițiatic nu s-a rupt niciodată în cursul timpului.

[44] Am menționat deja această realitate mai sus.

ca și cum dintr-un trunchi, la un moment dat, două ramuris-au separat după aportul unor grefe diferite”.

Misterul originilor noastre decurge din tăcerea istoriei. Poate că această tăcere este sursă de înțelepciune?!

“Cel care știe nu vorbește, iar cel care vorbește nu știe”. Așa spune Lao-Tseu în capitolul 56 din Tao-Te-King.

CAPITOLUL 29

Aici totul este simbol

Această minusculă dar extrem de fermăsentință, care face parte din ritualul primului grad, atrage atenția recipiendarului asupra caracterului esențial, fundamental, al transmisiei Tradiției și ea rămâne valabilă peste toată aria gradelor unui Rit, de la primul la ultimul grad.

Recursul constant și exclusiv la simbolica masonică rămâne singurul mijloc tradițional de transmisie posibilă a inițierii.

Orice tentativă de exegeză a simbolurilor este deplasată și inoperantă pentru că aceasta nu poate decât să considere simbolismul ca pe un simplu limbaj codificat unde, ca într-o lexicografie, fiecărui termeni-ar corespunde o definiție precisă. Dacă acesta ar fi adevărat, ar fi deajuns să se distribuie un dicționar al simbolurilor fiecărui grad.

Dar, să ne înțelegem bine. Nu dorim să proclamăm prin cele spuse că dorința de a recurge la consultarea unui dictionar, sau a manualelor referitoare la simbolurile masonice, ar fi absurdă; acestea au utilitatea lor în măsura în care ele îl conduc pe cititor la deschiderea porților care deschid la rândul lor alte porți și

pot provoca, în acest context, o solicitare a aprofundării căutării personale pornind de la câteva date elementare. Pentru a întări această poziție, este deajuns să amintim că anumite simboluri se bazează pe necesitatea absolută a prolegomenelor. Așa se petrec lucrurile în privința simbolurilor alchimice ale Cabinetului de Reflecție, care nu au strict nicio semnificație fără explicitarea naturii lor, ca și cum am prezenta unui Occidental caracterele chinezesti.

Inițierea nu are nimic, absolut nimic care ar putea fi comparat, de o maieră sau de alta, cu o iluminare, care este proprie căii mistice. Procesul inițiatic se bazează, am subliniat deja în nenumărate rânduri, pe principiul îmbibării[45]. Numai prin frecventarea regulată a Lucrărilor și numai cu trecerea timpului calea inițiatică conduce la această "Lumină" pe care inițiatul a venit s-o caute în Lojă.

Această îmbibare se înrădăcinează pe capacitatea de a primi în sine, și pentru sine, "învățătura" delivrată prin ordonarea simbolurilor. Elementele dobândite nu se cultivă printr-un proces analitic; aceasta constituie chiar, ca să vorbim fără ambiguitate, un obstacol în calea drumului inițiatic. Ucenicia masonică nu are nimic, absolut nimic, în comun cu demersul intelectual. Ucenicia masonică nu este eficace decât prin supunerea față de o structură inițiatică considerată, așa cum se face aluzie în alcimie, un "*ludus puerorum*" sau "joc de copii". Puterea rațiunii, a logicii, a analizei, servesc ca fundamente pentru achizitionarea cunoștințelor academice dar se plasează în contra-punct cu îmbibarea. Am evocat suficient mai sus, în capitolul 13, ceea ce îi separă pe "cercetători" de "cercetași" așa încât nu mai revenim aici.

---

[45] A vedea pentru acest subiect extrem de important, Capitolul 13.

Fiecare Rit masonic are specificitatea lui. Unele Rituri se dovedesc mai adaptate decât altele profilului Masonului. Toate conduc la aceeași finalitate.

Dacă ar trebui să dăm un singur sfat Masonilor care sunt puțin familiarizați cu diversitatea uimitoare a practicilor rituale, acesta ar fi: aplicați procesele analitice la orice numai la manifestările Tradiției, nu. Masoneria este una dintre aceste manifestări. Învățați că această cale simbolică constituie un "*Mutus Liber*"[46], o carte mută, ale cărei singure cuvinte: "*Ora, lege, lege, relege, labora et invenies*", trebuie memorate. "Roagă-te, citește, citește, recitește și vei descoperi" ca și aceste două cuvinte de la sfârșitul volumului: "*Oculatus abis*": "Clarvăzător tu vei pleca".

Calea simbolică nu consistă în nici un caz în disecția simbolurilor. Un fluture disecat este un fluture mort! Simbolul, prin esență, trăiește. El nu poate fi apropiat de o maniera utilă decât în diversele sale contextualizări.

Numai prin frecventarea constantă și asiduă a câmpurilor simbolice pe care le constituie ritualurile, și numai așa, izvorul lor vital va deveni progresiv mai abundent în forță și în vigoare.

Un simbol, oricare ar fi el, nu supraviețuiește în urma unei disecții. Dealtfel, simbolul nu se integrează niciodată în cadrul unei semnificații specifice cu caracter univoc. El este interiorizat și trăit înafara oricărei veleități de ordin analitic. În ceea ce privește Franc-Masoneria știm cu rigoare că în asimilarea lentă și progresivă a "căii simbolice" rezidă singurul, unicul, veritabil "secret masonic", incomunicabil prin natura sa, altfel decât prin "îmbibare".

[46] Referire la faimosul "Mutus Liber Alchimiae", tratat de alchimie compus exclusiv din planșe gravate, imprimat în 1677 la La Rochelle și al cărui autor, rămas multă vreme necunoscut, este un farmacist de la La Rochelle numit Isaac Baulot.

Și un simbol, - că este sau nu masonic, - nu se revelează niciodată prin izolarea lui.

Ceea ce trebuie considerat în fiecare dintre simboluri, nu aparține unui domeniu închis ci unei organizații interactive de o uimitoare complexitate. La limită, putem spune că un simbol, ca atare, este aproape lipsit de semnificație înafara câmpului simbolic integral în care el se înscrie. Cine n-a înțeles acest lucru n-a înțeles nimic.

Adoptăm întru totul această definiție formulată de Marie-Madeleine Davy[47] în cartea sa "Initiaiton à la Symbolique Romane" (Semnificația Simbolismului Roman): "Funcția simbolului este aceea de a lega înaltul cu josul, de a creea între divin și uman o comunicare, așa încât acestea să devină intim legate unul de altul. Simbolul, prin caracterul lui sacral, scapă limitelor lumii profane. El indică întotdeauna o formă de popas pe calea care leagă vizibilul de invizibil. Prin aceasta, el este o erupție în lumea noastră a ceva care nu aparține lumii noastre".

Prin absorbția lentă a simbolicii masonice Masonul asimilează, cu timpul care trece, imperceptibil, mijloacele de a lega ce este "sus" cu ce este "jos".

În concluzia acestui capitol cităm încă un pasaj din lucrarea lui Marie-Madeleine Davy, mai sus menționată: "Simbolul rămâne polivalent. El revelează sensuri diferite, chiar contradictorii. Prezentând cupluri el poate, prin aceasta, să facă să se nască opoziții. (…) În chiar inima acestor zone ale realului, pe care îl exprimă orice simbol, rămâne semnul unei realități transcendente care privește sacrul, divinul, incorporând toate simbolurile care l-au precedat, incluzând toate simbolurile care îl vor urma,pe o cale ascendentă. De unde aceast lanț simbolic

[47] Istoric și filozof francez, nascută în 1903 și mosrtă în 1998, specialist a teologiei și misticii medievale.

unificator, care nu separă decât pentru a uni, nu anexează totalitatea decât pentru a o sacraliza”.

CAPITOLUL 30

Femeia Franc-Mason

Atunci când, în 1882, Dr. Georges Martin și Marie Deraismes au fondat Dreptul Uman, Obediență internatională a cărui caracter fundamental este mixitatea, am fi putut să presupunem că va avea loc o generalizare, într-un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, a masoneriei mixte la scară planetară. Nu a fost așa.

Încă și mai surprinzător pentru Franc-Masonii de la sfârșitul secolului al XIX-lea a fost, fără îndoială, nașterea și afirmarea unei Franc-Masonerii strict feminine începând cu a doua jumătate a secolului XX.

Sub pretextul că Masonii operativi erau numai bărbati (afirmație dealtfel falsă), Franc-Masoneria a rămas exclusiv masculină aproape două secole, cu câteva rare excepții, cum ar fi Lojile așa numite “de adopție”, din Franța.

Astăzi ne aflăm în prezența a două curente masonice dintre care primul, majoritar, depinde de grupul de recunoaștere al Marii Loji a Angliei iar al doilea, minoritar, legat de grupul așa zis “liberal”. Numai acesta este compus din Obediențe masculine, mixte și feminine. Astfel, înainte să fie primit într-o Lojă, profanul este informat de această diviziune. O femeie știe că va fi admisă în vizită într-o Lojă feminină sau mixtă și, uneori, dar nu neapărat, - sau ocazional, - într-o Lojă masculină a curentului “liberal”.

Se pare că toată lumea s-a pus de accord asupra acestei situații, atât Masonii cât și Surorile lor, așa încât tema inexorabilei mixității a viitorului lumii masonice nu mai este subiect al interminabilelor dezbateri care au agitat masoneria în ultimele decenii.

Întâlnim din ce în ce mai rar Masoni care îndrăznesc să evoce problema inițiabilității femeilor sau, încă și mai rău, ideea adaptării simbolismului construcției la simbolismul țesutului și al broderiei care ar conveni mai bine pentru inițierea genului feminin.

Mulțumim lui Dumnezeu că în zilele noastre nu mai sunt foarte numeroși acei bătrâni Masoni care invocau impuritatea femeii într-un context sacru în perioadele de ciclu menstrual sau care, fără să râdă, se întrebau dacă femeile sunt sau nu sunt inițiabile, asupra capacității acestora de a păstra un "secret" sau dacă acestea au sau nu suflet! Astăzi, reticențele cu privire la mixitate sunt mai degrabă legate de frica puterii de seducție și de complicațiile conjugale care ar putea surveni, reticențe care se manifestă deasemeni, trebuie s-o spunem, și în Lojile exclusiv feminine.

După un articol din jurnalul "L'Express" în Franța, din 1970 numărul femeilor inițiate s-a multiplicat de șase ori trecând de la 3425 la 22440 în zilele noastre. În sânul Franc-Masoneriei franceze ele constituie 22%, adică de două ori mai mult decât acum treizeci de ani.

Dacă femeia este viitorul omului, așa cum scria Louis Aragon ea este, deasemeni, poate, viitorul Franc-Masoneriei.

CAPITOLUL 31

Oficiile și Ofițerii

Înainte de a dizerta asupra corespondențelor dintre plasamentul în Templu al Ofițerilor și arborele sefirotic trebuie să subliniem că Franc-Masoneria operativă nu cunoștea decât Oficiul Maestrului de Lojă asistat de unul și apoi de doi Supraveghetori.

În cursul secolului al 18-lea vedem apărând Secretarul și Trezorierul (Vistiernic), apoi Acoperitorul (extern și / sau intern), apoi Diaconii, care vor deveni, în anumite Rituri, Experți sau Expert și Maestrul de Ceremonii. Ofițerii (din latinul “officium”,oficiu) - se preferă uneori termenul de Oficiant -, sunt astăzi, în Ritul Scoțian Antic și Acceptat, Maestrul Venerabil, asistat de Primul și Secundul Supraveghetor, Secretarul, Oratorul, Ospitalierul, Trezorierul, Expertul, Maestrul de Ceremonii și, în sfârșit, Acoperitorul.

Amplasamentul acestor Ofițeri variază puțin în funcție de Rituri dar nu afectează cu nimic funcțiile lor. “Platoul”[48] Maestrului Venerabil este obligatoriu la Orient. Cel al Primului Supraveghetor la Occident, cel al Secundului Supraveghetor, la Sud. În Ritul Francez cei doi Supraveghetori sunt așezați la Occident, la piciorul coloanei Iachin și la piciorul coloanei Booz. După Rit, amplasamentul Coloanelor este inversat. În principiu Oratorul ia loc la Orient, în partea Sudului, iar Secretarul la Nord, față în față. Acoperitorul este întotdeauna, în orice Rit, aproape de poarta Templului, la Occident. În Ritul Scoțian Antic și Acceptat Ospitalierul se situează, cel mai adesea, aproape de Secretar în

[48] Acest termen se referă la o mică masă. La originea Masoneriei speculative numai Maestrul Venerabil în Jilțul Regelui Solomon dispunea de un “platou” și se așeza în Jilț în timpul Ținutei.

timp ce Maestrul de Ceremonii și Trezorierul stau aproape de Orator.

Toate aceste variante ale Riturilor nu au nicio importanță cu condiția să existe o potrivire cu Ritul, o coerență internă în poziționarea “platourilor”.

De la începuturile Masoneriei speculative nu încetăm să ne întrebăm asupra validității plasamentului platourilor, a coloanelor I și B, a amplasării și a aprinderii și stingerii “micilor Lumini”, asupra numărului dalelor pavimentului mozaicat și asupra multor elemente secundare. Toate aceste chestiuni ar stârni râsul dacă nu s-ar găsi, ieșită ca din codru, o autoritate care, în numele unei pretinse alte autorități, nu ar da lecții rigide de pedagogie masonică care ar face să se strâmbe de râs Coloana lui Traian.

Am auzit o Masoană afirmând că poziția Coloanei de Armonie este pe un podium pentru motive planetare și cosmice când, defapt, atunci când a fost construită Loja din care aceasta făcea parte, electricianul a făcut un podium la unghiul Nord-Vest al Templului ca să plaseze dedesubt cablurile electrice.

Am auzit un Frate care practica Ritul Scoțian Antic și Acceptat, în vizită la o Lojă de Rit Scoțian Rectificat afirmând, fără să glumească, în timpul unei inițieri, că absența probei aerului este o “uitare gravă” când, defapt, această probă nu există în Ritul Scoțian Rectificat. Același Mason regreta că nu s-au făcut decât trei voiaje și nu cinci, în gradul de Calfă, când în acest Rit Scoțian Rectificat nu sunt decât trei voiaje.

Am întâlnit un Frate, venit pentru prima oară să descopere Ritul Emulation care se întreba, după Ținuta de inițiere, dacă mai putem vorbi despre Masonerie pentru că nu există un Cabinet de Reflecție, nici probele prin elemente, nici cupa amărăciunii și nici lanțul de unire, elemente pe care acest Rit nu le conține.

Am auzit un Mason de Rit de Memphis-Misraïm, care părea să decopere în cursul unei vizite la o Lojă a Dreptului

Uman, că pavimentul mozaic ar putea să nu fie compus din 108 pătrate.

Am mai fost mâhnit și observând gestul înduioșător și puțin patetic, al unui Frate Ucenic, venit în vizită de nu știu unde, gata să-i dea câteva monede vecinului său, proaspăt inițiat, atunci când trecea Trunchiul Vaduvei prin fața acestuia și îl găsea în imposibilitatea de a exercita datoria sa de caritate fiind privat de toate metalele, așa cum prescrie ritualul. Și încă, am văzut un Mason cu experiență întrebându-se asupra justificării sensului orar și antiorar la intrarea și la ieșirea din Templu în Ritul de Memphis-Misraïm, convins că este vorba despre o eroare comisă de Maestrul de Ceremonii.

Literalmente șocat de prezența literei G, în primul grad al Ritului Emulation, un Frate era ferm convins că această literă nu poate fi revelată decât în gradul de Companion și că se comite o eroare.

Am auzit o Soră întrebând de ce Maestrul de Ceremonii nu aprinde luminile Întelepciunii, Forței și Frumuseții, perturbată de faptul că în mod “normal” acesta nu este rolul Maestrului Venerabil și al celor doi Supraveghetori ci a Maestrului de Ceremonii.

Am putea să multiplicăm exemplele. Rămânem la cele spuse cu convingerea că cititorul a înțeles că particularismele masonice sunt foarte numeroase și că înainte de a emite judecăți, asupra unor elemente secundare ale ritualurilor, trebuie să ne concentrăm asupra coerenței interne a unui Rit. Tot așa este și în domeniul religios: catolicismul roman, ortodoxia catolică și protestantismul, dacă putem considera acest fenomen ca fiind similar, posedă fiecare un profil propriu. Toate sunt în acelaș timp ancorate în fondul comun al religiei creștine.

Numai frecventarea asiduă și diversificată a Lojilor de Rit diferit poate pune capăt evaluărilor standard, fondate pe ritualurile și Ritul Lojii de care aparținem.

Nu există decât două mijloace de a se instrui în acest sens: primul depinde de deplasări: sunt vizitele efectuate la Loji de Rituri diferite și în diferite țări; al doilea depinde de studiul aprofundat al ritualurilor însuși. Toate ritualurile diferitelor Rituri sunt accesibile celui care își dă osteneala pentru a le obține și cu mult mai benefic decât onanismul intelectual relativ la interpretarea unui element specific al "liturghiei masonice".

CAPITOLUL 32

Ramsay și Ecosismul ca exemplu de delir apologetic.

În al său "Tuileur Général" (carte care descrie metodele de identificare a Masonilor autentici) Jean-Marie Ragon de Bettignies (1781-1866) afirmă că ar exista 52 de Rituri pe care le enumară într-o listă incompletă și care conține numeroase erori. "Dicționarul Universal al Franc-Masoneriei", publicat sub direcția lui Daniel Ligou, enumeră aproape 140 de Rituri dintre care majoritatea nu sunt citate decât pentru trecutul practicilor lor. Unele Rituri au avut doar o existență efemeră, altele au fuzionat, altele au fost profund modificate.

Termenul însuși de "Rit" ar putea să inducă o confuzie dacă nu distingem ritul (cu "r" minuscul), care este un act ceremonial (spre exemplu despărțirea de metale) de Rit (cu "R" majuscul) care este o expresie particulară a Franc-Masoneriei (Rit Francez, Rit Scoțian Antic și Acceptata, Rit Scoțian Rectificat, Rit

Antic și Primitiv de Memphis-Misraïm, Rit de York, Rit Bristol, Rit Emulation, etc.).

După Jean Pierre Bayard[49] există în zilele noastre circa 40 de Rituri. Ritul Scoțian Antic și Acceptat este considerat astăzi ca fiind cel mai răspândit la scara planetei. Este totodată și adevărat și fals.

Această afirmație este exactă dacă ținem cont de cele treizeci de grade care urmează după gradul de Maestru; în acest sens putem afirma că Ritul Scoțian Antic și Acceptat este, întradevăr, Ritul cel mai răspândit în lume. Dar, Ritul Scoțian Antic și Acceptat, în primele trei grade ale Masoneriei - numită albastră sau simbolică, - este minoritar mai cu seamă în țările anglo-saxone.

Trebuie să mai precizăm aici și faptul că Ritul Francez cuprinde doar patru Grade Înalte, numerotate de la 4 la 7, care au fost uneori abandonate în favoarea celor treizeci de Grade Înalte ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat și că gradele de la 4 la 33 ale Ritului Antic și Primitiv de Memphis-Misraïm sunt identice cu cele ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat.

Definiția unui Rit, știm bine, nu poate deloc să fie asumată prin caracteristicile primelor sale trei grade.

În ce privește regularitatea inițiatică a unui Rit, CLIPSAS a definit-o pe scurt și de o manieră remarcabilă. Nu vom reveni, așadar, decât pentru a relata o anecdotă amuzantă: Ritul Scoțian Antic și Acceptat a fost introdus în Marea Lojă Națională Franceză în 1965, fapt care îl face pe Jean-Pierre Bayard să spună: “Este aproape indecent să se afirme, cum au făcut-o unii, că Ritul Scoțian Antic și Acceptat ar fi fost “regularizat” în 1965 cu ocazia instalării lui în localurile GLNF (Marea Lojă Națională Franceză), fără ca riturile (practicate anterior în alte locuri) să fie modificate;

[49] În « Le Symbolisme Maçonnique Traditionnel », Volumul 1.

ar trebui să admitem, prin această logică, faptul că un Rit nu poate fi valoros decât prin localul sau organismul care il adăpostește". Afirmația capătă întreaga ei ampoare când știm că în septembrie 2012 Marea Lojă Națională Franceză (GLNF) a pierdut recunoașterea Marii Loji a Angliei. Aceasta, consideră astăzi teritoriul francez ca pe "deșert masonic" fiindcă, în acest moment, nici o Obediență franceză nu este considerată la Londra ca fiind regulară!

Aducem aminte că Ritul Scoțian Antic și Acceptat a fost constituit pe baza Ritului Francez începând cu anul 1804 și cu împrumuturi făcute "Marii Loji a Anticilor", fondată în Anglia în 1751. În 1821 el se desăvârșește prin redactarea "Ghidului Masonilor Scoțieni" fixând astfel primele trei grade ale Ritului.

Lojile care lucrează în Ritul Scoțian Antic și Acceptat, în primele trei grade, prezintă un anumit număr de caracteristici pe care le vom enumera.

Luna și Soarele se află plasate, la dreapta și la stânga Maestrului Venerabil. Mersul, la gradul de Ucenic, începe cu piciorul stâng. Primul Supraveghetor este așezat la Occident în timp ce Secundul Supraveghetor se află așezat la Sud. Ucenicii primesc salariile lor la piciorul Coloanei B, Calfele la piciorul Coloanei I. Trei stâlpi încadrează pavimentul mozaicat: Înțelepciune (Maestrul Venerabil) la unghiul sud-est, Forță (Primul Supraveghetor) la unghiul nord-vest și Frumusețe (Secundul Supraveghetor), la unghiul sud-vest. Maeștrii poartă un șorț bordat care, după recomandările Conventului de la Lausanne din 1875, este dublat cu roșu, și un cordon albastru bordat cu roșu. Bateria, la primul grad, este de trei lovituri regulate. Aclamația este, pentru o inițiere, cuvântul "Houzzé" (se pronunță Huzé, cu "h" mut) repetat de trei ori. Contrariu Riturilor anglo-saxone, în Ritul Scoțian Antic și Acceptat se practică, pentru o inițiere, probele prin cele patru elemente (pământul, asimilat Cabinetului

de Reflecție, apa, aerul și focul, în cursul a trei “voiaje” urmate de proba Cupei Amărăciunii).

Totuși, variantele sunt nenumărate după Loji, Obediențe și țări. Nu ne vom ocupa de variante în acest capitol.

Ritul Scoțian Antic și Acceptat, așa cum am afirmat deja, este înainte de orice un sistem masonic particular, compus din 33 de grade. Acestea se referă, în marea lor majoritate, la o nouă Cavalerie și se sprijină pe ritualuri cu referințe gnostice, alchimice și creștine, de netăgăduit. Dealtfel, înainte să apară independența administrativă a Lojilor albastre, în unele Obediențe din unele țări, Gradele Înalte reglau, de iure și de facto, primele trei grade ale Ritului, într-o ierarhie piramidală, perfect structurată.

Așadar, în absența unor surse istorice probatoare, se adeverește posibil să ne imaginăm că Ritul Scoțian Antic și Acceptat, conform devizei sale “Ordo ab Chao”, s-a născut din voința promotorilor săi de a constitui un Rit masonic coerent, sau cel puțin suficient de rigid, care să se poată referi, de la primul grad, la o perspectivă organică profundă.

Această perspectivă este de esență gnostică, sau hermetică, cum o atestă datele alchimice, magice și kabbalistice, ale diferitelor grade care compun Ritul. Nu putem accepta teza celor care afirmă că nimic nu exclude ipoteza că la originea Ritului Scoțian Antic și Acceptat s-ar afla emoția resimțită de numeroși Masoni cu prilejul condamnării, pronunțată prin Bula “In Eminenti Apostolatus Specula” emisă de Papa Clément XII în 1738, prima condamnare fulminată de Biserica Romano-Catolica contra Franc-Masoneriei.

După părerea noastră Ritul Scoțian Antic și Acceptat s-a constituit progresiv prin absorbția simbolurilor și conceptelor și, de ce nu, prin absorbția Riturilor diferitelor Ordine inițiatice, cu origini străine Franc-Masoneriei, dar îmbibate de gnoză și, între altele, de gnoza creștină.

Redactorii ritualurilor au putut astfel să constituie, cu răbdare, Ritul Scoțian Antic și Acceptat ca pe o ramură specifică a Franc-Masoneriei, fără ca prin aceasta să-l opună antagonic altor Rituri și Regimuri.

Fiind bine înțeles că gnoza creștină nu a găsit niciodată un ecou favorabil în mișcările reformate, fondatorii Ritului Scoțian Antic și Acceptata au găsit un ecou natural în celebrul discurs al cavalerului André-Michel de Ramsay (1686-1743), presbiterian convertit la catolicismul roman și care, într-un text unde legenda și istoria se găsesc amestecate inextricabil, atașa Franc-Masoneria, primelor Ordine cavalerești și Cruciaților.

Majoritatea comentatorilor sunt de accord că Ramsay s-ar fi născut în 1686 la Ayr, în Scoția, dintr-un tată calvinist și o mamă anglicană. S-a căsătorit la vârsta de 49 de ani cu fata unui baron englez. El însuși a fost înobilat de Regentul Philippe d'Orléans, Mare Maestru al Odinului din Franța, cu titlul de Chevalier de Saint-Lazare. Contele de Derwentwater și contele d'Engletown au semnat amândoi actul de deces al lui Ramsay la Saint-Germain-en-Laye, la data de 7 mai 1743.

În 1707 Ramsay, care a frecventat cursurile de teologie ale Universităților din Glasgow și Edimbourg, obține gardul de Maestru în Arte. Douăzeci și trei de ani mai târziu va fi primit doctor onorific în drept civil al Universității Oxford. El și-a consacrat viața funcției de preceptor al copiilor "marilor familii" printre care, la Roma, copiilor pretendentului Jacques II Stuart. Între 1707 și 1715 el a trăit în preajma lui Fénelon, la Cambrai, până în 1717 lângă Doamna Guyon la Blois și lângă ducele de Sully, la Paris, între 1725 și 1728.

Pe bună dreptate Ramsey a fost numit "omul incertitudinilor": el a fost quaker, anabaptist, presbiterian, catolic și chietist. Este probabil că Ramsay să fi fost inițiat în martie 1730 în Loja "Horn", la Palatul Yard de Westminster, cu toate că există

indicii că ar fi fost inițiat în Franța, în anturajul Doamnei Guyon. Reținem totuși eventualitatea inițierii în Loja "Horn" menționată de "London Evening Post".

Oricum ar fi fost Ramsay se bucură de un prestigiu considerabil în unele cercuri masonice. În 1737 el îi scria Cardinalului Fleury: "Sunt convins că dacă am strecura în fruntea acestor adunări oameni înțelepți, aleși de Excelența Voastră, ei ar putea să devină foarte utili religiei, Statului și Literelor".

Eșecul politic al lui Ramsay și uitarea scrierilor sale[50] nu au diminuat cu nimic notorietatea masonică a acestui personaj, straniu și ambiguu, al cărui celebru "Discurs" a fost calificat ca nemuritor de Albert Lantoine.

Acest discurs este compus din două părți distincte de dimensiuni aproximativ egale: prima jumătate a discursului este consacrată conținutului global al Franc-Masoneriei iar a doua jumătate istoriei Ordinului Masonic.

Să vedem mai întâi conținutul global.

O privire puțin exersată percepe imediat caracterul apologetic al textului. După Ramsay, și nu ne îndoim de faptul că este vorba despre un punc de vedere foarte comun în Lojile secolului XVIII, Franc-Masoneria are drept scop să reunească oameni luminați, oameni de bine, virtuoși și instruiți.

Perspectiva generală se înscrie în vasta mișcare a "Luminilor", mișcare propagată de filozofi francezi, de cluburile și de saloanele literare ale epocii. Aspectul inițiatic al Franc-Masoneriei nu apare deloc în cuvintele lui Ramsay așa încât intrarea în Ordin corespunde mai degrabă unei "recepții" decât unei "inițieri". Așadar, Franc-Masoneria se înscrie într-un vast curent politic cu toate că evident departe de ce am numi astăzi "politică politicianistă". Să judecăm: dacă Masoneria își propune

---

[50] În special "Voyages de Cyrus" publicat în 1727.

să fie reuniunea oamenilor luminați, la scară planetară, este pentru că oamenii nu se disting decât prin limbă, prin îmbrăcăminte și prin țările lor. Ei sunt cu toții copiii unei Națiuni și fiecare Națiune este o familie a marii Republici, adică a lumii întregi. Astfel, calitățile cerute unui viitor Franc-Mason se rezumă în câteva elemente: umanitate, morală, discreție și gust pentru Artele-Frumoase. Virtutea și știința compun cimentul care va creea fraternitatea universală, dorită deja de Cruciați, pe care Ramsay îi numește “străbunii noștri”. În timp ce Ordinele militare trebuie să inspire dragostea pentru glorie, iar Ordinele religioase au ca obligație să formeze buni creștini, Masoneria trebuie să se ocupe de formarea cetățenilor buni și virtuoși ai lumii.

Ordinul este divizat în trei grade; fiecăruia îi corespunde un învățământ particular.

Virtuțile morale sunt inculcate “Novicilor” sau Ucenicilor, virtuțile eroice sunt inculcate Companionilor și virtuțile creștine celor “Perfecți” sau Maeștrilor.

În privința conceptului de secret, departe de a-l înțelege pe planul transmisiei inițiatice, Ramsay nu vede decât un mijloc de recunoaștere între “confrații” de diferite națiuni. În această viziune “secretele” consistă în semne, parole și atingeri, ale căror valoare consistă în universalitatea lor: ele constituie un idiom masonic fără altă semnificație decât aceea a recunoașterii Masonului ca atare.

Prima jumătate a discursului, așa cum am spus, prezintă un caracter net apologetic. Acesta reiese în particular din credința că banchetele masonice nu sunt nici vulgare, nici libertine și nici antireligioase. Jena pe care o resimte Ramsay pentru termenul însuși de Franc-Mason apare clar atunci când simte nevoia să explice că predecesorii noștri nu erau umili cioplitori de piatră ci abili arhitecți. Recunoaștem aici gustul pe care îl manifestă

noblețea de Curte pentru “stâne”; se joacă rolul de cioban și ciobaniță în decoruri princiare…

Ramsay insistă asupra finalității “științifice” a Masoneriei care este chemată să reunească Frații cei mai savanți din lumea întreagă pentru a pune bazele unui dicționar universal al artelor liberale și al științelor utile (dar din care sunt excluse politica și teologia, considerate factori de discordie). Este o aluzie la “Cyclopaedia” a cărei prime ediții, apărută la Londra în 1728 sub direcția Fratelui Ephraïm Chambers, prefigurează Enciclopedia lui D’Alembert și Diderot.

În sfârșit, Ramsay face aluzie la înrudirea Franc-Masoneriei cu Ordinele antice: Eleusis (Cérès), Egipt (Isis), Atena (Minerva), Fenicia (Urania) și Sciția (Diana), unde el găsește vestigii ale religiei lui Noe și a Patriarhilor. El adaugă faptul că aceste Ordine au degenerat din cauza admisiei femeilor căci acestea, spune el, alterează puritatea moravurilor noastre, ceea ce explică interzicerea lor în Franc-Masonerie.

Toate acestea ar putea să stârnească râsul dacă nu am ști cat sunt de actuale și frecvente, din păcate, printre contemporanii noștri.

A doua jumătate a discursului se referă la istoria Ordinului Masonic.

Pe de o parte, pentru a acredita seriozitatea inițiativei sale, Ramsay începe prin a enumera originile foarte îndepărtate pe care unii le atribuie Franc-Masoneriei. El nu le contestă dar preferă să înceapă cu originile mai recente. Pe de altă parte, dacă am avea dubii asupra solidității argumentelor sale, el găsește oportun să dezvăluie sursele sale: Analele Marii-Britanii, Acte ale Parlamentului britanic și Tradițiile vii ale Națiunii engleze.

Originile Masoneriei, după Ramsay, se situează în Palestina pe timpul Cruciadelor atunci când prinții, seniorii și cetățenii, s-au asociat pentru a restabili Templul creştin în Țara

Sfântă. Notăm că este vorba despre Templul lui Solomon și nu de o referință la Ordinul Templului.

Scopul Franc-Masoneriei, după Ramsay, este “să-i unească pe creștinii tuturor Națiunilor într-o confraternitate unică”.

Ramsay subliniază, deasemeni, referințele aristocratice ale Masoneriei: “Regii, principii și seniorii, întorcându-se din Palestina, au fondat diverse Loji în Statele lor”, scrie el. Și continuă indicând faptul că au fost ridicate Loji în Germania, în Italia, în Spania, în Franța și, de aici, în Scoția, “din cauza alianței strânse a Scoțienilor cu Francezii”. Ramsay indică, apoi, că James Lord Steward (Jacques Stuart) al Scoției era Mare Maestru al unei Loji din Kilwining în 1276. “Masoneria a fost menținută în splendoarea ei printre Scoțienii cărora, adaugă el, regii voștri au încredințat, câteva secole, protecția persoanelor lor sacre”.

Dacă ar fi să-l credem pe Ramsay declinul Franc-Masoneriei se situează în altă parte decât în Scoția: “Discordiile fatale dintre religii, care au incendiat și deșirat Europa, au produs degenerescența Ordinului și abandonarea nobleții sale origininale.”

În sfârșit, Ramsay nu se poate abține să facă ochi dulci Franței afirmând că, după ce a fost conservată în Scoția, Arta Regală a revenit în Franța sub domnia “celui mai amabil rege a cărui umanitate animă toate virtuțile” (să înțelegem Loius XV): ”Franța este”, spune Ramsay, “patria tuturor popoarelor”.

Așa se prezintă celebrul “Discurs” a lui Ramsay căruia nici Ritul Scoțian Antic și Acceptat, nici Masoneria în general, nu-i datorează nimic înafara referințelor la noblețe și la cavalerie prin care se oferă Gradelor Înalte o coloratură “istorică” suficient de credibilă în domeniul în care cercetarea istorică se dovedește, prea des, foarte superficială.

Că intențiile lui Ramsay au fost politice nu încape nicio îndoială așa încât masonii contemporani, ai tuturor Riturilor, ar fi

bine inspirați dacă ar considera “Discursul” ca pe un produs anecdotic al istoriei.

Comentând influența lui Ramsay, René Guénon[51] afirmă: “importanța care este atribuită celebrului discurs este excesivă și, în orice caz, este absolut inexact să se spună că el ”expune doctrina Masoneriei”; el nu exprimă, în realitate, decât concepția particulară pe care o emite autorul asupra căruia, notăm în trecere, sunt furnizate date biografice foarte curioase; ceea ce rămâne adevărat este numai faptul că acest discurs a exercitat, aposteriori, o influență considerabilă asupra constituirii Gradelor Înalte dar, bineînteles și contrariu legendelor fanteziste răspândite în unele medii sociale, Ramsay el însuși și Fénelon nu au avut nicio contribuție. În ceea ce privește Gradele Înalte trebuie să spunem că în pofida precizărilor asupra câtorva elemente, care privesc mai cu seamă datele și istoria acestor grade, istorie care dealtminteri nu este decât schițată pe scurt, aceasta rămâne destul de confuză în ansamblul ei: ea este dealtfel extrem de complicată și este foarte posibil să nu reușim niciodată să o clarificăm în totalitatea ei. Suntem oare cu adevărat mai avansați în cunoașterea originilor reale, știind că prima mențiune cunoscută despre un asemenea grad se găsește într-un document datat dintr-un anume an?“.

CAPITOLUL 33

Tipologia masonică

Există oare o tipologie masonică? Dacă răspundem afirmativ trebuie s-o și definim prin intermediul profilelor Riturilor, Obediențelor sau Lojilor?

---

[51] Études sur la Franc-Maçonnerie et le Compagnonnage, Tome II, pp. 125-126.

Pentru imensa majoritate a Masonilor anglo-saxoni “Franc-Masoneria este un sistem particular de moralitate acoperit sub alegorii și ilustrat prin simboluri”.

Pentru numeroși Masoni de pe continent caracterul fundamental al Franc-Masoneriei este inițierea, caracter care consistă în a opera o modificare a recipiendarului, prin mijloace care se situează la confluența psihologiei și magiei, etica ne fiind în această perspectivă, o finalitate și ne fiind nici măcar esența Ordinului inițiatic dar fiind, totuși, legată de calitățile pe care aceasta le solicită de la neofiți.

Marele Orient al Franței definește Franc-Masoneria ca fiind “o instituție de esență filantropică, filozofică și progresivă, care are ca obiect cercetarea adevărului, studiul moralei și practica solidarității și care lucrează la ameliorarea materială și morală, la perfecționarea intelectuală și socială, a umanității. Ea are ca principiu toleranța mutuală, respectul semenilor și respectul de sine, libertatea absolută de conștiință. Considerând concepțiile metafizice ca fiind de domeniul exclusiv de apreciere individuală a membrilor săi, ea se abține de la orice afirmație dogmatică. Ea dă o importanță fundamentală laicității”.

Marea Lojă a Franței definește Franc-Masoneria pornind de la articolul I al Constituției sale: “Franc-Masoneria este un Ordin inițiatic tradițional și universal, bazat pe fraternitate. Ea constituie o alianță de oameni liberi și de bune moravuri, de toate rasele, de toate naționalitățile și de toate credințele“.

Ordinul Masonic Mixt International “Dreptul Uman” evocă, în ceea ce îl privește, “o metodă ritualică și progresivă datorită căreia membrii săi constuiesc Templul pentru Perfecțiune și pentru Gloria Umanității precizând că, respectând laicitatea, toate credințele relative la eternitatea sau la non-eternitatea vieții spirituale, membrii săi caută, înainte de orice, să realizeze pe pământ, și pentru toți oamenii, maximum de dezvoltare morală,

intelectuală și spitiruală, condiție primordială a fericirii, care poate fi atinsă de fiecare individ într-o umanitate fratern organizată….”.

Marea Lojă Franceză de Memphis-Misraïm recurge la conceptul de Tradiție Primordială precizând că “Ordinul Masonic este depozitarul curentului ezoteric care vehiculează Adevăruri profunde, capabile să dea răspunsuri adecvate la chestiunile pe care nu încetează să și le pună cei care meditează asupra sensului Vieții, Universului, locului omului în acest Univers și scopului existenței sale. Ordinul este vehiculul și depozitarul Tradiției Primordiale”.

Constatăm, prin aceste proclamații, că finalitatea Ordinului inițiatic care este Franc-Masoneria, este în acelaș timp complexă și diversificată.

Yves Hivert-Masseca propune un decupaj în cinci “tipuri” de Franc-Masonerie:

Mai întâi o Franc-Masonerie “ezoterică”, care pune accentul pe procesul inițiatic, menită să-i facă să treacă pe membrii ei de la “tenebrele” exterioare la o “iluminare” interioară. Acest tip de Franc-Masonerie se regăsește mai degrabă pe continentul European, cu precădere în “Gradele Înalte Masonice”.

Apoi, o Franc-Masonerie “creștina” care se concepe ca o aprofundare a spiritualității creștine. Este cazul, în special, al Ritului Suedez și al Obediențelor scandinave sau germane care nu acceptă (sau nu au acceptat un timp îndelungat) decât membrii creștini, cel mai adesea protestanți.

În al treilea rând, o Franc-Masonerie de tip “vechi/anglo-saxon”, care consideră că scopul Franc-Masoneriei este educarea morală și civică a adepților ei. Acest tip de Franc-Masonerie se definește, deobicei, ca un “sistem particular de morală, predata ca la o școală, sub voalul alegoriei și prin mijlocirea simbolurilor”. Ea își interzice orice discuție pe teme politice sau religioase și impunea membrilor săi, deobicei, până la sfârșitul secolului XX,

să aparțină unei religii monoteiste. Acest tip de Franc-masonerie este larg majoritară în America de Nord și în țările Commonwealth.

Al patrulea tip este cel al Franc-Masoneriei "moderne, liberale și simbolice", care se referă la prima versiune a Constituțiilor lui Anderson (1723) și "se reclamă în acelaș timp ca descendentă a unei tradiții și orientată către progres, adeptă a unei solide practici simbolice și a unor preocupări civice și morale". Ea este, cu precădere, prezentă în Europa continentală și în America latină.

În fine, în al cincilea rând, o Franc-Masonerie "agnostică", care afirmă că nicio concepție metafizică și religioasă a candidaților nu va fi luată în considerare pentru admiterea lor și care lucrează, în principal, la instaurarea unei societăți mai bune, autorizând în Loji discuțiile politice. Adesea mixtă, ea este majoritară în Franța și foarte prezentă în restul Europei continentale.

Chiar dacă nu este posibil de identificat o tipologie masonică de tip obediențial, convine totuși să evităm eroarea de a sistematiza, mai ales în cadrul Obediențelor multirit. Așa se petrec lucrurile în Marele Orient al Franței unde coexistă Ritul Francez, larg majoritar, Ritul Scoțian Antic și Acceptat, Ritul Scoțian Rectificat și Ritul de Memphis-Misraïm, între altele.

În Elveția este cazul Marii Loji Elvețiene Alpina, ca și cel al Marelui Orient al Elveției, unde coexistă, în principal, Ritul lui Schröder, Ritul Scoțian Rectificat, Ritul Francez, Ritul Ruchon și Ritul Scoțian Antic și Acceptat.

În al sau "Discours de la Méthode Maçonnique", Jean-François Pluviaud procedează la developarea unei tipologii cu totul diferită, fondată pe Riturile Masonice; el subliniază că este vorba, în speță, de "familii", pentru că "acelaș curent de gândire se exprimă uneori prin diferite Rituri foarte învecinate, care nu se

disting între ele decât prin nuanțe fine de interpretare dar care, intrinsec, pot fi clasate într-unul sau altul dintre curente”.

Pluviaud distinge, astfel, trei căi propuse de diverse Rituri: Riturile teiste, Riturile deiste și Riturile laice.

Vom încerca să le definim sumar în liniile care urmează.

În mare, Riturile teiste sunt articulate în jurul credinței într-un Dumnezeu unic revelat, Riturile deiste în jurul unui principiu superior, incognoscibil, nerevelat și transcendent, iar Riturile laice în jurul rațiunii ca referință creatoare a umanului.

O asemenea tipologie poate să pară, ca și cea propusă de Yves Hivert-Masseca, pe care am menționat-o mai sus, oarecum caricaturală cu atât mai mult cu cât se referă la Rituri și nu la Obediențe; ori știm că o Obediența multirit, cum este Marea Lojă Națională Franceză (care nu mai este considerată ca regulară de Marea Lojă Unită a Angliei din 2012) afișează, în totalitatea ei, un profil teist, tot așa cum știm și că în contextul curentului Franc-Masoneriei liberale, numită și “adogmatică”, sunt admise în sânul Obediențelor Loji cu profil, pentru a relua tipologia lui Pluviaud, teist, deist sau laic.

În acelaș timp suntem obligați să admitem că, de o manieră generală, Riturile anglo-saxone și Ritul Scoțian Rectificat aparțin curentului teist, Ritul Scoțian Antic și Acceptata se înscrie mai degraba în curentul deist, ca și Ritul de Memphis-Misraïm, așa cum Ritul Francez este dominat de curentul laic. Dar, realitatea este cu mult mai complexă decât pare. Marea Lojă a Belgiei, spre exemplu, care practică numai Ritul Francez, este majoritar deistă, fașă de Marea Lojă Elvețiană Alpina ale cărei Loji practică diferite Rituri. Precizăm că prima este membră a CLIPSAS, care este reprezentativă pentru Masoneria liberală, la fel și Marele Orient al Belgiei sau Federația Dreptului Uman, în timp ce cea de a doua este legată de grupul de recunoaștere a Marii Loji Unite a Angliei.

Complexitatea Franc-Masoneriei nu permite enunțul niciunei tipologii. Conceptele de Lojă, Rit și Obediență, ca și criteriile de "regularitate" nu se lasă definite prin considerații de tipul celor comentate mai sus.

Este, fără îndoială, motivul pentru care Sébastian Galceran insistă, în mica sa lucrare intitulată "Les Francs-Maçonneries" (Franc-Masoneriile), motivațiile titlului său: "De ce "Franc-Masoneriile?". Acest plural ia naștere din starea fragmentară , deschisă, a spațiului social masonic pentru a evita două greșeli majore: iluzia substanțialistă și iluzia instituțională".

CAPITOLUL 34

Pe tărâmurile delirului

Am subliniat deja mai sus cât este de aberantă reducerea simbolului la o definiție de tip lexicologic. Așadar, a auzi sau a citi, că echerul este simbolul dreptății, sau că ciocanul este simbolul forței active, decurge din categoria "contra-inițierii", pentru a relua expresia des folosită de René Guénon. A da o definiție unui simbol este un act criminal pentru că făcând aceasta, cuvântul ucide însăși natura simbolului. Simbolul se asimilează, se absoarbe, se trăiește. În niciun caz el nu se analizează și nici nu se traduce.

Și totuși, unii procedează la o supra-analiză a simbolismului masonic și adaugă absurdului, mai sus menționat, procesul de amplificare care îi atrage pe pasionații ezoterismului. Subliniem, încă odată, că studiul unui simbol seamănă cu o disecție care implică moartea unui animal. Simbolul trăiește și, mai mult, este nemuritor. Așadar, avem dreptul legitim să ne

întrebăm la ce folosesc considerațiile ezoterice, elaborate pornind de la o analiză personală, care își fac cuib pe terenurile delirului și ai căror autori sunt de două ori vinovați: ignoranți, în ce privește rolul și funcția simbolului, ei trec dincolo de disecția lui și îl desfigurează prin patetica lor inventivitate.

Avem nenumărate exemple așa încât nu este exagerat să spunem că scrierile de acest tip constituie cea mai mare parte a publicațiilor referitoare la Franc-Masonerie.

Relatăm un exemplu printre altele sperând că cititorii avertizați nu vor cădea în plasa acestor naivități. Am fi putut să cităm oricare altul de acest tip. Am extras un exemplu din cartea lui Julien Behaegel intitulată “Quête Symbolique d’un Franc-Maçon” (Căutarea Simbolică a unui Franc-Mason). Figurează aici ca ilustrație a unei literaturi cu pretenții ezoterice, gata să suscite interesul Masonilor fără experiență, prin puterea de atracție pe care o exercită atunci când nu este de-a dreptul fascinantă:

“Manifestarea cristică, veritabilă cosmogonie, ar putea să fie reprezentată sub forma unei cruci pe care Crist (I) ar ocupa ramura de sud, aceea a soarelui la zenith, ramura de vest ar fi rezervată Botezătorului (B-apă-lună), cea de est Evanghelistului (E-aer-lumină), iar cea de la nord ar fi rezervată Feciarei Maria (Maria-M), aceea prin a cărei disponibilitate s-a născut Mântoitorul. În fine, în centru acestei cruci-roată, s-ar afla Ioan din Patmos (P), simbolizând lumina realizată în și prin sacrificiul lui Dumnezeu. (…) Fecioara inițiatoare este poarta Împărăției; ea este cea care ne permite să facem din Trei Unu sau, dupa Evanghelia lui Toma, din Doi Unu”.Pentru cei care nu vor fi sesizat subtilitatea acestei vorbării, de aceeași factură ca și cele 300 de pagini ale volumului, este inutil să mai spere că ar putea să dialogheze cu autorul fiindcă acesta a plecat la Orientul Etern în 2007.

Toată literatura ridiculăși patetică, care se revarsă din rafturile marcate “Ezoterism” sau “Franc-Masonerie” ale librăriilor, ar provoca doar zâmbete dacă nu ar exercita un efect lamentabil asupra tinerilor Masoni și asupra profanilor susceptibili să intre în Ordin, efect asemănător elucubrațiilor lui Léo Taxil sau altor mistificatori vehemenți ai Anti-Masoneriei.

CAPITOLUL 35

O deșteptătoare

Printre puținele lucrări de valoare referitoare la Ordinul Masonic una se distinge în acelaș timp prin calitatea ideilor cât și prin limpiditatea discursului. A fost publicată în 1997 de Presses Universitaires de France sub titlul “Humanisme, Franc-Maçonnerie et Spiritualité” (Umanism, Franc-Masonerie și Spiritualitate). O datorăm perspicacității lui Claude Saliceti.

Vom reproduce, în cele ce urmează, lungi citate extrase din capitolul 5 intitulat ”Masonerie și spiritualitate”. Le vom introduce, cu câteva comentarii, considerându-le complimente de lectură referitoare la capitolele precedente pe care le-am centrat în jurul simbolismului, fenomenului de scisiparitate și tipologiei masonice.

Primul extras privește rolul simbolismului ca vector fundamental al Franc-Masoneriei:

“Dacă, asemenea riturilor religioase, simbolul, prin frumusețea sa, trebuie să vorbească mai întâi sentimentelor și intuiției iar Ritul să învețe a gândi cu corpul, nicio semnificație echivocă nu este impusă. Dimpotrivă, este recomandat Masonului să caute el-însuși “idea sub simbol” cu ajutorul unei “alchimii”

intime amestecând corpul, rațiunea, experiența și dialogul, cu Frații săi. Spre deosebire de religii și de practicile lor "exoterice", fundamentate pe literă, autoritate și ascultare, practica masonică invită la o utilizare "ezoterică" (în sensul etimologic al cuvântului: din interior) și filozofică, a simbolului masonic.

În asemenea măsură încât, atunci când se îndepărtează în practică de acest ax, Masoneria are tendința de a semana cu ceea ce ea nu este și nu poate fi: o instituție de înregimentare în loc să fie o "deșteptătoare"[52].

Ce am mai putea adăuga acestei afirmații de o redutabilă claritate? Am fi bine inspirați, în toate Lojile, de toate Riturile, din toate Obediențele, să facem așa încât neofiții și candidații să citească aceste afirmații de o admirabilă claritate, să le recitească în momentul trecerii la celelalte două grade, pentru a se asigura de perfecta asimilare a conceptului care pune în opoziție două epitete aproape antagonice în ce privește finalitatea procesului inițiatic, care exclude imaginea înregimentării înlocuind-o cu cea a deșteptătoarei, menită să facă să strălucească Lumina prin ceea ce Kandinsky numește "Einfühlung" (intuiția interioară) în "Über das Geistige in der Kunst"[53].

"Așadar, continuă Claude Saliceti, când Franc-Masoneria subordonează inițierea unei credințe teiste, impuse, care limitează căutarea liberă a adevărului și libera interpretare a simbolurilor, ea tinde să se asimileze, că vrea sau nu, unei practice religioase confesionale."

Câteva linii mai jos, în acelaș capitol, Claude Saliceti adaugă: "Deasemeni, în numele unor filozofii străine de originile ei, (materialism, scientism, pozitivism, confundat des cu raționalismul), ea tinde să golească riturile de conținutul contrar acestor filozofii pentru a face din simbolism doar un vag decor

[52] Sublinierea ne aparține.
[53] «Spiritul în Artă».

alegoric și protocolar și un cod de recunoaștere, devenind inevitabil asemănătoare unui simplu club de gândire sau asemenea unui partid politic și făcând din Masoni militanți care se împotrivesc principiilor libertății de gândire și pluralismului.”

Al doilea extras se referă la tipologia masonică, așa cum am menționat-o mai sus, dar autorul se bazează numai pe o mecanică dublă: anglo-saxoni pe de o parte și latini pe de altă parte.

El scrie (reportăm aici notele din josul paginii aceluiași capitol) cu privire la ambiguitatea, indusă în Constituțiile lui Anderson, că “ambiguitatea acestui text va permite ulterior, sub presiunea circumstanțelor politice și noilor filozofii, să se poate legitim două interpretări opuse ale Masoneriei: aceea, anglo-saxonă, care se zice “regulară”, ferm teistă și dogmatică, și cea latină care se vrea “liberală” dar se lasă, în realitate, invadată progresiv de un materialism și un scientism tot așa de dogmatic”. El precizează, relativ la prima, că “atunci când Masoneria subordonează inițierea unei credințe teiste impuse, care limitează libera căutare a adevărului și libera interpretare a simbolurilor, ea tinde să se confunde, că vrea sau nu, unei practice religioase confesionale”.

CAPITOLUL 36

Inițiabilul

La întrebarea “De ce ați cerut să fiți primit în Franc-Masonerie?” tuilajul răspunde: “Pentru că rătăceam în întuneric și doresc să văd lumina”.

Este adevărat că nimeni nu ar avea ideea să evoce rațiuni de ordin aferist care, chiar dacă nu au dispărut total din peisajul masonic s-au rărit, cu timpul, de o manieră considerabilă. Cu atât mai mult cu cât, în zilele noastre, apartenența la Franc-Masonerie se adeverește mai degrabă ca fiind un obstacol într-o carieră profesională sau politică decât un mijloc de promovare, de avansare sau de liberă trecere. Și fiecare știe că nu este oportun, în unele țări și sub unele regimuri, să se destăinuie apartenența la Franc-Masonerie.

Motivele intrării în Masonerie depind de mai mulți factori printre care cel al unui complement la angajamentul politic sau religios, cel al tradiției familiare, al atracției pentru ezoterism sau, dimpotrivă, interesul pentru apărarea conceptelor care gravitează în jurul obligațiilor cetățenești, a laicității și a Republicii.

Nu trebuie pierdut din vedere faptul că intrarea în Franc-Masonerie, prin cooptare, rămâne majoritară; noile mijloace de informare permițând celor "interesați" să găsească toate informațiile pe care le doresc despre rituri, Obediențe, contactul cu o Lojă apropiată: "Cereți și veți primi, dați un clik și vi se va deschide". Ne aflăm, fără îndoială, destul de departe de concepția planului divin pe care o formulăm, deobicei, prin expresia: "Când discipolul este gata, maestrul apare" după declarația Maestrului Tibetan Djwal Khul, publicată în 1934.

Destul de des, în contextul familiei, printre prieteni, pe plan profesional sau social, un Mason poate să apară, unui profan, ca model, incitându-l să se decidă să facă demersurile preliminare care îl vor conduce la inițiere.

Dar nu orice lemn este bun pentru a face un "Mercur" și nu orice aspirant la inițiere este neaparat inițiabil, așa cum spune Oswald Wirth în "Les Mystères de l'Art Royal" (Misterele Artei Regale).

Oswald Wirth nota în acest sens: “Pentru a cere să devi Franc-Mason trebuie să dorești Lumină. Ori, noi nu dorim decât ceea ce ne lipsește; este, așadar, necesar a se simți în întuneric pentru a resimți nevoia de a ieși din această stare. Această remarcă este mai importantă, decât ni se pare la prima vedere, căci acela care crede că posedă adevărul nu visează să-l caute. (..) Inițierea se adresează, așadar, spiritelor neliniștite, celor care nu sunt satisfăcuți de ceea ce au putut să învețe. Trebuie să fie nemultumiți de ei-însuși, de ce știu, de înțelepciunea lor, pentru a dori mai mult și mai bine[54].

Acela care aderă la un crez religios, filozofic, științific sau politic, greșește dacă vrea să se îndrepte către poarta Templului; el nu va putea să se comporte altfel decât ca un intrus, dacă va fi admis să treacă prin singurul sanctuar destinat căutării unui adevăr stric imparțial, sanctuar care exclude orice prejudecată și toate doctrinele dinainte formulate. Vocația inițiatică se întâlnește printre vagabonzii spirituali care bâjbâie în noapte, după ce au părăsit școlile și bisericile lor din pricina faptului că n-au găsit adevărata lor Lumină” (op. cit. pp. 77-78).

Comentând aceste afirmații ale lui Oswald Wirth prea catolicul și conservatorul Alec Mellor, avocat la Curtea din Paris și membru al Marii Loji Naționale Franceze, scrie în “La Franc-Maçonnerie à l’Heure du Choix” (Franc-Masoneria la Ora Alegerii) formulând serioase rezerve cu privire la opera lui Wirth, precizând că “ceea ce el nu spune, este cât de fals se dovedește a fi acest aliment astfel oferit. Mulți revin la credință și chiar nu ar fi revenit niciodată fără decepția masoneriei. Alții se lansează spre Gradele Înalte unde îi așteaptă noi deziluzii. Alții se prăbușesc în occultism și în nebuniile lui”.

---

[54] Sublinierea ne aparține

CAPITOLUL 37
Perfectibilitatea

Ritualurile masonice se bazează pe două principii. Primul este că există adevăruri prea profunde pentru a suporta să fie communicate prin cuvinte: numai simbolurile ca atare și organizarea simbolurilor între ele într-un sistem apropriat, sunt capabile să exprime ceea ce scapă limbajului uman. Al doilea rezidă în puterea de penetrație a unei “liturghii” care transcede percepția intelectuală și care decurge, în realitate, din sensibilitatea care, numai ea, face accesibilă permeabilitatea recipiendarului.

Aceasta înseamnă, în prealabil, că limbajul simbolic și puterea de evocare a ritualurilor “vorbesc” “inițiabililor”. În aceasta rezidă tot secretul masonic.

Singura chestiune care merită să fie spusă este, așadar, aceea a bazelor profilului acestor “inițiabili”.

Cine sunt aceștia? Cum se poate efectua gestiunea agregării unui profan la Ordinul Masonic? Cum poate fi validată de o Lojă, celula de bază a Franc-Masoneriei, calificarea inițiatică a unui profan?

S-ar părea că toate Riturile, toate Obediențele, de trei secole de când există Franc-Masoneria zisă “speculativă”, cel mai mic denominator comun, care poate fi universal recunoscut drept criteriu al inițiabilității, este acceptarea conceptului de perfectibilitate a omului.

Ne aducem aminte că într-o Obediență a fost propusă o temă de studiu formulată după cum urmează: “Este perfectibilă

ființa umană și, dacă este perfectibilă, prin ce mijloace?”. Se pare că nici o Lojă nu a răspuns negativ la această întrebare!

Într-un registru mai puțin anecdotic trebuie subliniat că perfectibilitatea omului este un concept de două ori mai ambiguu în contextul masonic.

Una dintre ambiguități se situează la nivelul ideei de “sine”: noțiunea de perfectibilitate poate fi citită, pe plan antropologic, ca bază a credinței de tip progresist. Convine oare să fie luată în considerație ființa umană ca specie prin adiționarea domeniilor sale specifice: valori morale, intelectuale, sociale, sub unghiul evoluției umanității sau, mai degrabă, mărturisirea explicită a propriei perfectibilități a unui candidat, citită ca o condiție sine qua non a inițierii? Aceasta din urmă ar aparține categoriei umilității sinelui (și reîntâlnim aici simbolica porții joase și abandonul metalelor despre care am vorbit mai sus), care nu poate decât să ne amintească, cu toate că din alt punct de vedere, cuvintele Botezătorului: “Trebuie ca El să crească și eu să descresc”[55], sau că Mathias Grünewald a înscris pe panoul de la Issenheim după Vulgata: *“Illum oportet crescere, me autem minui”.*

Recunoașterea declarată (nu mimată) a propriei perfectibilități nu se găsește în acelaș registru cu declarația de perfectibilitate pe planul global al genului uman.

Cealaltă ambiguitate se găsește pe cu totul alt plan. Perfectibilitatea se situează, de fapt, la nivelul progresului valorilor de ordin moral. Milostenia, justiția, toleranța, prudența, curajul, toate acestea țin de nivelul eticii. Putem, ameliorându-ne pe planul relațiilor cu semenii, să fim mai buni astăzi decât ieri și mai puțin buni astăzi decât mâine. Dar, cum am subliniat de nenumărate ori aceste valori, oricât de importante ar fi, și departe

---

[55] Ioan 3:30

de noi idea de a le subestima, nu corespund întru nimic caracterelor fundamentale ale inițierii, caractere care nu vizează ameliorarea persoanei ci “transmutația” regimului său ontologic, care nu întrețin niciun raport, direct sau indirect, cu conceptul de “transformare”. Valorile morale constituie baza necesară și indispensabilă a oricărei căutări inițiatice dar perfectibilitatea lor nu seamănă deloc cu finalitatea inițierii.

Obiectivul unui Ordin inițiatic, oricare ar fi acesta (și Franc-Masoneria este unul printre altele), nu rezidă în consolidarea valorilor morale ci în căutarea, pe baza acestor valori și ancorată în ele, a “Parolei pierdute”, în conformitate cu modalitățile proprii fiecăruia dintre aceste Ordine.

CAPITOLUL 38
Calea simbolică

Fenomenul masonic, în sens etimologic, este manifestarea acestui Ordin de la apariția sa, acum trei secole, sub forma “speculativă”. Putem considera această manifestare din punct de vedere istoric, geografic sau al conținutului.

Pe singurul plan care ne interesează aici, adică acela al conținutului, sunt posibile două viziuni în funcție de felul în care ne plasăm, fie din punctul de vedere al incidenței pe plan inițiatic fie al studiului instrumentarului simbolic specific acestui Ordin.

Dincolo de faptul că, prin definiție, niciun simbol nu poate fi supus unei analize și faptului că un dicționar al simbolurilor masonice nu are interes decât în măsura în care este susceptibil să ridice o sumă de întrebări, nu poate fi vorba în studiul nostru,

decât să ne aplecăm asupra globalității fenomenului masonic ca parte integrantă a perspectivei inițiatice.

Orice studiu cu privire la simbolismul masonic este, prin definiție, limitat la noțiuni elementare care constrâng adesea și sunt întodeauna incomplete.

Cum am subliniat deja, acele lucrări, care se prezintă des ca niște manuale, dicționare, enciclopedii, nu vor putea să pretindă că duc mai departe decât la o invitație la absorbția lentă (noi folosim voit termenul de "îmbibare") pe care numai cunoașterea Riturilor, practica ritualurilor și perseverența participării la Lucrările Lojii, o pot susține. Autorii acestor cărti nu ignoră, cu certitudine, acestă realitate.

Citim în acest sens afirmațiile preliminare ale lui Jean-Pierre Bayard din primul dintre cele două volume ale cărții "Symbolisme Maçonnique": "Simbolul permite nașterea unei idei; el trezește conștiința pe unul dintre drumurile existenței noastre.(…) Nu este posibilă nicio explicație carteziană teoretică sau oficială; orice definiție dogmatică, matematică sau științifică, îl desfigurează fiindcă în el este inclusă o memorie colectivă, fiindcă el are o putere de reînviere (…) Simbol vine de la "sunbolon" ceea ce înseamnă lucru compus din două părți. Este, așadar, un semn. În verbul "sunballein" avem idea reunirii, asamblării. Exemplul clasic este acela al tabletei sparte de doua personae care contractau, astfel, o legatură de ospitalitate; cele două părți se numeau "sunbola". Recunoscând cele două părți, prin unitatea lor reconstituită, se recunoștea pactul de alianță. (…) Acest semn enigmatic, expresia lui misterioasă, vehicul al unui limbaj universal, nu impune nimic dar sugerează. (…) Simbolul exprimă, așadar, o idee-forță, un arhetip; este dificil de vorbit despre el căci el se acoperă, fiind profunzimea însăși, sensul său rămânând incomunicabil fiindcă semnificația lui se găsește la rădăcina universului însuși și prin aceasta, noi nu putem să-l

asimilăm decât prin corespondențele lui analogice. (…) Rolul nostru nu poate fi decât modest pentru că noi nu putem să definim acest semn cu rigoare. Noi nu putem decât să punem în acțiune; noi dăm prima literă, noi conducem până la poarta închisă pe care fiecare va încerca s-o deschidă”.

Bayard subliniază mai departe: ”Noi gândim deobicei că totul este spus atunci când vorbim despre simbol, că totul este rezolvat, fiindcă simbolul este considerat ca o împlinire. În realitate el nu este decât un început; el angajează pe calea divinului. Rămâne să găsim această cale”.

În revizitarea primului volum al trilogiei lui Oswald Wirth, Irène Mainguy aduce aminte că “simbolismul este o modalitate de expresie care face apel la semn, care sugerează o idee, o reprezentare, un concept. Acest limbaj analogic, adaugă ea, stabilește astfel o punte, sau o pasarelă, între abstract și concret, asimilându-se unei ființe, oricare ar fi, la nivelul ei de înțelegere și de formație. Simbolismul se dovedește a fi un mijloc de a învăța să vezi de o altă manieră”. Ea adaugă: “Simbolismul exprimă o semnificație dincolo de cuvinte”.

Și René Guénon, în “Symboles Fondamentaux de la Science Sacrée” (Simboluri Fundamentale ale Științei Sacre), afirmă: “Simbolismul este o știință exactă și nu o bătaie de câmpi prin care fanteziile individuale pot să se dezlănțuie… Simbolismul ni se prezintă ca fiind particula de bine, adaptată exigențelor naturii umane, natură care nu este pur intelectuală ci are nevoie de o bază sensibilă pentru a se ridica la sferele superioare”.

Percepția căii simbolice nu depinde de un studiu de tip lexicographic bazat pe intelect. Prin aceasta, printre altele, simbolismul se distinge de alegorie.

Ritualurilor inițiatice, precizăm în această privință, că în concepția masonică, termenul de inițiere (din latinul “initium”, început) nu apare accesul la percepția simbolică, în cadrul

masoneriei, rezultă din practică, pentru prima dată decât în 1730 în “Maçonnerie Disséquée” (Masoneria Disecată) de Samuel Prichard. Cuvântul “inițiat” nu apare, în acest sens, decât în 1728. În Marea Britanie, ca și în Franța, se recurge aproape sistematic la termenul de “recepție” pentru a desemna accesul la primul grad al Ordinului. Abia în 1826 temenul de inițiere este oarecum “oficializat” prin apariția sa în articolul 217 al Constituțiilor Marelui Orient al Franței.

Nu mai revenim aici asupra procesului inițiatic evocat pe larg mai sus. Totuși, în legatură cu elementele sale constitutive, care sunt simbolurile așa cum le cunoaștem în primele trei grade simbolice, trebuie să punem în evidență fluiditatea corpusului simbolic care traversează Riturile în cursul timpului.

La origine corpusul simbolic masonic se limita la un număr restrâns de simboluri. Riturile erau de scurtă durată și elementele lor constitutive se limitau la “fundamente”. Prin fundamente vrem să desemnăm simbolismul numerelor, al orientării, al semnelor, parolelor și atingerilor, sacralizarea timpului și spațiului, trecerea de la întuneric la lumină, referințele cosmice, poziția Ofițerilor în Lojă și instrumentele specifice, împrumutate artei de a construi.

Încetul cu încetul alte simboluri și-au făcut apariția în contextul masonic (și nu facem aici aluzie la fenomenul Gradelor Înalte sau al gradelor adiționale) contribuind, după unii, la “îmbogățirea” ritualurilor, după alții la relativa lor deviere și, după noi, la un fenomen de amplificare care nu este lipsit de interes dar nu indispensabil în raport cu validitatea riturilor.

Printre aceste simbolui adiționale menționăm Tabloul de Lojă, apărut în 1745, Cabinetul de Reflecție, sau “camera obscură”, apărut în 1765, voiajele asociate elementelor, introduse în 1780, proba sângelui, apărută spre 1770 și cupa amărăciunii, prin 1785.

Invers, riturile pot să fie simplificate prin sustragerea unor simboluri. Așa s-a întâmplat cu Ritul Francez în Marele Orient al Franței. Alinierea la pozitivism, deja începută prin ritualul elaborat în 1887 de o comisie formată din doisprezece membrii, comisie prezidată de Louis Amiable, avocat și membru al Consiliului de Ordine al Marelui Orient al Franței, se va accentua în 1922 prin simplificarea radicală a riturilor sub influența Dr. Blatin. Ritualurile de deschidere și de închidere a Lucrărilor au fost reduse așa încât să nu mai dureze decât două minute, tabloul de Lojă, coloanele, candelabrele și chiar portul șortului, au dispărut. Va trebui așteptat anul 1938 pentru ca Marele Maestru Arthur Groussier să amorseze o nouă mișcare, marcând întorcerea la simboluri, mișcare mai apropiată de ritualurile de origine: verificarea acoperirii Lojii, amintirea vârstei și orei, reintroducerea probelor prin elemente, etc.

Voința de a simplifica se exprimă, uneori, de o manieră diferită. Așa se face că în 1936 Marea Lojă Elvețiană Alpina acceptă în sânul său practica "Ritului Ruchon", o variantă simplificată a Ritului Scoțian Antic și Acceptat, elaborat de o comisie prezidată de François Ruchon, scriitor de la Geneva, mai preocupat de o simplificare formală decât de suprimarea simbolurilor masonice fundamentale. Acest Rit este încă practicat în câteva Loji ale Marii Loji Elvețiene Alpina și ale Marelui Orient al Elveției, mai ales la Geneva.

Un demers diametral opus a fost cel a lui Robert Ambelain. Acesta a rescris ritualurile primelor trei grade ale Ritului Antic și Primitive de Memphis-Misraïm, devenit, cu siguranță, cel mai încărcat de simboluri și cel mai lung și mai dificil de executat dintre toate Riturile masonice. Ritul de Memphis-Misraïm se bazează în esența sa pe sistemul Scoțian Antic și Acceptat, cu împrumuturi din Ritul Cerneau, din Ritul Scoțian Rectificat și din Ritul Francez

CAPITOLUL 39
Exemplul circumambulației

Există o mie și una de maniere de a citi și interpreta oricare dintre simbolurile masonice. Niciuna nu poate emite pretenția unei interpretări exhaustive, așa cum am menționat în repetate rânduri. Simbolul este trăit prin absorbție și nu va putea, în niciun caz, să facă obiectul unei analize explicative.Dacă ar fi fost cazul, consultarea unui catalog de simboluri masonice ar fi fost deajuns, ritualurile devenind inutile și inițierea masonică transformându-se într-o ucenicie bazată pe un manual sau un dicționar specializat.

Putem, de o anumită manieră, să distingem simboluri simple de simboluri complexe. Din prima categorie fac parte coloanele Iachin și Booz, “marile” și “micile” Lumini, litera ”G”, parolele Schibboleth, Tubalcain, Ghiblim sau Moabon, grâul, scara în spirală, cupa amărăciunii, piatra brută, piatra cubică și cea cubică cu vârf, planșa de trasat, coarda cu noduri și ciucuri, etc.

Din a doua categorie fac parte simbolurile ritualizate a căror expresie variază după Rit, ca și natura și execuția probelor prin elemente, circumambulația, dramaturgia lui Hiram, ieșirea “companionică” la gradul de Calfă, derularea sărbătorilor solstițiale, deschiderea și închiderea Lucrărilor, aprinderea torțelor, etc.

Aceasta a doua categorie de simboluri, pe care le calificăm drept complexe din pricina diversității “punerii lor în scenă”, conformă fiecarui Rit, Lojă sau Obediență, face mai des obiectul judecăților stupide, decât prima categorie, în sensul că descoperirea uzanțelor necunoscute este evaluată pornind de la cele cunoscute. Ori, nu sunt deloc acceptabile judecățile de

valoare asupra “simbolurilor ritualizate” atunci când ele rămân conforme coerenței rituale ale fiecărui Rit.

Această simbolică “în acțiune” este asemenea tuturor simbolurilor masonice “fixe”: ea nu suportă nicio prejudecată prin comparație.

Știm bine cât de mult variază această simbolică “în actiune” de la un Rit la altul. Cu titlul de exemplu vom evoca una dintre aceste acțiuni simbolice în cele ce urmează: practica deambulației în Lojă.

Dextrogiră sau sinistrogiră, “circumambulația” desemnează deplasarea Masonului în Lojă. Centrul Lojii este un spațiu sacru delimitat de trei stâlpi care figurează Înțelepciunea, Forța și Frumusețea, așezați, de cele mai multe ori, la unghiul sud-est, nord-vest și sud-vest al pavimentului mozaic. Cu excepția ritualului gradului trei, în care se derulează dramaturgia hiramică, nimeni nu poate călca pe pavimentul mozaic al Lojii care trebuie ocolit, dupa caz și uzanțe, marcând unghurile sau nu[56].

În unele Rituri numai Maestrul de Ceremonii sau Expertul execută circumambulația, înafară de neofiți, în cursul voiagelor. În acest caz membrii Lojii intră în Templu fără ceremonie sau se găsesc deja și iau loc la invitația Maestrului Venerabil aflat în Jilțul regelui Solomon.

Dacă intrarea și ieșirea din Templu se derulează conform prescrierilor rituale executând sau nu pașii, la ordine sau nu, într-un context ierarhic sau nu, circumambulația este efectuată, mai întotdeauna, în sensul solar.

În unele Rituri ea se face în sens opus pentru ieșirea din Templu. Se întâmplă, uneori dar nu întotdeauna, ca în Ritul de Memphis-Misraïm, să se procedeze la trei tururi complete în jurul

[56] Ritualiștii anglo-saxoni recurg la expresia «squaring the Lodge» pentru a desemna o circumambulație care marchează unghiurile.

pavimentului mozaic, în sens orar pentru intrarea în Templu și în sens antiorar pentru ieșire.

Toate aceste detalii rituale nu au nicio importanță. Singurul lucru important este semnificația globală a circumambulației. Și orice “supra-analiză” ar trăda ori o voință de a face paradă de cunoștințe enciclopedice sau de alte pretinse cunoștințe, ori o tendință de a delira care, dealtfel, pătează de multă vreme Masoneria în particular și Ordinele inițiatice în general.

În pofida unor concluzii grăbite, cu care suntem obișnuiți, mulți autori de manuale masonice dau dovadă, uneori, de multă prudență. Astfel, Jules Boucher care, despre circumambulație, scrie: ”Trebuie să constatăm că influențele benefice și malefice atribuite circumambulațiilor sunt convenționale. Noi preconizăm circulația sinistrocentrică (i.e. solară), dar nu ne opunem ca o Lojă să admită circulația inversă cu condiția să binevoiască să explice motivele sale și că acestea să fie valabile”.

CAPITOLUL 40

De la cunoaștere la putere

Deschidem acest capitol cu o amintire personală. În timpul unei repetiții a ritualului de Conclav de Instalare a Maestrului Venerabil, o Sorăpreciza modalitatea de a trece spada din mână în mână. Mai puțin preocupată de sensul simbolic al gesturilor, decât de implicațiile lor fizico-chimice, ea insista asupra pericolului inerent al unei elecrocutări, posibilă dacă picioarele Maeștrilor reuniți în cerc nu se ating.

Convingeri care decurg din această categorie de idei sunt monedă curentă în unele Loji. Ele dovedesc o stare de spirit care substituite faptul magic, actului simbolic. Aceata nu ar fi decât de domeniul anecdoticului dacă nu am ști că, ascunsă în umbră, se află o reală aspirație la detenția anumitor "puteri" sau, și mai grav, convingerea intimă de a le poseda.

Nu avem pretenția să invalidăm practicile ceremoniale sub pretextul că ele prezintă o coloratura magică și nu îl urmăm pe René Guénon în judecățile sale definitive privitoare la occultism. Dimpotrivă, nu putem să respingem absența de bariere, de când lumea și pământul, între magie, astrologie sau alchimie.

Pe de altă parte inițiatul, - chiar și acela din timpuri străvechi, - nu a căutat niciodată să urce treptele unor puteri magice de orice natură ar fi fost acestea. Dealtfel, dacă aceasta ar fi fost motivația lui ar fi "avansat regresând". Nu negăm că, dintr-un anumit punct de vedere, sub anumite condiții, un inițiat poate exercita, colateral, o "putere". Le-o recunoștem, unora dintre ei, calificați drept "mari inițiaiți", așa cum rezultă din cartea scrisă, altadată, de pana lui Edouard Schuré[57]. Dar este un demers profund contra-inițiatic acela care consistă în a fi admis într-un Ordin inițiatic, masonic sau altul, cu scopul de a obține puteri de ordin magic. Dimpotrivă, un asemenea demers asociază ridicolul cu discreditarea celor care pretind, fără a se jena, să etaleze asemenea elucubrații.

Distincția dintre "a cunoaște" și a poseda "puteri" este foarte des avansată ca și cum ar fi vorba despre concepte antinomice și chiar incompatibile. Nu putem să acceptăm o asemenea calificare pentru două motive.

---

[57] 1841-1929. Scriitor, filozof și muzicolog francez. Opera sa fundamentală « Les Grands Initiés », reeditată în repetate rânduri, a exercitat o adevărată fascinație asupra mai multor generații de Franc-Masoni.

Primul decurge din faptul că nu există, orice s-ar spune, un fenomen de ruptură între cele două concepte. Al doilea motiv rezidă în câmpul semantic al celor doi termini. Pentru primul nu poate fi vorba, în speță, de o acumulare de cunoștințe în sensul academic al termenului și, pentru cel de al doilea, de o dominație a individului asupra timpului, ființelor și lucrurilor.

Dealfel, nu putem decât să negăm ideea, destul de răspândită, că ar există o legatură de continuitate între asimilarea unei "cunoașteri" și exercițiul unor "puteri" considerând cunoașterea sub unghiul unor prolegomene indispensabile tuturor actelor magice sau, mai rău, ca pe o formație de bază asemănătoare achizițiilor prealabile a cunoștințelor anatomice, înainte de a proceda la o intervenție chirurgicală.

"Puterea", și ar trebui mai întâi să ne înțelegem asupra sensului cuvântului, nu va putea fi considerată ca o finalitate inițiatică ci, în ultimă instanță, ca o eventuală consecință a cărei realitate, mai cu seamă, nu ar putea să existe, întradevăr, decât cu condiția de a nu fi proclamată.

Dacă, așa cum spune cântecul, "primul care spune adevarul trebuie executat", primul care proclamă că deține puteri ar trebui evitat.

Cert, pentru un observator exterior, riturile masonice pot să semene cu o succesiune de acte cu caracter magic: umbletul, aprinderea și stingerea Luminilor, sacralizarea locului, ceremoniile de acces la diferite grade, etc. Până și decorurile, paramentele și ele, participă la o anumită "liturghie". Dar, tot așa se petrec lucrurile și în riturile religioase cu deosebirea că porțile rămân deschise tuturor oamenilor, fără condiții, dar și cu suspiciunea că unele legături, între liturghiile religioase ale Bisericilor și riturile cu caracter magic, ar putea fi spulberate din oficiu.

Magia presupune mereu, în lumea profană, un loc închis rezervat “inițiaților”. Ceea ce este cu atât mai aberant cu cât tot această lume profană evocă “magia” unui loc, sau a unei întâlniri, asimilând adjectivul “magic” acestui tot care uimește pozitiv sau care exercită o “putere” de fascinație.

Adăugăm încă, pentru a termina acest capitol, că în Biserica romano-catolică preotul deține, în virtutea consacrării sale, un număr de “puteri” admise de toți credincioșii, ca cea a transmutației vinului și pâinii, respectiv în sângele și corpul lui Hristos, sau cea a iertării păcatelor, consecință a spovedaniei.

CAPITOLUL 41

Catehismul și tabloul de Lojă

În Masoneria operativă era obiceiul de a desena pe o planșă, așezată în centrul Lojii, simbolurile gradului Lucrărilor.

La sfârșitul Lucrărilor desenul, făcut cu cretă, era șters și se redesena la deschiderea Lucrărilor următoare.

Din comoditate aceste desene au fost “fixate” sub aspectul unui “Tablou de Lojă”, desfășurat la deschidere și înfășurat la închiderea Lucrărilor.

Cu timpul aceste “Tablouri de Lojă” s-au îmbogățit considerabil și multe dintre ele, unele foarte vechi au fost, din fericire, conservate. Ele ne informează asupra simbolismului masonic și se dovedesc foarte prețioase în acest sens. Ele corespund, într-un sens, planșelor gravate ale celebrului Tratat “Mutus Liber Alchimiae”[58] în sensul că rămân mute în ceea ce privește gesturile și textele ritualurilor.

[58] Cartea “Livre Muet d’Alchimie” (Cartea Mută a Alchimiei), a vedea mai sus.

Putem să emitem diverse ipoteze asupra acestui subiect dintre care cea mai credibilă pare a fi că ritualurile, cu mult mai scurte decât cele pe care le practicăm în zilele noastre, erau știute pe dinafară (este și acum așa în practica Riturilor de tip Emulation) și că, esențialul în ceea ce privește simbolica masonică, se baza pe conținutul tablourilor de Lojă și pe catehisme (succesiune, mai mult sau mai puțin lungă de întrebări și răspunsuri, pe care o confundăm acum cu "tuilajul"). Numeroase texte ne-au parvenit.

Poasedăm și un număr important de gravuri din secolul XVIII, printre care cele ale începutului Masonerie zisă "speculativă", care reprezintă Ținute Masonice. Vedem Masoni care poartă șorțuri, în picioare, înconjurând un tablou de Lojă de mari dimensiuni, într-o sală obișnuită, cu excepția Maestrului Venerabil, singurul care poartă pălărie și este așezat la Orient. Descoperim "oficiile" pe care le recunoaștem prin bijuteriile suspendate de colanele Ofițerilor. Vedem faze ale ritualului de inițiere și, deasemeni, faze ale ridicării la gradul de Maestru.

Observăm în aceste gravuri prezența a trei candelabre în unghiurile Nord-Est, Sud-Est și Nord-Vest ale tabloului de Lojă (uneori numit greșit "covor de Lojă").

În rest, nu vedem nimic particular în mobilier și decorații. Așa încât, pentru a derula o Ținută, este suficientă prezența a trei candelabre în jurul Tabloului Lojii, a unui Jilț și a unei mici mese pentru Maestrul Venerabil în funcție și a colanelor care desemnează funcțiile Ofițerilor.

Apoi, cu timpul, se consideră utilă prezența în Templu a simbolurilor reprezentate pe Tabloul de Lojă. Soarele și luna, pe peretele de la Orient, platouri pentru Supraveghetori și pentru ceilalți Ofițeri, o piatră brută și o piatră cubică, cicanul, dalta, coloanele Iachin și Booz, pavimentul mozaicat, delta luminoasă, coarda cu noduri, Volumul Legii Sacre, echerul și compasul, etc.

În acelaș timp se va conserva în centrul Templului Tabloul de Lojă așa încât acesta va deveni un dublu al simbolismului. Mai mult, se vor tripla cele trei mici Lumini fiindcă ele vor figura, nu numai pe Tabloul de Lojă și în jurul acestuia ci și pe platourile celor trei principali Ofițeri.

Fiecărui grad îi corespunde un Tablou de Lojă.

Cititorul pe care îl interesează cu precădere tabloul de Lojă poate consulta remarcabila lucrare a lui Dominique Jardin, publicată de Editura Jean-Cyrille Godefroy în 2011, intitulată "Voyage dans les Tableaux de Loge" care oferă chei istorice precise permițând decriptarea tablourilor și numeroase ilustrații.

Acest volum important, care subliniază bazat pe imagini, împrumuturile din diverse curente ezoterice, religioase și operative se dovedește, din punctul nostru de vedere, de mare ajutor celor care sunt interesați și curioși să urce firul timpului.

În ceea ce privește catehismele, adică "instruirile masonice" sub formă de întrebări și răspunsuri, trebuie să insistăm asupra faptului că acestea sunt complemente ale ritualurilor cu care însă nu trebuie confundate. Diversitatea uimitoare a acestor catehisme, care au ajuns până la noi, pune în evidență particularități semnificative. Aceste catehisme nu sunt "îndreptare" pentru memorie ci instruiri masonice care se referă la gradele conferite. Unele dintre ele sunt suficient de bogate pentru a îngloba esența gradului în chestiune în asemenea masură încât, Fritz Uhlmann, un Mason de la Basel, a publicat pentru toate Lojile Marii Loji Elvețiene Alpina, trei mici broșuri de instruire masonică, câte unul pentru fiecare grad, pe baza catehismului fiecăruia dintre grade, dezvoltând fiecare răspuns prin adăugarea unui scurt comentariu.

Contrar aparențelor, aceste broșuri sunt bine primite și autorul, care a trebuit să facă față diversității Riturilor din Elveția și a nenumăratelor lor variante adoptate de Loji, a avut inteligența

să-și nuanțeze comentariile adăugând, pe ici pe colo: “cel mai adesea”, “uneori” sau “în general”…Am dori să vedem această atitudine de detașare în fața variantelor ritualurilor răspândindu-se mai ales în rândurile Masonilor cu puțină experiență, care consideră Loja și Ritul cărora le aparțin ca fiind referințe absolute și universale.

Inteligența și calitatea celor trei livrete ale lui Fritz Uhlmann sunt uimitoare cu atât mai mult cu cât acelaș autor s-a lăsat prins în jocul unor publicații masonice delirante. Astfel, autorul crede oportun să scrie în al său “Petit Manuel de la Franc-Maçonnerie” (Micul Manual al Franc-Masoneriei), deasemeni publicat sub auspiciile Marii Loji Elvețiene Alpina, în 1933: “Ciucurele dantelat reprezintă rămășițele pungii amiotice și coarda, cordonul ombilical. Simbolurile pictate pe covor (astfel greșit numit) ilustrează doctrinele Masoneriei și ne apar, astfel, ca hrană pentru neofiți. Nu este o simplă divagție căci avem proba în faptul că, la origini, covorul era de formă rotundă sau ovală. Coarda care înconjoară Loja era folosită la început pentru a forma un sac cu covorul, sac unde erau ținute obiectele simbolice (sic)”.

CAPITOLUL 42

Cine ești tu?

Cine ești tu, cel care cere intrarea în Templu? Ce vii să cauți aici? Care sunt aspirațiile tale?

Acestea sunt întrebările pe care le putem pune profanului care și-ar depune candidatura.

În numeroase Loji ultima fază, care precede inițierea, este “le passage sous le bandeau” (interogarea cu ochii legați). Altfel

spus profanul este introdus în Lojă dar cu o mască menită să-i acopere ochii. Dacă nu va fi admis, el nu-i va fi văzut pe membrii Atelierului la a cărei poartă a bătut și, chiar dăcă este primit, obscuritatea în care se află, în acest moment particular, favorizează introspecția necesară pentru a putea răspunde la întrebările care îi sunt puse.

După ce se termină interogatoriul și profanul este condus în afara Templului, Maeștrii procedează la "balotaj", adică la votul cu bile albe și bile negre. Dacă "balotajul" este "luminos", Loja notifică profanului data, ora și locul, inițierii sale.

Acest interogatoriu cu ochii legați este precedat, de regulă, de trei anchete realizate de maeștrii Lojii și acestea sunt și ele precedate de stabilirea unui dosar de candidatură compus, adesea, dintr-o scrisoare motivând cererea, un curriculum vitae, un extras de cazier judiciar, și de două fotografii format pașaport.

S-ar părea că toate condițiile sunt astfel reunite pentru a se asigura de inițiabilitatea profanului. Nu este așa. Chiar dacă toate precauțiile au fost observate nicio Cameră de Mijloc nu poate evalua cu certitudine gradul de receptivitate a candidatului, permeabilitatea sa și "dorința", în sensul în care aceasta este înțeleasă de Loius-Claude de Saint-Martin.

Dacă profanului îi revine obligația de a se face cunoscut Lojii care se pregătește să-l inițieze și Maeștrii Lojii au obligația să-l îndrume, în funcție de profilul său, spre un Rit sau spre un alt Rit ori spre o Obediență mai degrabă decât spre alta.

Deasemeni, este extrem de important ca profanul să dețină informații prealabile cererii sale, informații esențiale despre Ordinul Masonic: bibliotecile oferă un acces evident și facil, ca și librăriile și informațiile de pe internet. În caz contrar am avea de-a face cu un om lipsit de interes și de curiozitate și prea ignorant ca să întreprindă un demers fundamental așa cum este o cerere de inițiere!

În sfârșit, și mai cu seamă, trebuie ca orice candidat la inițiere să manifeste clar voința sa de a se debarasa de “vechea sa haină”, așa cum spunea adesea André Chédel, din care cităm aici un extras din Cuvântul-înainte al cărții, pe care a publicat-o în Editions du Mont-Blanc, în 1977, și care este intitulată “Au Seuil du Temple de Salomon” (În Pragul Templului lui Solomon):

“Știe oare candidatul la inițiere, bătând la poarta Templului, că drumul care i se va revela va fi foarte lung și greu de parcurs, că acesta nu se sfârșește decât în ziua morții și poate nici după aceasta? Toți inițiații au trecut pragul Templului; toți au fost chemați să parcurgă calea inițiatică, atât de diferită de căile largi care nu duc nicăieri. Între credința oarbă a ignorantului și căutarea adevărului inițiatul a ales căutarea. Dealtminteri, făcând act de adeziunea la Ordinul masonic, fiecare Frate devine un cercetaș, un căutător[59], căci Alianța masonică nu propune celui care aderă un adevăr revelat ci un mijloc de a se apropia de Adevăr știind bine că Absolutul este insesizabil. Dinpotrivă, ceea ce primește inițiatul în cursul inițierii sale este o tehnică de căutare spirituală și nu o soluție, iar această tehnică prezintă un triplu aspect: ea este, pe de o parte, compusă din căutări personale, pe de altă parte, din confruntări fraterne cu ideile și rezultatele obținute de alți Frați și, în fine, din observarea Riturilor și din interpretarea simbolurilor”.

[59] Prefeăm, în acest context, termenul de “cercetaș” celui de “cercetător” (a se vedea despre aceasta capitolul 13).

CAPITOLUL 43

Despre Egregor

Egregorul, un termen care nu aparține propriu zis decât lexicografiei ezoterice și/sau ocultismului, ar fi o manifestare de ordin energetic și colectiv care ia naștere din gândurile sau energiile mai multor persoane orientate spre o finalitate comună. Această energie este perceptibilă, în special prin rituri particulare, și în cadrul Franc-masoneriei, mai ales în contextul ”lanțului de uniune” și al riturilor de deschidere și de închidere a Lucrărilor.

Ne gândim în particular la bateria urmată de aclamație dar și la anumite aspect ale riturilor. Printre acestea așezăm cele trei lovituri successive, în momentul aprinderii și stingerii Luminilor figurate de cei trei stâlpi ai Înțelepciunii, Forței și Frumuseții, marcate și de o lovitură pe sol cu batonul Maestrului de Ceremonii. În al sau “Vade-mecum de l’Apprenti”, publicat de Editions Dervy în 2006, Claude Darche scrie despre egregor: Eficacitatea unui egregor se bazează pe coerența grupului, este aproape o entitate autonomă, care dispune de o energie proprie și care extrage energia din fiecare membru al asociației care hrănește grupul.

La deschiderea Lucrărilor, în timpul lanțului de uniune, acest egregor este perceptibil, este viu, cu atât mai mult cu cât el îi leagă pe Masonii prezenți cu cei trecuți la Orientul Etern și cu cei ce vor veni. Un egregor se hrănește și fiecare gând fratern și dezinteresat ajută asistența, să stabilească o atmosferă senină și pașnică”.

Termenul derivă din grecul *egregora*, perfect al verbului *egeirô* care înseamnă “a face să se ridice”, “a scula”, “a trezi”. El

a intrat în limba franceză sub pana lui Victor Hugo în “La Légende des Siècles” (Legendele Secolelor) ca un hapax[60] poetic impus printr-o rimă în “aur”, contrariu afirmației, fără replică, a lui René Guénon care, în “Initiation et Réalisation Spirituelle” (Inițiere și Realizare Spirituală) afirmă că “primul care a folosit termenul a fost Eliphas Lévi și, dacă amintirile nostre sunt exacte tot el, spre a justifica acest sens, dă o etimologie latină incredibilă, făcând-ul derivat din *grex*, “turmă” când, în realitate, acest termen este grec și nu a însemnat niciodată altceva decât “supraveghetor”. Dealtfel știm că acest termen se găsește în cartea lui Enoch unde desemnează entități cu un caracter destul de enigmatic dar care, în orice caz, par să aparțină “lumii intermediare”; astfel, este tot ce au în comun aceste entități cu entitățile colective la care s-a pretins că se aplică acelaș cuvânt”.

Nu putem să-l urmăm pe René Guénon atunci când afirmă în aceeași carte:”trebuie să remarcăm că noi nu am folosit nicodată cuvântul “egregor” pentru a desemna ceea ce putem să numim cu adevarat o “entitate colectivă”; și rațiunea este că, în această accepție, acest termen nu are nimic cu Tradiția și nu reprezintă decât una dintre numeroasele fantezii ale limbajului occultist modern”.

Pe de o parte nu ni se pare oportun să înlăturăm, printr-un simplu gest, tot ce se leagă de considerații calificate drept ocultiste și avem cu mult mai mult de învățat decât afirmă Guénon chiar dacă este imperativ necesar să distingem ceea ce decurge din percepții reale de ceea ce derivă din gândiri delirante.

Pe de altă parte considerăm termenii de occultism și de ezoterism ca fiind cu mult mai puțin antinomici decât are obiceiul Guénon să spună și, acestea fiind spuse înclinăm, de buna voie,

[60] Termenul « hapax » sau expresia « hapax legomenon » se referă la un cuvânt, sau un grup de cuvinte, care nu are decât un sens în textul considerat.

spre poziția lui Robert Amadou, Robert Ambelain și Serge Caillet, în această controversă.

În orice caz, oricare ar putea să fie poziția intelectuală pe care putem s-o revendicăm cu privire la egregor, nu putem să negăm că există o relație subtilă care îi leagă pe inițiații din trecut cu cei prezenți și cu cei care vor veni, oricare ar fi terminologia la care putem recurge. Și Maestru Alec Mellor, pe care nu-l putem bănui de simpatie pentru Guénon, merge totuși pe urmele acestuia, niciodată zgârcit cu afirmațiile categorice, și ironizează în al său Dictionar al Franc-Masoneriei și al Franc-masonilor[61] citând din Eliphas Lévi:

“Această concepție, total extra-masonică și absentă din orice ritual, a fost admisă fără un mare spirit critic de numeroși masoni ocultiști care au vorbit despre “egregorul” Lojii, de cel al Ordinului, etc. Divagații de acest tip ajung ca să demonstreze în ce masură ocultismul a putut să servească, în Franc-Masonerie, ca un flagel”.

Dar, cum spunea altadată un Mason din Marele Orient al Franței: “Maestrul Alec Mellor punându-și ochelarii galbeni a văzut portocaliu ceea ce era roșu și verde ceea ce era albastru. Un cal chior sfârșește mereu prin a se împiedica. Maestrul Alec Mellor s-a împiedicat“.

CAPITOLUL 44

Explozia obediențială

Franc-Masonii secolului al XVIII-lea ar fi mai puțin surprinși, dacă ar reveni printre noi, de diversitatea Riturilor

---

[61] Edition Belfond, 1971

masonice și a variantelor lor din lumea largă, decât de diversitatea Obediențelor: peste treizeci în Spania, peste cincizeci în Franța, mai mult de zece în Belgia și în România iar în Italia câteva sute.

În fiecare an dispar și apar Obediențe din lipsă de efectiv, prin dezbinări, prin reconstrucții sau prin fuziuni.

“Unele dintre aceste Obediențe, dezvăluie enciclopedia on-line Wikipédia, au o origine și o tradiție bine cunoscută și bine documentată. Altele sunt de o origine și o autenticitate mai dificil de verificat și nu reunesc decât câteva zeci de membri. În anume cazuri există riscuri diverse de derivă sectară sau aferistă”.

Se întâmplă, ca unele dintre ele să se recunoască, pe termen mai lung sau mai puțin lung, semnând tratate de alianță, schimbând emisari care garantează aceste alianțe, sau depinzând de un “grup de recunoaștere”.

Enciclopedia on-line Wikipédia precizează că “problema recunoașterii mutuale și a intervizitelor este o chestiune diferită, chestiune care nu se suprapune întotdeauna direct pe cele precedente”.Astfel, pentru a da un exemplu printre altele, cutare Obediență va admite ca o altă practică, o masonerie care este întru totul conformă propriilor sale concepții, lamdmarks (eventual recente) sau “criteriilor de regularitate”, presupus neschimbate de la Vechile Îndatoriri, dar nu îi va acorda “recunoașterea” sa din cu totul alte motive.

În istoria recentă am văzut astfel de Obediențe refuzând, sau retrăgând “recunoașterea” lor altor Obediențe, din motive de discriminare devenite din punctul lor de vedere incompatibile cu morala chiar dacă “Vechile Îndatoriri”, sau vechile Landmarks, nu interziceau altădată discriminările invocând motive de exclusivitate teritorială, unele Obediențe nerecunoscând decât o singură Obediență pentru fiecare țară sau, uneori, dar foarte rar, pentru motive de contencios financiar.

Recunoașterea unei Obediențe de către alta poate să condiționeze practica vizitelor mutuale chiar dacă, în realitate, interdicțiile teoretice sunt adesea încălcate.

În consecință trebuie să distingem recunoașterea, care poate fi directă sau prin tranzitivitate (într-un fel, prin ricoșeu), de legăturile mai solide care decurg din tratatele de amiciție sau din dubla apartenență; acestea din urma sunt rare și oricum inexistente între Obediențele "liberale" și cele "regulare".

Dimpotrivă, nu este rar cazul Obediențelor masonice care nu se recunosc mutual dar pot avea relații de cooperare reciprocă, în ocazii particulare, spre exemplu pentru a împărți locații sau pentru a organiza expoziții "muzeologice".

În ce privește situația obediențială a României, și deocamdată, (situația fiind mereu susceptibilă de modificări rapide) distingem, în afara implantărilor străine și a câtorva Loji independente, un număr de 32 de Obediențe.

ANEXE

ANEXA A

Extras dintr-un articol scris de Constant Chevillon, Mare Hierofant al Ritului Antic și Primitiv de Memphis-Misraïm, apărut în suplimentul Analelor Iinițiatice (iunie 1937).

Masoneria, de la îndepărtatele sale origini, a fost mereu numită Știința Regală sau Arta Regală. Ori, acești doi termeni se completează reciproc fiindcă Masoneria este o știință prin Gnoza voalată sub simboluri și o artă prin proporții, prin ritmurile pe care le introduce în datele științei, realizându-le pe plan vital, pe plan etic și, în finalitate, pe plan social. Prin acest ritm, așadar, și prin această proporție, frumusețea sub toate aspectele sale, este infuzată în materia umană și frumusețea este regală prin destinație, căci ea se revelează, în multiplele sale manifestări, sufletelor nobile, inteligențelor strălucite și inimilor mari, exclusiv. Dar, înțeleasă în acest sens, arta și știința mai au și un alt nume, acela de Mare Operă, obiectul alchimiei. Marea Operă se poate realiza pe cele trei planuri ale naturii. Pe plan material, este transmutația metalelor vulgare în aur, altfel spus, descoperirea Pietrei Filozofale. Pe planul făpturii, este căutarea unui echlibru constant al forțelor vitale, descoperirea leacului, a elixirului de viață lungă. Pe plan spiritual, este stabilizarea conștiinței în înaltele sfere intelectuale, este descoperirea elixirului vieții sau mai degrabă a imortalității.

Astfel, Masonul este un alchemist dar numai în acest ultim sens. El nu lucrează la transmutația metalelor; lucrarea lui zilnică

consistă în perfecționarea umanității sale, în amplificarea și purificarea conștiinței sale, pentru a face o torță care înviorează, un foc de nestins.

Nu este deloc vorba aici de studiul arborelui masonic în ultimele sale ramificații; ne vom mulțumi să explorăm gradele din pridvor. Dealtfel, acestea conțin totul în bogata lor substanță și se pretează la sinteze din ce în ce mai vaste ale căror grade subsecvente sunt formele adecvate.

Sub ce simboluri a acoperit Masoneria calea imortalității? Sub cuvertura fenomenelor naturale a căror flux neîntrerupt este imediat la îndemâna noastră. Cariera masonului este, așadar, asimilată cu mișcarea diurnă a pământului pe axa sa și a unei revoluții complete în jurul soarelui nostru, adică diviziunilor sale temporale pe care le numim: ziua și anul. Aceste două simboluri sunt, în realitate, unul si acelaș lucru; ele își răspund membru cu membru, ca într-o ecuație algebrică bine echilibrată.

Pentru Mason ziua comportă aceea parte a timpului care se scurge între răsăritul soarelui și apusul astrului-rege; el se calculează pe perioada ideală a echinocțiului, moment în care lumina și tenebrele sunt repartizate cu echitate pe întreaga emisferă. Ucenicul angajat ajunge în Masonerie pentru a vedea cum se ivește lumina deasupra orizontului. El are picioarele în noapte dar ochiul lui este pătruns de razele luminii. În jurul lui totul este învăluit în umbră dar lumina crește minut după minut, fiecare lucru își pierde progresiv forma sa fantomatică și îmbracă aspectul real, se încălzește, vibrează și cântă sub sărutul soarelui viu. Sufletul Ucenicului se îmbracă în acelaș timp cu o mantie de bucurie căci teroarea și neliniștea devin iubire și certitudine. (…)

Ucenicul, primavara, este recolta care crește și înflorește; companionul, vara, este floare care lasă locul fructelor; măiestria, toamna, este maturitatea completă, sfârșitul ciclului. Și toamna alunecă spre iarnă, adică în brațele morții. Dar Maestrul nu mai

este Ucenic, el a înmagazinat recolta, el va putea să parcurgă câmpul tenebrelor pentru a atinge reînoirea, fără ghid și fără alt sprijin decât cel al proviziilor strânse în cursul marilor lucrări de la miezul zilei la miezul nopții.

Nu este Știința alchimică simbolul concret al acestei abstracte activități masonice? Fară îndoială ! Materia, chemată să devină aur, se îmbracă în creuzet cu o culoare neagră: este corbul; germenii metalici sunt ca și putrezi și morți. Tot așa, Ucenicul este închis în camera de reflecție și se află în beznă, între oase și bucăți de cosciug, căci nu se poate trece de la cercul profan la ciclul luminii fără a traversa regatul obscurității și morții. Dar materia în putrefacție închide în ea puterea de a renaște, de a reînvia; ea se încarcă succesiv cu toate culorile curcubeului înainte de a reflecta culoarea galbenă, imagine a luminii perfecte, polarizată prin prisma vitală.

Ucenicul, ca și ea, posedă un principiu de regenerare care este lumina conștiinței sale. Tenebrele ar vrea s-o absoarbă dar el o conservă cu strașnicie și, grație ei, el ajunge la poarta Templului. Atunci el este supus focului filozofic. Acest foc este învățământul oral al Lojii, probele și voiajele prin elemente, origine a experienței sale personale. Apoi focul își continuă Opera; la fiecare etapă a operației, ca și în alchimie, lumina capătă o tentă diferită, din ce în ce mai intensă. În fine, este apogeul, lumina este totală, fără urmă de amestec: transmutația este împlinită, el a realizat în sine aurul pur al filozofilor, divina înțelepciune, adevărata știință s-a copt în inteligența și în inima sa.

Dar nu este totul. Apogeului îi succede declinul, nu al științei ci al vieții individuale, ispășirea condiției noastre umane. Și Maestrul este pus în prezența marii legi a alternativelor al căror pivot este moartea. Căci, așa cum orice viață se duce inexorabil către moarte, aceasta este o poartă deschisă unei noi vieți. Ființa se dezvoltă la lumina soarelui și se concentrează în stare latentă în

noaptea mormântului. Viața și moartea sunt etapele successive ale căii indefinite ale vieții eterne.

Ori, Maestrul, așa cum spuneam, nu mai este un Ucenic, el nu mai parcurge tenebrosul drum cu aceeași inconștiință, el nu mai are nevoie de factori exteriori, el posedă o hrană și va renaște în curând, pe un plan mai înalt al lumii ideilor. Acesta este sensul profund al legendei Meșterului Hiram, asemănător în toate privințele legendei lui Osiris, a legendei lui Yma avestică, lui Yama hindusă și lui Min-Adam al platourilor caucaziene. Pe mormântul Maestrului, în consecință, se plantează ramura de Acacia, creanga de aur a inițiaților. Sub coaja arborelui, în inima sa, doarme focul reînvierii, focul vital și spiritual care, mai târziu, la intersecția celor două brațe ale crucii ideale, se va împlini prin cele cinci jeturi luminoase, simbol al stelei înflăcărate.

Pentru a pătrunde în ezoterismul Masoneriei pridvorului am făcut apel la procedeele științei alchimice. Este oare o alăturare gratuită, o asimilare forțată și convențională? Nu. Materia primă a Marii Opere, Corbul, nu este altceva decât piatra brută, imaginea Ucenicului. Așa cum focul filozofal va începe să curețe materialul, ciocanul și dalta contribuie la degajarea blocului inform scos din carieră; cele două metode și rezultatele lor sunt identice. Materia trebuie să se afineze progresiv în creuzet, deasemeni, va trebui printr-o muncă paralelă, operată calibrarea pietrei. De aceea, Companionul copiază, de o anumită manieră, metamorfozele realizate în incinta Athanorului. El adaugă ciocanului și dălții alte instrumente: rigla, echerul și compasul. Cu ajutorul lor el determină muchiile, unghiurile și curbele: dintr-un pietroi brut el face o piatră cubică, susceptibilă să fie utilizată la construcția templului. Și aici, corelația și semnificația activității sunt asemănătoare.

În ce-l privește pe Maestru, el nu mai are nevoie de instrumente speciale, el a realizat în sine piatra cubică cu vârf, el

este el-însuși pudra de proiecție, piatra unghiulară a operei. Așadar, i se pune în mână ramura de Acacia, receptacol de foc latent care informează orice viață nouă. Și, de aceea, atunci când pronunță parola: “Cunosc Acacia”, el nu spune ceva fără importanță, el face apel la legea întoarcerii, germen al viitorului.

ANEXA B

Exstras din “La Grande Triade” (Marea Triada) și din “Aperçus sur l’initiation” (Priviri asupra inițierii) de René Guénon.

Am fost foarte mirați să constatăm în ultima vreme că unii, despre care credeam totuși că ar fi trebuit să înțeleagă mai bine ceea ce am explicat despre inițiere în nenumărate rânduri, comit încă confuzii stranii în raport cu acest subiect, folosind noțiuni total inexacte referitoare la chestiuni relativ simple. Așa se face că am auzit afirmația, absolut inexplicabilă din partea oricui posedă câteva cunoștințe despre asemenea lucruri că, între starea de spirit a unui inițiat care, cu simplicitate a “intrat pe cale” și “starea primordială”, nu exista nicio treapta intermediară. Adevărul este că există, dimpotrivă, un mare numar, căci drumul “micilor mistere” care duce la “starea primordială” este, cu certitudine, un parcurs foarte lung, așa încât sunt rari cei care ajung până la capat; cum putem să susținem că cei care sunt pe această cale sunt realmente la acelaș nivel și că niciunul nu a ajuns la o etapă diferită? Dealminteri, dacă ar fi așa, cum se face că formele inițiatice care se raportează la “micile mistere” se compun în general dintr-o multitudine de grade, spre exemplu, trei pentru unele dintre ele, șapte pentru altele, pentru a ne referi numai la

cazurile cele mai cunoscute, și la ce ar putea corespunde aceste grade? Am citat, deasemeni, o enumerare taoistă în care, între starea de "om înțelept" și cea de "om veritabil" se mentionează două alte grade intermediare[62]; acest exemplu este deosebit de clar pentru că "starea primordială" care este cea de "om veritabil" este situată cu rigoare la gradul patru al ierarhiei inițiatice. În orice caz, și oricum ar fi repartizate, aceste grade nu pot, cel puțin în teorie, sau dacă vrem simbolic, atunci când este vorba despre o inițiere virtuală, să reprezinte altceva decât diferitele etape ale unei inițieri efective, cărora le corespund obligatoriu, tot atâtea stări spirituale distincte ale căror realizări successive sunt; dacă ar fi altfel, ar fi total lipsite de orice semnificație. În realitate, gradele intermediare ale inițierii pot chiar să fie nenumărat de multe și trebuie bine înțeles, ca cele care există într-o organizație inițiatică și nu constituie, niciodată, decât un fel de clasificare mai mult sau mai puțin generală și "schematică", limitată la anumite etape principale, sau mai clar caracterizată, ceea ce explică dealtfel diversitatea acestor clasificații[63]. Se înțelege de la sine, deasemeni, că și atunci când o organizație inițiatică, pentru un motiv oarecare de "metodă", nu conferă grade net distincte, marcate de rituri particulare fiecăruia dintre ele, aceasta nu împiedică etapele respective să existe obligatoriu pentru cei care le sunt atașați, cel putin după ce au trecut de inițierea efectivă, căci nu există niciun mijloc de a atinge acest scop în mod direct.

Putem să mai prezentăm lucrurile și de o altă manieră, care le-ar face încă și mai "tangibile": am explicat că inițierea la "micile mistere", care îl ia pe om așa cum este el în starea actuală, îl face pe acesta să urce din nou ciclul parcurs de umanitate în sens descendent, în cursul istoriei ei, ca să-l conducă, în finalitate,

[62] "La Grande Triade" (Marea Triadă), capitolul 18.
[63] "Aperçus sur l'Initiation" (Priviri asupra Inițierii), capitolul 4.

până la “starea primordială”[64] însăşi. Ori, este evident că între acesta şi starea prezentă a umanităţii au fost multe stadii intermediare, aşa cum o dovedeşte distincţia tradiţională a celor patru vârste, în interiorul fiecaruia ar trebui dealtminteri să fie stabilite şi alte subdiviziuni; degenerescenţa spirituală nu s-a produs deodată, ci prin etape successive aşa încât, logic, regenerarea nu se poate opera decât parcurgând aceleaşi etape, în sens invers, şi apropiindu-se astfel în mod graduat de “starea primordială” care trebuie recucerită.

Am înţelege mai bine că se poate crede că nu există grade distincte în parcursul “marilor mistere”, adică între starea “omului veritabil” şi cea a “omului transcendent”; ar fi deasemeni fals dar cel puţin această iluzie ar fi mai uşor de explicat. Totuşi, există o multitudine de stări supra-individuale, printre care unele sunt în realitate foarte departe de starea necondiţionată, singura în care se realizează “Delivrarea” sau “Identitatea Supremă”; dar, imediat ce o fiinţă a depăşit “starea primordială” pentru a atinge o stare supra-individuală, oricare ar fi, oricine ar fi încă în starea individuală umană, îl pierde oarecum din vedere, ca un observator a cărei viziune ar fi limitată la un plan orizontal, nu ar putea să cunoască, pe o verticală, decât numai punctul de întâlnire cu acest plan, toate celelalte scăpându-i în coinsecinţă. Acest punct, care corespunde exact “stării primordiale” este, aşadar, în acelaş timp, cum am spus în altă parte, “urma” unică a tuturor stărilor supraumane; de aceea, dintre stările umane, “omul transcendent” şi cei care au realizat stări supra-individuale, încă condiţionate, sunt cu adevărat ”indiscernabile” între ei, ca şi “omul veritabil” el însuşi, care totuşi nu a parvenit decât la centrul stării umane şi nu este, actualmente, în posesia efectivă a niciunei stări superioare[65].

---

[64] “Aperçus sur l’Initiation” (Priviri asupra Iniţierii), capitolul 39.
[65] “La Grande Triade” (Marea Triadă), capitolul 18.

Această notă nu are alt scop decât acela de a reaminti anumite noțiuni, pe care le-am expus deja, dar care par a nu fi fost prea bine înțelese; și am considerat cu atât mai necesar să revenim, cu cât este cu adevărat periculos, pentru cei care nu sunt decât la primul stadiu al inițierii, să-și imagineze că sunt deja, dacă este permis să ne exprimăm așa, candidați la o realizare imediată a “stării primordiale”. Este adevărat că sunt unii care merg încă și mai departe și care sunt convinși că, pentru a obține imediat “Delivrarea” însăși, este deajuns să resimtă o dorință sinceră, acompaniată de o încredere absolută într-un Guru, fără să aibe niciun efort de făcut asupra lor-înșiși;
desigur, credem că visăm atunci când ne aflam în prezența unor asemenea aberații!

ANEXA C

Invocație în Ritul Antic și Primitiv de Memphis-Mistraïm

Sublim Arhitect Suprem al tuturor Lumilor!
Părinte al tuturor lucrurilor,
Tu a cărei Voință se îndeplinește prin propriile Puteri,
Tu care vrei să fi eternitatea și esti!
Tu care te revelezi, și esti cunoscut de toți cei care sunt ai Tăi!
Tu care ai constituit Ființele prin Cuvântul Tău,
Tu a cărei întreagă Natură nu este decât Imaginea, dar pe care aceeași Natură, nu a format-o deloc!
Tu care ești mai puternic decât orice Putere, mai mare decât orice Majestate, deasupra oricărei Laude, primește așadar, Etern Arhitect, sacrificiul pur verbal al sufletelor și inimilor.

Fie ca el să urce spre Tine cu această Tămâie, o, Inexprimabil, Inefabil pe care numai Tăcerea îl poate defini!
Nu permite deloc să ne rătăcim, dă-ne nouă Forța, iluminează prin Gnoza Ta oamenii care sunt încă în întunericul Ignoranței, copiii Tăi.
Credem în Tine și Te omagiem, mergem spre Tine în Viață și cu Lumină, pentru ca omul care îți aparține să poată să împartă Sfințenia Ta și Lumina Ta, așa cum Tu i-ai dat puterea[66].

BIOGRAFIE JACQUES HERMAN

Jacques Herman, profesor, teolog, pictor, poet şi istoric, născut la 11 mai 1948 în Tirlemont, Belgia, locuind actualmente în Pully, cantonul Vaud, Elveţia. Căsătorit, are doi copii şi cinci nepoţi şi este pensionat.

Din activitatea profană enumăr câteva din aspectele mai importante. Este absolvent al Seminarului Pedagogic (1974); al Seminarului Teologic Cultural (1994); al secţiei de Studii Ebraice Biblice (1998). A activat ca profesor în cantonul Vaud la Colegiului Belvedere (1972-1979); la Gimnaziul Seral din Lausanne (1975-1979) şi la Colegiul Secundar din Pully (1979-2008). A fost consilier municipal în Pully. A fost preşedinte al Asociaţiei Scriitorilor Vaud; membru al comitetului ”PEN Club” Elveţia; membru al asociaţiei Scriitorilor Fribourg; membru al Societăţii Scriitorilor Naţiunilor Unite; membru al consiliului editorial al revistei ”Cedars”; autor al diverselor cărţi de proză, poezie, istorie şi Franc-masonerie.

---

[66] Respectăm folosirea majusculelor din textul original.

Din aspectele vieţii masonice redau următoarele evenimente importante. A fost iniţiat în Loja ”Progresul” nr.22 de la Orientul Lausanne, Marea Lojă Elveţiană Alpina (1973); sporul de salariu la gradul de Calfă (1974) şi elevaţia la gradul de Maestru Mason (1975); participă la gradele laterale ale Ritului Scoţian Antic şi Acceptat (1977); elevaţia la gradul 30 R:.S:.A:.A:. (1980); membru fondator al Lojii ”Rene Guenon” (1983); Maestru Venerabil al Lojii ”Rene Guenon” (1983-1986); primeşte gradul 31 şi 32 în cadrul Ritului Antic şi Primitiv de Memphis-Misraim (1984); Mare Cancelar al Marelui Orient al Elveţiei (1984-1986); cofondator al revistei M:.O:.E:. ”Cahiers Bleus” (1985); se afiliază prin dublă apartenenţă Lojii ”Les Freres Inconnus de Memphis” la Zenitul Lausanne (1985); este ridicat la gradul 33 al R:.S:.A:.A:. în cadrul Supremului Consiliu al Elveţiei (1985); mare Orator al Supremului Consiliu (1985-1989); este ales Mare Maestru al Marelui Orient al Elveţiei (1990-1992); se afiliază Supremului Consiliu al R:.S:.A:.A:. pentru Confederaţia Helvetică (1990); este numit Garant de Amiciţie pentru Marea Lojă din Danemarca (1990); este numit Garant de Amiciţie al Marii Loji Franceze de Memphis-Misraim (1991); este primit Membru de Onoare al Marii Loji Simbolice a Spaniei (1992); demisionează din Loja ”Rene Guenon” şi intră în adormire (1993-2010); este afiliat Lojii ”Septentrion”, Marea Lojă Alpina (2011); este afiliat Lojii ”Horus-Ra” nr.172 G:.L:.F:.M:.M:. (2013); este numit Mare Maestru de Onoare al MLNR fondată 1880 (2013); este afiliat Lojii ”C.A. Rosetti” nr.1 la Or:. Bucureşti; este primit membru în Supremul Consiliu al R:.S:.A:.A:. pe lângă M:.L:.N:.R:. 1880 (2013); primeşte gradul 95 al A:.P:.R:.M:.M:. şi este membru fondator al Suveranului Sanctuar al Ritului pe lângă M:.L:.N:.R:. 1880 (2213); este membru fondator al Lojii ”Alexandru Vaida-Voevod” la Or:. Cluj-Napoca, M:.L:.N:.R:. 1880; este membru fondator al Lojii ”Aurora” la Or:. Cluj-

Napoca, M:.L:.N:.R:. 1880 (2014); demisionează alături de cele două Loji din Obedienţa M:.L:.N:.R:. 1880 (2014); se afiliază împreună cu membrii celor două Loji Marelui Orient al României (2015).

A publicat diverse cărţi în limba română în colaborare cu editorul Mircea Bucin şi cu sprijinul Fratelui Victor Agapiescu: ”Fenomenul Masonic Decorticat” (2013); ”Poeme despre Piatra Filozofală” (2014).

A participat în cadrul Expoziţiei ”Arta de a fi Caritabil” organizată de către Asociaţia ”AVV AURORA” la Cluj-Napoca cu o donaţie substanţială de tablouri, scopul fiind sprijinirea Clinicii de Pediatrie III din Cluj-Napoca, lucrările fiind publicate în catalogul expoziţiei (2015).

În prezent este membru al Lojii ”Alexandru Vaida-Voevod” nr.24, Or:. Cluj-Napoca, M:.O:.A:.R:. şi membru în Supremul Consiliu al R:.S:.A:.A:. pe lângă M:.O:.A:.R:. dar şi membru al Lojii ”Horus-Ra” nr.172, Zen:. Lausanne, G:.L:.F:.M:.M:. şi a sistemului de grade laterale al Ritului Antic şi Primitiv de Memphis-Misraim.

CUPRINS

«Fenomenul Masonic Decorticat», este rezultatul unor meditații profunde, rezultatul experienței trăite în diverse Loji de-a lungul și de-a latul lumii Masonice, al unei munci considerabile de documentare cărturărească și de informare directă.

Literatura despre Franc-Masonerie este abundentă; ea este și foarte diversificată, împărțită între studii istorice, exegeze uneori remarcabile, dicționare și enciclopedii, fără să mai vorbim de avalanșa de articole din presă și de cele postate pe Internet.

Atunci de ce a fost necesară această «decorticare» a fenomenului masonic?

Jacques Herman, figură ilustră a Franc-Masoneriei europene, Mare Maestru din Trecut al Marelui Orient al Elveției, ne dă el însuși un răspuns: «m-am gândit că este necesar să fac o incursiune urmărind simultan meandrele diverselor aspecte ale realității fenomenului masonic, să-l decortic și să-l dezvalui, fără să scap din vedere transmiterea esenței sale, operând astfel o incizie pe viu, susceptibilă să-l reveleze acum, aici și pretutindeni».

Trebuie să adăugăm imediat că viziunea autorului este cea a unui Franc-Mason atașat unui Ordin Inițiatic Universal, Ordin Masonic vector al unei Tradiții primordiale în sensul regularității sale inițiatice și nu al unei asa zise «regularități» a recunoașterii.

